

Fjellhamar Sokn

Innkalling - Menighetsrådsmøte mars 2023

Dato: 23.03.2023 19.00

Sted: Solheimveien 112

Sak 23/3/1

Godkjenning av innkalling og saksliste

Forslag til vedtak

Innkalling og saksliste enstemmig vedtatt

Sak 23/3/2

Godkjenning av Protokoll fra møte 16.02.2023

Forslag til vedtak

Protokoll fra møte 16.februar godkjennes

Vedlegg

230216 Protokoll FMR.PDF (vedlegg 1)

Sak 23/3/3

Menighetens strategi - søndagsskolen i Fjellhamar menighet

Saksordfører: Marit Kristine Hofset

FMR behandlet i sak 106/22 den 9. juni hvordan vi skal arbeide med og utvikle søndagsskolen i vår menighet. Vedtakene var som følger;

1. FMR nedsetter et utvalg bestående av en fra menighetsrådet, en fra staben og Elin Dyrkorn fra BUF for å utrede muligheten for videreutvikling av søndagsskolen i menigheten. I tillegg ønsker MR leder å støtte arbeidet.
2. Søndagsskoleutvalget innhenter informasjon fra menigheter som har lykket med søndagsskole arbeid, samt fra eksterne ressurser som Søndagsskoleforbundet, bispedømme og Kirkerådet.
3. Utvalget vurderer fordeler, ulemper og ressursbruk ved å lønne medarbeider(e) til oppgaven og fremmer eventuelt et budsjett for arbeidet i 2023.
4. Utvalget legger fram forslag til hvordan søndagsskole arbeidet kan legges opp i menigheten i forhold til to gudstjenestefellesskap, Tirsdagsåpent og andre relevante forhold.
5. Utvalget starter arbeidet umiddelbart opp etter sommerferien med henblikk på implementering fra januar 2023.

I forhold til oppgavene utvalget fikk av FMR kan vi gi følgende tilbakemelding;

1. Utvalget har bestått av Jostein Helland, Karine Eriksen, Elin Dyrkorn, Tor Martin Synnes og Arild Isaksen, sistnevnte sekretær og møteleder for utvalget.

2. Arild har vært i dialog med Bispedømmekontoret for å innhente informasjon om arbeid blant barn og unge i bispedømmet, og utvalget har blitt informert om aktuelle menigheter som kan kontaktes. Vedlagt følger et kort referat fra samtalene med de menighetene vi har vært i kontakt med. Søndagsskoleforbundet har gode undervisningsopplegg for barn, men har ikke besvart våre to forespørsler og vi kan kontakte dem igjen senere.

3. Basert på samtalene i utvalget og våre forslag til veien videre for barnearbeid i menigheten vil det være prematurt å gå inn for å lønne en "søndagsskolemedarbeider" nå. Utvalget mener at det først må bygges opp et miljø for barnefamilier på søndagene og tirsdagene før man utvider tilbudet til søndagsskole med en lønnet medarbeider. Trosopplærer har uansett en viktig rolle i dette arbeidet. .

4. Familietirsdag; Utvalget mener at familietirsdag er en god mulighet til å nå mange og det bør utvikles videre. Middag er et godt tilbud for barnefamilier som vi vet er populært og øker muligheten for at mange kommer. Det bør legges til rette for en fellessamling for alle til et bestemt klokkeslett på tirsdager (feks kl 1730), i kirkerommet. 4-5 ganger i semesteret bør samlingen inneholde korte (ca 15 minutter) bibelfortellinger med feks dramatisering og flanellograf. En kort gudstjeneste (ca 30 minutter) tilpasset barn med enkel liturgi hvor barn blir gitt oppgaver (tekstlesing, sang, dramagrupper, barnekor) f eks to ganger i semesteret kan også være en del av tirsdags tilbudet.

Det er positivt å samle barnekor og annen barneaktivitet på tirsdager. Det bør legges opp til aktivitet for barn (særlig gutter) som ikke er med i kor.

Karine har informert om at hun og Monika Overå vil starte opp et prosjektkor fra høsten av som vil være et tilbud til barn som ikke har kortilbud i dag og som kan medvirke på konserter og gudstjenester.

G1 kl 11;

Per i dag mener utvalget at det ikke er mulig å få til permanent søndagsskole kl 11, men hvis det er frivillige som kan bidra kan det være søndagsskole enkelte søndager, f eks ved barsedåp hvor ofte "kirkefremmede" deltar.

Utvalget mener at det må satses mer på familiegudstjenestene, og råd fra andre som har lykket med det fremhever korte gudstjenester (30-40 minutter), enklere liturgi, medvirkning fra barn med tekstlesing, barnekor, dramagrupper etc. Skal gudstjenestene

være kortere må noe ut (feks dåp og nattverd) og det er viktig å legge opp gudstjenestene på barnas premisser.

Tydlig informasjon (slik det er lagt ut på nettsidene i år) om alle datoer for familiegudstjenestene er viktig for småbarnsforeldre å kunne planlegge. Medvirkende til disse familiegudstjenestene må mobiliseres i god tid.

Familiegudstjenestene bør ha en kirkekaffe som er tilrettelagt for barnefamilier.

På andre søndager er det viktig å ha bøker og tegnesaker på barnebord bakerst i kirken, og mulighet til å gå ned å leke i festsalen.

G2 kl 17;

G2 utvalget har luftet ideer om hvordan søndagsskole kan legges opp for G2. En mulighet er et opplegg for familier i forkant av gudstjenestene med hovedfokus på barna, eller en "hverdagsskole". Utvalget vil tro at sistnevnte forslag kan dekkes av satsingen på tirsdager, mens førstnevnte forslag om program før G2 vil kunne gi en lang ettermiddag for barna hvis de i tillegg skal være med G2 gudstjenesten. Men det bør absolutt prøves slik at man høster erfaringer, primært på dager man ikke har familiegudstjeneste på G1.

5. Av kapasitetsmessige årsaker kom ikke arbeidet i utvalget i gang før 18. januar i år. Utvalget har hatt to møter og referat fra møtene er tilgjengelig. .

Karine og trosopplærer vil utarbeide en plan for arbeidet for våren 2023.

Forslag til vedtak;

Vedlegg:

- Plan for tirsdag samlingene våren 2023
- Referat fra samtale med andre menigheter om søndagsskolen
- "Å fylle kirken med barn og unge" . 36 punkter fra Ålgård kirke.

Forslag til vedtak

1. FMR takker søndagsskole utvalget for arbeidet som er utført.
2. FMR støtter forslagene som er skissert over i punkt 4.
3. Plan for arbeidet for våren 2023 er vedlagt og FMR ber staben utarbeide en plan for høsten som presenteres til FMR på møte 8. juni.

Vedlegg

Søndagsskole i Fjellhamar menighet.pdf (vedlegg 2)

Å fylle kirken med barn og unge.pdf (vedlegg 3)

Program for tirsdagsskolen - våren 2023.pdf (vedlegg 4)

Sak 23/3/4

Trosopplæringsplanen

Saksordfører: Geir Morten Førland

Om trosopplæringsplanen:

Rammene og målene for trosopplæringen er ganske stabile. Alle døpte har krav på tilbud om trosopplæring, og vi får øremerkede midler for å sørge for at vi kan tilby dette. Vi ønsker å nå ut til barn og unge i lokalmiljøet med budskapet om Jesus, gi de kunnskap og kjennskap til kristen tro og tradisjon – og skape varme og trygge fellesskap der de kan få være seg selv.

Rammene for hvordan de ulike tiltakene gjennomføres er noe mer fleksibelt. I trosopplæringsstaben har vi kontinuerlig samtaler om hvordan vi kan gjennomføre ulike tiltak, nå ut til nye grupper eller organisere arbeidet som helhet. Det er både artig, spennende og motiverende og være en del av. Samtidig er ressursene ofte begrenset, og vi må prioritere hva vi ønsker å bruke mest tid og penger på.

Tiltakene i trosopplæringsplanen er det som redigeres hyppigst. Resten av planen kunne også hatt nytte av noen oppdateringer. Dette ble påbegynt, men har blitt prioritert ned det siste året.

BUF (Barn og unge i Fjellhamar menighet) er en separat organisasjon, med egen økonomi. BUF drifter i hovedsak de kontinuerlige tiltakene, som ikke uten videre kan defineres som «trosopplæring» (i hvert fall i denne sammenhengen). At menighetens trosopplæringsutvalg også er styret i BUF gir gode forutsetninger for et godt samarbeid.

Planen er lagt opp slik at de aller fleste enkelt-tiltak foregår i tilknytning til et kontinuerlig arbeid. F.eks. arrangeres Krølle- og Klatrekveld i sammenheng med Tirsdagsåpent, Prekonfirmasjon i sammenheng med Kjlrn og Tweensweekend i sammenheng med Tweensklubben.

Det var tidligere strengere «skiller» mellom kontinuerlige og enkeltstående tiltak, og hvilke penger som kunne brukes hvor. Dette er nå en del friere, og det er et interessant spørsmål hvorvidt dette bør påvirke trosopplæringsplanen vår. Hva tenker MR?

Vi har årlig en samtale med bispedømmet, for å evaluere og diskutere trosopplæringsarbeidet. De ønsker gjerne innspill fra MR på følgende spørsmål:

- Hvordan kan dere legge til rette for at barn og unge opplever tilhørighet og fellesskap i deres menighet?
- På hvilken måte finner dere sammenheng mellom ungdomsarbeidet i menigheten og diakonalt arbeid inn mot ungdom?
- Er det noe dere ønsker at rådgiver bringer videre til andre på bispedømmekontoret, til bispedømmerådet, Kirkerådet eller andre?

Når det gjelder økonomi, brukes det meste av trosopplæringsmidlene på lønn eller andre faste utgifter. De resterende midlene fordeles i et budsjett på de ulike tiltakene. Det er pr. nå Øystein som har ansvaret for dette, men budsjettet er utarbeidet sammen med Espen, Anniken og Annette også. Vedlagt ligger både det fullstendige budsjettet, samt et forenklet budsjett kun med tiltakene.

Forslag til vedtak

Innspillene fra samtaler tar kateket med seg i det videre arbeidet med trosopplæringsplanen.

Vedlegg

Plan Trosopplæring Fjellhamar menighet 2023.pdf (vedlegg 5)

Sak 23/3/5

Regnskap 2022

Saksordfører: Jørn Espen Aleksandersen

Regnskapet for 2022 viser et brutto driftsresultat på kr 108 609,- (overskudd), og et netto driftsresultat på kr 115 712,- (overskudd). Etter interne finansieringstransaksjoner ender soknet opp med et overskudd på kr 81 171,-.

forskjellen på brutto og netto driftsresultat er renteinntekter og utgifter. Finansieringstransaksjonene er avsetning til fond og bruk av fond. I 2022 er det avsatt kr 34 541 til bundne fond, og dette er spesifisert i den vedlagte rapporten. Beløpet 18 023,- er både avsatt og brukt. Dette er fordi beløpet er flyttet fra en balansekonti for kortsiktig gjeld og flyttet over til et eget disposisjonsfond. Rådet avgjør om det skal bli stående på dette fondet, eller om det skal legges inn i rådets disposisjonsfond.

Rådet skal vedta hvordan overskuddet fra 2022 skal disponeres. Pr i dag ligger det i balansen, men i budsjett 2023 skal dette føres som en inntekt i regnskapet. Kirkevergen vil anbefale rådet å vedta at beløpet blir avsatt til disposisjonsfond. Dersom det er behov for å vedta bruk av fond i 2023, kan dette gjøres uavhengig av overskuddet i 2022.

Forslag til vedtak

Vedlagte årsregnskap for 2022 vedtas og oversendes revisor sammen med årsberetningen.

Vedlegg

Regnskap Fjellhamar rapporter.pdf (vedlegg 6)

Sak 23/3/6

Vår inkluderende menighet

Saksordfører: Bente Molstad

Fjellhamar menighet er med i ordningen «Vår inkluderende menighet». I den vedlagte brosjyren for «Vår inkluderende menighet» kan vi lese følgende om ordningen: I den lokale kirke skal det være plass og rom for alle mennesker. Dette ligger i kirkens vesen og oppdrag. En kirke for, med og av alle, blir derfor et av kirkens synlige kjennetegn i verden. «For med en ånd ble vi alle døpt til å være en kropp, enten vi er jøder eller grekere, slaver eller frie og alle fikk vi én ånd å drikke» 1 kor. 12-13. Inkludering er basisen for alt kirkens arbeid og må gjennomsyre arbeidet med gudstjenester og samlinger. Erfaringen viser at en inkluderende kirke ikke kommer av seg selv. Det krever bevisst ledelse, bearbeiding av holdninger og konkrete tiltak. I kirka kan inkludering defineres som den endringsprosess som må til for at alle skal ha mulighet til å delta, på lik linje. Kirkens oppdrag er å legge til rette for en likeverdig deltakelse for alle dens medlemmer, uavhengig av funksjonsevne og livssituasjon. Med dokumentet «Vår inkluderende menighet» vil Borg biskop og bispedømmeråd gi menighetene konkret hjelp til å skape en inkluderende menighet. I «Vår inkluderende menighet» er det en sjekkliste for hva som skal gjøres i menigheten, og menighetsrådet er ansvarlig for følgende:

Kjennskap til plandokumenter:

- Være kjent med «Likeverd Inkludering Tilrettelegging Mennesker med utviklingshemning i kirken». Utgitt av Kirkerådet juli 2016.
- Være kjent med «Den norske kirkes betjening av mennesker med utviklingshemning. Uttalelsene fra Kirkerådet november 2009 og vedtak i Kirkemøtet april 2012.
- Være kjent med heftet «Samhandling mellom helse- og omsorgstjenesten i kommunene og tros- og livssynssamfunn. Den som mottar helseog omsorgstjenester har også rett til å utøve sin tro eller sitt livssyn – alene og eller i fellesskap med andre». (Se særlig rundskriv «Rett til egen tros- og livssynsutøvelse» bakerst i hefte)

Universell utforming:

- Plan for universell utforming av lokaler og uteområder: Menighetsrådet vil være en pådriver ovenfor fellesrådet for at kirkene og de lokaler menigheten bruker, med tilhørende uteområder, er universelt utformet. Menighetsrådet vil annet hvert år ha en gjennomgang av lokaler og uteområder i forhold til status. (Fellesrådet har ansvaret for universell utforming av kirkebyggene og uteområdene.) Det vil være en gjennomgang av lokaler og uteområder før menighetsrådsmøte med muntlig rapport på rådsmøtet.
- Plan for universell utforming ved gjennomføring av arrangementer: Menighetsrådet vil lage en sjekkliste/huskeliste for å sikre at alle arrangementer i menighetens regi er universelt utformet i forhold til astma og allergi, hørsel, lesing og skrivning, syn og utviklingshemning.
- Ordning med ledsagerbevis for mennesker med nedsatt funksjonsevne: I vårt fellesråd gjelder ordningen med ledsagerbevis for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Dette innebærer at ledsagerordningen skal gjelde ved arrangementer i kirkene i fellesrådsområdet, både ved egne arrangementer og ved ekstern utleie som f.eks. konserter. Det skal da settes opp skilt med «ledsagerlogo» i aktuelle lokaler. Menighetsrådet vil sørge for at ordningen praktiseres, ved at det er rutiner for oppfølging av eksterne og interne arrangører som benytter seg av menighetens lokale.

Forslag til vedtak

1. FMR er gjort kjent med dokumentene A) «Likeverd Inkludering Tilrettelegging Mennesker med utviklingshemning i kirken». Utgitt av Kirkerådet juli 2016. B) «Den norske kirkes betjening av mennesker med utviklingshemning. Uttalelsene fra Kirkerådet november 2009 og vedtak i Kirkemøtet april 2012. C) «Samhandling mellom helse- og omsorgstjenesten i kommunene og tros- og livssynssamfunn. Den som mottar helse- og omsorgstjenester har også rett til å utøve sin tro eller sitt livssyn – alene og eller i fellesskap med andre»
2. FMR takker for gjennomgang av lokaler og uteområder med tanke på universell utforming, og ber kirkevergen følge opp saken videre. Kirkevergen bes også sørge for at ordningen med ledsagerbevis er i ivaretatt og operativ.
3. FMR ber diakon Christina Eikrem utarbeide en sjekkliste for at arrangementer i menighetens regi er universelt utformet.

Vedlegg

210422 FH Samhandling-mellom-helse-og-omsorgstjenestene-i-kommunene-og-tros-og-livssynssamfunn.pdf (vedlegg 7)

210422 FH Vår inkluderende menighet, brosjyre-sjekkliste.pdf (vedlegg 8)

210427 FH heftet-likeverd-inkludering-tilrettelegging.pdf (vedlegg 9)

210511 FH Likeverd, inkludering og tilrettelegging, mennesker med utviklingshemning i kirken (1).pdf (vedlegg 10)

Vår inkluderende menighet.pdf (vedlegg 11)

Sak 23/3/7

Menighetsweekend 2023

Saksordfører: Marit Kristine Hofset

Fjorårets menighetsweekend ble nok an suksess med i underkant av hundre deltagere i en bred aldersspredning fra 6 mnd til 76 år. Noen av deltagerne valgte å komme på dagstur lørdag og det ble fint for dem.

Årest menighetsweekend er lagt til 25-27 august. Det må nedsettes en arbeidsgruppe for å planlegge og ordne det praktiske i samarbeide med flere frivillige.

Forslag til vedtak

Det velges deltagere fra menighetsrådet til planlegging og tilrettelegging av årets menighetsweeken. Drøftes i møtet.

Sak 23/3/8

2023/3/37 Vedlikehold Fjellhamar kirke

Saksordfører: Rune Robsahm Kjørven

Fellesrådet har en vedtatt langtidsplan for vedlikeholdsbehov i alle de tre kirkene våre. Uten ekstrabevilgninger er vedlikeholdsbudsjettet for alle de tre kirkene på kr. 500 000,-. Det betyr at uten ekstrabevilgninger er det svært vanskelig å komme ajour med dagens vedlikeholdsbehov. Staben gikk igjennom vedlikeholdsplanen med driftsjef Simen Solberg og meldte inn noen flere punkter til planen. Blant annet behovet/idéen om et enkelt redskapsskjul under svalgangen ned med søppelcontainerne for å frigjøre plass i klokketårnet til andre ting, f.eks. lagringsplass for Gratisuka. I tillegg ble også ønsket om flygel som er spilt inn tidligere også foreslått satt på lista.

Hovedfokus i år er å komme i mål med oppvarming og varmestyring i begge kirkene. Med dagens strømpriser tærer det hardt på budsjettet. Med gode bærekraftige løsninger vil besparelsen i strømgifter i løpet av to år dekke inn hele kostanden for oppgradering.

De andre behovene kan deles inn to: 1. Standarder/krav fra det offentlig som er lovpålagte og må gjøres. 2. Behov som er viktige men ikke lovpålagte.

Det som er mest synlig og i bruk for brukerne og stab er nytt lydanlegg og nye bord og stoler. Men med dagens vedlikeholdsbudsjett på kr. 500 000,- vil det i uoverskuelig fremtid ikke kunne prioriteres. Eneste mulighet er en ekstra bevilgning fra kommunen. Staben løftet frem viktigheten av nytt lydanlegg og om ikke lenge også nye bord og stoler til festsalen. Staben mener bord og stoler kan kjøpes brukt om mulig. Det var også ved flere av postene diskutert om FMR skulle være med å dekke deler av regningen. Det ble også foreslått å gå til et velfungerende firma å be om sponing av lydanlegg, gjerne kombinert med et oppslag om det i RB.

Menighetsrådet bes vurdere om det finnes flere behov som skal inn på liste, og fremme forslag om en prioritering av behovene.

Kommentar fra kirkevergen:

Det er viktig å skille mellom hva som er vedlikehold og hva som er driftsutgifter eller investeringer. Når det gjelder nytt lydanlegg som er lagt inn som et ønske, så er dette ikke en vedlikeholdskostnad, men en investering. Anlegget som står i Fjellhamar i dag er et taleanlegg som er relativt enkelt. Reprarasjon av dette anlegget, eller evt en utskifting, dersom anlegget blir ødelagt, er å anse som vedlikehold. Dersom vi går til anskaffelse av et nytt konsertanlegg av en annen standard enn det som er i kirken i dag, vil det være en investering og vi kan da ikke bruke vedlikeholdsmidler på dette. Kommunen følger med på hvordan vi bruker vedlikeholdsmidlene våre, og de gir oss disse for å holde våre bygg i forsvarlig stand. Det er derfor viktig at vi ikke misligholder tilliten hos kommunen, slik at de evt fratar oss ansvaret for midlene. Dette har skjedd tidligere, og vi ønsker ikke at det skal skje igjen.

Forslag til vedtak

FMR støtter den fremlagte Vedlikeholdsplanen og har følgende tilleggsbehov:

FMR ber om at det jobbes kreativt med å skaffe en finansiering av nytt lydanlegg fra andre steder enn vedlikeholdsbudsjettet.

Sak 23/3/9

2023/3/38 Gjest i menighetsrådet

Saksordfører: Arild Isaksen

Kateket Øystein Skarholm inviteres til FMR for å informere om sitt arbeid som kateket i menigheten. Hva er det som går bra og hvilke utfordringer møter Øystein i sitt arbeid for barn og unge i menigheten? Er det områder han gjerne vil forsterke eller arbeid som kunne vært gjort annerledes for å nå enda flere? Hvordan går samarbeidet med menighetsrådet og er det noen utfordringer han vil gi rådet?

Sak 23/3/10

2023/3/39 Kirkevalget 2023

Saksordfører: Arild Isaksen

Kirkevalget i 2023 er en omfattende prosess som vil prege råd og menigheter hele året. Kirken sentralt har laget gode rutiner og opplegg for avvikling av nominasjoner og selve valget, og det vil bli gitt god opplæring til nye råd ut over høsten.

MR lederne i Skårer og Fjellhamar har hatt et koordineringsmøte om valget med kirkevergen den 15.3 og et kort muntlig referat vil bli gitt. I tillegg vil Kirsti Frøshaug gi informasjon fra nominasjonskomiteen for Bispedømmerådsvalget og Jørn ALeksandersen fra nominasjonsarbeidet for nytt menighetsråd i vår egen menighet.

Sak 23/3/11

2023/3/40 Revisorrapport 2021

Saksordfører: Arild Isaksen

Vedlagt følger revisorrapport

Vedlegg

Revisjonsberetning 2021 Fjellhamar Sokn.pdf (vedlegg 12)

Revisjonsbrev Fjellhamar.pdf (vedlegg 13)

Sak 23/3/12

2023/3/41 Menighetsfest 26.mars 2023

Menighetsfesten avholdes søndag 26.mars, etter gudstjenesten kl 16, og vil bli ledet av Marit.

Menighetsrådet vil ta hånd om det praktiske og programmet i festen.

Rådet vil bli gitt en muntlig oppdatering om organsieringen av menighetsfesten.

Sak 23/3/13

2023/3/42 Nytt fra LKF, stab og utvalg i menigheten

Rådets representanter i LKF og soknepresten informerer.

Møteprotokoll

Fjellhamar menighetsråd

Møtedato: 16.02.2023 kl. 19:00
Møtested: Kirkekontoret
Arkivsak: 21/00028

Til stede: Arild Isaksen, Kirsti Harda Frøshaug, Anita Fosterud Reitan, Jørn Aleksandersen, Kari Olafsrud, Monika Holm, Rune Robsahm Kjørven, Geir Morten Førland, Marit Hofset, Tor Martin Synnes

Forfall: Bente Helle Molstad

Protokollfører: Anita Reitan
Kari hadde åpning og sto for bevertning

SAKSLISTE	Side
Godkjenning av innkalling og saksliste	
15/23 Godkjenning av innkalling og saksliste	2
Godkjenning av protokoll	
16/23 Godkjenning av protokoll fra FMR 19.januar 2023	3
17/23 Endring av protokoll fra 8.desember 2022	3
Saker til behandling	
18/23 Menighetens strategi - Evaluering 2022 og prioritering 2023	5
19/23 Kirkevalget 2023 - Informasjon om valget, status nominasjonsprosess og mulig endring av antall medlemmer i FMR	6
20/23 Budsjett 2023 for Fjellhamar menighet 2.gangs behandling	7
21/23 Menighetens pensjonsforpliktelser for giverstillingene	13
22/23 Årsmøte 2023 og årsmelding 2022 for FM	13
23/23 Samarbeidsavtale Fjellhamar menighet og Barnabas Focus	19
24/23 Avtale mellom fellesråd og menighetsråd om stillinger finansiert fra midler fra menighetsråd	24
Orienteringssaker	
25/23 Status parken Fjellhamar	28
26/23 Gjest i menighetsrådet, prest Elisabeth Lund	28
27/23 Budsjettsituasjonen og nedskjæringer i LKF i 2023	29
28/23 Referat fra BUF møte 24.1.23	30
29/23 Nytt fra LKF, stab og utvalg i menigheten	31

Eventuelt

Sted, 16.03.2023

Arild Isaksen

Anita Reitan
Sekretær

Godkjenning av innkalling og saksliste

15/23 Godkjenning av innkalling og saksliste

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Fjellhamar menighetsråd	16.02.2023	15/23

Forslag til vedtak

Innkalling og saksliste godkjennes

Møtebehandling

Vedtak

Innkalling og saksliste godkjennes

[Lagre vedtak]

Godkjenning av protokoll

16/23 Godkjenning av protokoll fra FMR 19.januar 2023

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Fjellhamar menighetsråd	16.02.2023	16/23

Forslag til vedtak

Protokoll fra møte i menighetsrådet 19.januar 2023 godkjennes

Møtebehandling

Vedtak

Protokoll fra møte i menighetsrådet 19.januar 2023 godkjennes

[Lagre vedtak]

17/23 Endring av protokoll fra 8.desember 2022

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Fjellhamar menighetsråd	16.02.2023	17/23

Forslag til vedtak

Oppdatert vedtak i sak 135/22 godkjennes, og protokoller oppdateres og legges på nettsidene

Møtebehandling

Vedtak

Oppdatert vedtak i sak 135/22 godkjennes, og protokoller oppdateres og legges på nettsidene

[Lagre vedtak]

Saker til behandling**18/23 Menighetens strategi - Evaluering 2022 og prioritering 2023**

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Fjellhamar menighetsråd	16.02.2023	18/23

Forslag til vedtak

Fjellhamar menighetsråd vil i løpet av 2023 sette følgende fem tema fra strategien på dagsorden: Smågruppene, frivilligheten, ungdomsarbeidet, søndagsskole/opplæring i kristen tro for barn, og G2.

Møtebehandling

Staben har vurdert hvert enkelt punkt og skrevet sin opplevelse av strategi, og i tillegg har det vært gjennomført en spørreundersøkelse i menigheten som er gjennomgått og analysert av staben.

Vi scorer godt på spørreundersøkelsen, men det tok tid før vi fikk inn svarene. 81 har svart på spørreundersøkelsen. Ny spørreundersøkelse vil være om to år (annethvert år).

Vi har fortsatt utfordringer med å få alle tilbake til menigheten etter pandemien. Det ble diskutert hva som kan være årsaken til dette. Dette vil bli diskutert videre på neste møte.

Tirsdagene har blitt veldig aktive. Da er det veldig livlig i kirka; middag, kor og Alpha-kurs.

Det vil bli startet tweens-kor i menigheten. Dette er et punkt som vi har som tiltak i strategiplanen.

AU vil følge opp arbeidet.

Vedtak

Fjellhamar menighetsråd vil i løpet av 2023 sette følgende fem tema fra strategien på dagsorden: Smågruppene, frivilligheten, ungdomsarbeidet, søndagsskole/opplæring i kristen tro for barn, og G2.

[Lagre vedtak]

19/23 Kirkevalget 2023 - Informasjon om valget, status nominasjonsprosess og mulig endring av antall medlemmer i FMR

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Fjellhamar menighetsråd	16.02.2023	19/23

Forslag til vedtak

1. FMR gir AU fullmakt til å innkalle til et menighetsmøte dersom det ikke er mulig for nominasjonskomiteen å finne 13 personer som er villige til å bli valgt for perioden 2023-2027.
2. Menighetsmøte vil bli avholdt søndag 12.3.23 umiddelbart etter gudstjenesten kl 11. Innkalling til menighetsmøte senest 26.2.23.
3. Dersom det blir nødvendig å redusere antall medlemmer i rådet vil vi arbeide for at rådet vil bestå av 6 faste og 5 vararepresentanter.
4. I forslaget til menighetsmøtet vil vi opprettholde det nåværende antallet medlemmer dersom tilstrekkelig antall personer melder seg innen fristen for supplerende nominasjonen 2.5.23.

Møtebehandling

Status fra valgkomiteen per 16.2.23:

7 har sagt seg til villig til å stille til valg, hvorav 2 som sitter i dagens MR.
6 personer har blitt spurt, men de har ikke gitt svar ennå.

Hvor mange bør vi være i et MR-råd for at det skal bli effektivt og ikke for krevende. Dersom vi binder opp for mange i MR, kan det bli mindre ressurser til andre frivillige oppgaver.

Dersom vi skal være færre personer i MR-råd, må det opprettes en praktisk gruppe. Vi må også se på hvor mange tilleggsoppgaver det er for MR-medlemmene i andre råd eller utvalg.

Vi må se på ansvar og oppgaver som MR skal utføre, dersom vi blir færre. Viktig å se på mandatet til MR.

Vi må være klar over at det blir mer sårbart hvis det blir færre medlemmer i MR.

Det jobbes mot å være 13 rådsmedlemmer, men dersom det blir færre så må vi leve med det resultatet.

Gjennomføring av valget tas opp på et senere tidspunkt.

Vedtak

1. FMR opprettholder det nåværende antall medlemmer for neste råds periode.

[Lagre vedtak]

20/23 Budsjett 2023 for Fjellhamar menighet 2.gangs behandling

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Fjellhamar menighetsråd	16.02.2023	20/23

Forslag til vedtak

Fjellhamar menighetsråd vedtar følgende driftsbudsjett for 2023:

	Budsjett 2023	Budsjett 2022	Regnskap
Inntekter			
1 Brukerbetaling, salg, avgifter og leieinntekter	162 000	138 000	114
2 Salg av driftsmidler/fast eiendom	-	-	-
3 Refusjoner/overføringer	-	-	-
4 Kalk. inntekt ved komm. tj.ytingsavtale	-	-	-
5 Statlige tilskudd	-	-	-
6 Tilskudd fra rettssubjektet Den norske kirke	10	-	-
7 Rammeoverføring/tilskudd fra egen kommune	15	-	-
8 Tilskudd fra sokn og organ for sokn	15	-	50
9 Andre tilskudd, gaver, innsamlede midler	1 115 000	910 000	790
10 Sum driftsinntekter	1 317 000	1 048 000	954
Utgifter			
11 Lønn og sosiale utgifter	-	-	-
12 Kjøp av varer og tjenester	578 500	346 000	-
13 Refusjoner/overføringer	683 000	793 000	218
14 Kalk. utg. ved komm. tj.ytingsavtale	-	-	523
15 Tilskudd og gaver	262 500	120 000	53
16 Sum driftsutgifter:	1 524 000	1 259 000	794
17 Brutto driftsresultat:	- 207 000	- 211 000	160
18 Renteinntekter og utbytte	-	8	3
19 Mottatte avdrag på utlån	-	-	-
20 Renteutgifter og låneomkostn.	-	-	-
21 Avdrag på lån	-	-	-
22 Utlån, kjøp av aksje, andeler o.l.	-	-	-
23 Netto finansinntekter/-utgifter	-	8	3
24 Avskrivninger	-	-	-
25 Motpost avskrivninger	-	-	-
26 Netto driftsresultat	- 207 000	- 203 000	157
Interne finansieringstransaksjoner:			
27 Bruk av udisponert mindreforbruk fra tidl. år (overskudd)	-	-	-
28 Bruk av disposisjonsfond	232 000	203 000	-
29 Bruk av bundne fond	-	-	-
30 Sum bruk av avsetninger	232 000	203 000	-
31 Avsatt til dekning av merforbruk fra tidligere år	-	-	-
32 Avsatt til disposisjonsfond	25	-	-
33 Avsatt til bundne fond	-	-	-
34 Overført til investeringsbudsjettet	-	-	-
35 Sum avsetninger	25	-	-
36 MERFORBRUK/MINDREFORBRUK = 0	-	-	157

Aktivitetsoppsett: (Tall i minus er inntekter)

Aktivite	Navn på aktivitet	Art/Kont	Navn på konto	VB2023
100	Fast givertjenestse	18700	Givertjeneste	-kr 500 000,00
110	Lønnsmidler	13400	Refusjon fellesråd	kr 680 000,00
120	Avsetning	15400	Avsetning til disposisjonsfond	kr 25 000,00
130	G1	11653	Musikere	kr 70 000,00
140	G2	11653	Musikere	kr 150 000,00
140	G2	19400	Bruk av fond	-kr 80 000,00
140	G2	18005	Tilskudd borg bispedømme	-kr 10 000,00
140	G2	18400	Tilskudd fellesråd	-kr 15 000,00
140	G2	18700	Givertjeneste	-kr 45 000,00
150	Offer internt G1	18600	Takkoffer internt	-kr 250 000,00
160	Offer eksternt G1	18650	Takkoffer til annen	-kr 210 000,00
170	Offer internt G2	18600	Takkoffer internt	-kr 40 000,00
180	Offer eksternt G2	18650	Takkoffer til annen	-kr 20 000,00
190	Overføring offer	14650	Overføring av innsamlede	kr 220 000,00
191	Julegaveprosjektet	14650	Overføring innsamlede midler	kr 10 000,00
200	Driftutgifter	11100	Diverse	kr 20 000,00
200	Driftutgifter	11150	Diverse	kr 20 000,00
210	Tirsdagsåpent	11150	Diverse	kr 35 000,00
210	Tirsdagsåpent	18601	Gaver til menigheten	-kr 15 000,00
210	Tirsdagsåpent	19400	Bruk av fond	-kr 20 000,00
220	Fjellhamarkoret	11150	Diverse	kr 10 000,00
230	Seniorarbeid	11150	Diverse	kr 20 000,00
230	Seniorarbeid	16200	Loddsalg	-kr 25 000,00
240	Dovre	11150	Diverse	kr 15 000,00
240	Dovre	16200	Loddsalg	-kr 5 000,00
250	Gratisuka	11150	Diverse	kr 10 000,00
260	Fasteaksjonen	11150	Diverse	kr 1 500,00
270	Sorgarbeid	11150	Mat til aktiviteter	kr 500,00
280	Jubilantfest	11100	Diverse	kr 4 000,00
290	Allehelgen	11150	Mat til aktiviteter	kr 500,00
300	Julehilsner	11100	Diverse	kr 4 500,00
310	Inkluderende kirke	13700	Refusjon til andre	kr 3 000,00
320	Førjulskveld	16200	Loddsalg	-kr 22 000,00
320	Førjulskveld	11150	Diverse	kr 2 000,00
320	Førjulskveld	14650	Overføring innsamlede midler	kr 10 000,00
330	Julekonsert	11650	Musikere	kr 15 000,00
330	Julekonsert	14650	Overføring innsamlede midler	kr 17 500,00
330	Julekonsert	16250	Konsertinntekter	-kr 35 000,00
330	Julekonsert	18300	Tilskudd fra kommunen	-kr 15 000,00
340	Øvrige konserter	11650	Musikere	kr 10 000,00
340	Øvrige konserter	16250	Konsertinntekter	-kr 10 000,00
350	Misjon - Rezekne	16100	Betaling fra deltakere	-kr 25 000,00
350	Misjon - Rezekne	18600	Takkoffer internt	-kr 30 000,00
350	Misjon - Rezekne	11100	Diverse	kr 75 000,00
360	Julegrantenning	18601	Gaver til menigheten	-kr 5 000,00
360	Julegrantenning	14650	Overføring av innsamlede	kr 5 000,00
370	Menighetsweekend	11100	Diverse	kr 60 000,00
370	Menighetsweekend	16100	Betaling fra deltakere	-kr 40 000,00
380	Møter	11100	Diverse	kr 2 500,00
390	Kommunikasjonsarbeid	11100	Diverse	kr 20 000,00
400	Utstyr	12000	Inventar og utstyr	kr 10 000,00
410	Gebyr	11950	Avgifter gebyrer og lisenser	kr 15 000,00
420	Gebyr vipps	11950	Avgifter gebyrer og lisenser	kr 8 000,00
430	Bruk av egne midler	19400	Bruk av fond	-kr 132 000,00
			Sum	kr 0,00

Møtebehandling

Det ble utdelt et balanseregnskap på møtet.
Vi gikk gjennom både budsjett og aktivitetsoppsett.

Vedtak

Fjellhamar menighetsråd vedtar følgende driftsbudsjett for 2023:

	Budsjett 2023	Budsjett 2022	Regnskap
Inntekter			
1 Brukerbetaling, salg, avgifter og leieinntekter	162 000	138 000	114
2 Salg av driftsmidler/fast eiendom	-	-	-
3 Refusjoner/overføringer	-	-	-
4 Kalk. inntekt ved komm. tj.ytingsavtale	-	-	-
5 Statlige tilskudd	-	-	-
6 Tilskudd fra rettssubjektet Den norske kirke	10	-	-
7 Rammeoverføring/tilskudd fra egen kommune	15	-	-
8 Tilskudd fra sokn og organ for sokn	15	-	50
9 Andre tilskudd, gaver, innsamlede midler	1 115 000	910 000	790
10 Sum driftsinntekter	1 317 000	1 048 000	954
Utgifter			
11 Lønn og sosiale utgifter	-	-	-
12 Kjøp av varer og tjenester	578 500	346 000	-
13 Refusjoner/overføringer	683 000	793 000	218
14 Kalk. utg. ved komm. tj.ytingsavtale	-	-	523
15 Tilskudd og gaver	262 500	120 000	53
16 Sum driftsutgifter:	1 524 000	1 259 000	794
17 Brutto driftsresultat:	- 207 000	- 211 000	160
18 Renteinntekter og utbytte	-	8	3
19 Mottatte avdrag på utlån	-	-	-
20 Renteutgifter og låneomkostn.	-	-	-
21 Avdrag på lån	-	-	-
22 Utlån, kjøp av aksje, andeler o.l.	-	-	-
23 Netto finansinntekter/-utgifter	-	8	3
24 Avskrivninger	-	-	-
25 Motpost avskrivninger	-	-	-
26 Netto driftsresultat	- 207 000	- 203 000	157
Interne finansieringstransaksjoner:			
27 Bruk av udisponert mindreforbruk fra tidl. år (overskudd)	-	-	-
28 Bruk av disposisjonsfond	232 000	203 000	-
29 Bruk av bundne fond	-	-	-
30 Sum bruk av avsetninger	232 000	203 000	-
31 Avsatt til dekning av merforbruk fra tidligere år	-	-	-
32 Avsatt til disposisjonsfond	25	-	-
33 Avsatt til bundne fond	-	-	-
34 Overført til investeringsbudsjettet	-	-	-
35 Sum avsetninger	25	-	-
36 MERFORBRUK/MINDREFORBRUK = 0	-	-	157

Aktivitetssopsett: (Tall i minus er inntekter)

Aktivite	Navn på aktivitet	Art/Kont	Navn på konto	VB2023
100	Fast givertjenestse	18700	Givertjeneste	-kr 500 000,00
110	Lønnsmidler	13400	Refusjon fellesråd	kr 680 000,00
120	Avsetning	15400	Avsetning til disposisjonsfond	kr 25 000,00
130	G1	11653	Musikere	kr 70 000,00
140	G2	11653	Musikere	kr 150 000,00
140	G2	19400	Bruk av fond	-kr 80 000,00
140	G2	18005	Tilskudd borg bispedømme	-kr 10 000,00
140	G2	18400	Tilskudd fellesråd	-kr 15 000,00
140	G2	18700	Givertjeneste	-kr 45 000,00
150	Offer internt G1	18600	Takkoffer internt	-kr 250 000,00
160	Offer eksternt G1	18650	Takkoffer til annen	-kr 210 000,00
170	Offer internt G2	18600	Takkoffer internt	-kr 40 000,00
180	Offer eksternt G2	18650	Takkoffer til annen	-kr 20 000,00
190	Overføring offer	14650	Overføring av innsamlede	kr 220 000,00
191	Julegaveprosjektet	14650	Overføring innsamlede midler	kr 10 000,00
200	Driftutgifter	11100	Diverse	kr 20 000,00
200	Driftutgifter	11150	Diverse	kr 20 000,00
210	Tirsdagsåpent	11150	Diverse	kr 35 000,00
210	Tirsdagsåpent	18601	Gaver til menigheten	-kr 15 000,00
210	Tirsdagsåpent	19400	Bruk av fond	-kr 20 000,00
220	Fjellhamarkoret	11150	Diverse	kr 10 000,00
230	Seniorarbeid	11150	Diverse	kr 20 000,00
230	Seniorarbeid	16200	Loddsalg	-kr 25 000,00
240	Dovre	11150	Diverse	kr 15 000,00
240	Dovre	16200	Loddsalg	-kr 5 000,00
250	Gratisuka	11150	Diverse	kr 10 000,00
260	Fasteaksjonen	11150	Diverse	kr 1 500,00
270	Sorgarbeid	11150	Mat til aktiviteter	kr 500,00
280	Jubilantfest	11100	Diverse	kr 4 000,00
290	Allehelgen	11150	Mat til aktiviteter	kr 500,00
300	Julehilsner	11100	Diverse	kr 4 500,00
310	Inkluderende kirke	13700	Refusjon til andre	kr 3 000,00
320	Førjulskveld	16200	Loddsalg	-kr 22 000,00
320	Førjulskveld	11150	Diverse	kr 2 000,00
320	Førjulskveld	14650	Overføring innsamlede midler	kr 10 000,00
330	Julekonsert	11650	Musikere	kr 15 000,00
330	Julekonsert	14650	Overføring innsamlede midler	kr 17 500,00
330	Julekonsert	16250	Konsertinntekter	-kr 35 000,00
330	Julekonsert	18300	Tilskudd fra kommunen	-kr 15 000,00
340	Øvrige konserter	11650	Musikere	kr 10 000,00
340	Øvrige konserter	16250	Konsertinntekter	-kr 10 000,00
350	Misjon - Rezekne	16100	Betaling fra deltakere	-kr 25 000,00
350	Misjon - Rezekne	18600	Takkoffer internt	-kr 30 000,00
350	Misjon - Rezekne	11100	Diverse	kr 75 000,00
360	Julegrantenning	18601	Gaver til menigheten	-kr 5 000,00
360	Julegrantenning	14650	Overføring av innsamlede	kr 5 000,00
370	Menighetsweekend	11100	Diverse	kr 60 000,00
370	Menighetsweekend	16100	Betaling fra deltakere	-kr 40 000,00
380	Møter	11100	Diverse	kr 2 500,00
390	Kommunikasjonsarbeid	11100	Diverse	kr 20 000,00
400	Utstyr	12000	Inventar og utstyr	kr 10 000,00
410	Gebyr	11950	Avgifter gebyrer og lisenser	kr 15 000,00
420	Gebyr vipps	11950	Avgifter gebyrer og lisenser	kr 8 000,00
430	Bruk av egne midler	19400	Bruk av fond	-kr 132 000,00
			Sum	kr 0,00

[Lagre vedtak]

21/23 Menighetens pensjonsforpliktelser for giverstillingene

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Fjellhamar menighetsråd	16.02.2023	21/23

Forslag til vedtak

Saken drøftes på møtet

Møtebehandling

Rune gikk gjennom tabellen over pensjonsutgifter som lå i sakspapirene. Vi har forpliktelser med tanke på pensjon på giverstillingene, og vi må avsette en årlig sum med tanke på dette. Dette vil også gjelde tidligere ansatte i disse stillingene. Dette er veldig uforutsigbart for menighetens budsjett og økonomi, siden dette kan resultere i store årlige summer for menighetsrådet. Det er mye usikkerhet rundt tallene, og vi må få klarhet i hva dette konkret handler om. Vi trenger et tallgrunnlag og reelle muligheter for ulike pensjonsavtaler. Både tall og prinsipper er usikre. Det er usikkert om dette er en evigvarende avtale eller ikke.

Vedtak

1. FMR oppretter en ny budsjettlinje i årsbudsjettet hvor vi avsetter 25 000 kr i pensjonsreserve.
2. Rune Robsahm i samarbeid med kirkeverge kontakter KA og relevante instanser i kirken og KLP for å klargjøre pensjonsforpliktelsene juridisk og økonomisk for FMR. De undersøker også om vi må følge kirkens pensjonsordning.

[Lagre vedtak]

22/23 Årsmøte 2023 og årsmelding 2022 for FM

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Fjellhamar menighetsråd	16.02.2023	22/23

Forslag til vedtak

1. Program for årsmøte 2023 godkjennes
2. Forslag til årsmelding for året 2022 godkjennes:

ÅRET 2022 - EN NY START ETTER KORONA FOR KIRKEN I LØRENSKOG.

Året 2022 begynte med nye varianter av korona, som også fikk konsekvenser for vår menighet med en forsiktig start på året. Gradvis ble forholdene bedre og etterhvert kom mange aktiviteter i gang. Vi kan nevne noen møtepunkter i kirken i 2023;

Gratisuka ble avholdt i tiden 8-15.mai. Det var ti år siden første gang vi arrangerte Gratisuka, og tre år siden sist vi har kunnet gjøre det. Uka ble lagt opp tradisjonelt med bla kaffe på togstasjoner, bruktmarked og kafe, quizkveld og gudstjeneste med nabolagsfest. Nytt for i år var samarbeidet med Fjellhamar IL om aktivitetsdag på lørdagen (på Fjellhamarbanen) og sportstøy/sko på bruktmarkedet.

Menigheten fikk mange gode tilbakemeldinger gjennom uka, og vi møtte mange glade og takknemlige mennesker. Våre frivillige medarbeidere gjorde en flott innsats, og det ble også med noen nye medarbeidere. Det blir Gratisuke også i 2023!

En vellykket **menighetsweekend** ble arrangert på Sauevika i august med nærmere 80 deltaker. Mange var med fra fredag til søndag, men noen kom også på dagsbesøk på lørdagen. Dette kan være en mulighet for de som ikke ønsker eller har anledning til å være med hele helgen og vi vil vurdere å sette opp transport for dagsbesøk i 2023. Menighetsrådet ønsker at det arrangeres menighetsweekend også i 2023 på Sauevika leirsted og datoen er satt til 25-27.8.2023.

Seniorutvalget arrangerer både seniortreff og bibelundervisning og det er spennende og interessante foredragsholdere som bidrar på møtene. Svein Skarholm ble valgt til leder for seniorutvalget etter Reidar Kavlie-Borge og sammen med resten av utvalget gjør de et godt arbeid som mange slutter opp om.

Endelig ble det også mulighet til å starte opp et kontinuerlig voksenkor i menigheten som FMR har vært opptatt av å få til i flere år. Magnus Fremstad ble ansatt i januar som kordirigent i 20% stilling for **Fjellhamarkoret** og i løpet av våren var koret med på flere arrangementer. På høsten deltok koret på gudstjenester, bla på *Lessons and Carols* rett før jul. Koret vårt var sammen med Brabrand og Ekern med på en meget vellykket julekonsert 3. desember, hvor inntektene ble delt mellom vårt misjonsengasjement i Thailand og vår egen menighet. Det vil erfaringsmessig ta noe

tid å bygge opp et kor, og per i dag er det ca. 25 sangere i koret. FM ser med glede fram til å høre koret i gudstjenester og konserter i tiden som kommer!

MENIGHETENS MISJONSENGASJEMENT.

Å være engasjert i å nå andre med det gode budskap er et kjerneområde for menigheten, og i 2022 ble det satset videre på 2 områder;

FMR besluttet i sak 58/22 å bli sendemenighet for Pål og Pook Ralger og deres misjonærtjeneste i Thailand Christian Network. TCN er startet opp av Normisjon og IMI kirken og samarbeider med IMI Internasjonalt. Som sendemenighet tar vi Pål og Pook inn i vår forbønn og får jevnlig informasjon om misjonsarbeidet. Pål kommer fra Lørenskog og har i mange år vært engasjert i ungdomsarbeidet hos oss. Fjellhamar menighet vil støtte misjonstjenesten til Pål Ralger økonomisk med to offer i året. Avtalen med TCN er foreløpig på 3 år.

Fjellhamar MR vedtok i sak 132/22 at menighetens hovedprosjekt de neste 2 årene blir arbeidet blant unge i Rezekne i Latvia. Misjonsprosjektet utføres i samarbeid med Barnabas Focus (BF) og Ole Magnus Olafsrud og det vil bli utarbeidet en samarbeidsavtale med BF for å styrke det felles arbeidet i Rezekne i tiden som kommer. Mange unge har vært med på teamturer til Latvia og dette har betydd mye for misjonsforståelse og engasjement blant denne gruppen. Etter flere års opphold pga. pandemien var det teamtur til Rezekne 13-16. oktober 2022 hvor blant annet menighetsrådsleder Arild Isaksen var med sammen med styreleder Carl Jakob Rørvik i BF. Besøket gav grunnlag for et tettere samarbeid mellom vår menighet og BF, og arbeidet de neste årene vil bli lagt opp med to langweekender i året til Rezekne, en sommerleir for ungdom i Rezekne og klassebesøk til Fjellhamar fra Skole 2. Arbeidet i Rezekne er forankret i et nært samarbeid med rektor og lærere i Skole 2, og det er knyttet kontakt med den lutherske menigheten i Rezekne for å se på muligheten for å nå ungdom også der. BF sine engasjerte kontakter i Riga og Rezekne bidrar også sterkt til arbeidet lokalt. I vår egen menighet er det særlig ungdommene som er engasjert i dette prosjektet, men sterkt støttet av menigheten ellers økonomisk.

INNVIELSE AV NYTT ORGEL I LØRENSKOG KIRKE.

Endelig ble det nye orgelet til over 6 millioner kroner innviet i en fin gudstjeneste 18. september. Lørenskog kommune har finansiert det nye orgelet, som også har medført en ombygging av galleriet med til dels krevende tekniske løsninger i vår middelalderkirke. Dette arbeidet er gjort i nært samarbeid med Riksantikvaren, og kirken har fått et flott orgel som vi kan være stolte av!

Under gudstjenesten kom ordfører Ragnhild Bergheim med en hilsen, og det var nydelig orgelmusikk av begge organistene i bygda vår, Anders Fjeld Meyer og Maria Brabrand.

På kvelden var det konsert med våre organister gitarist Jarle Størløkken og konsertorganist og orgelkonsulent Gunnar Petersen - Øverleir. Det ble to utrolig flotte arrangementer i kirken ved denne viktige begivenheten for kirken i Lørenskog, men dessverre var det altfor få som fant veien til Lørenskog kirke denne dagen.

ØKONOMI.

I flere år har pandemi og vakanser i staben gitt stor usikkerhet om hvordan

økonomien for menigheten vil bli framover. Som vi også skrev i fjor har det vært vanskelig å budsjettere med de mange usikkerhetsmomentene som har vært de siste årene. I tillegg ble regnskapet for menigheten for 2022 overført til Lørenskog kommune. Av forskjellige årsaker har denne omleggingen tatt tid og møtt på utfordringer som har vært utenfor vår kontroll, noe som har medført at FMR ikke har fått en eneste regnskapsrapport i løpet av året. Samtidig har det vært feil i regnskapet for 2021 slik at revisorrapport for 2021 enda ikke har kommet fra revisoren BDO. Alt dette er nå i ferd med å gå i orden, men det har vært krevende for rådet ikke å ha en god oversikt over forbruket og inntektene.

Vi har likevel blitt informert om at det blir et mindreforbruk gjennom året pga. sykefravær og mindreforbruk i Trosopplæringen, noe som medfører at vi vil sitte igjen med et overskudd for 2022, mot et budsjettert underskudd. Det er ikke noe mål for menigheten å ha underforbruk for det reflekterer at vi ikke får gjort alle de aktivitetene vi ønsker å gjøre og har lagt planer for.

Det ikke å ha detaljert kunnskap om regnskapet i løpet av året gjør det vanskelig for FMR å følge med på detaljer i forbruk og inntekter, slik som forholdet mellom eksterne og interne offer som skal være omtrent like. Når vi starter på et nytt regnskapsår i 2023 har vi fått signaler fra LFR at regnskaps oppfølgingen vil gå i orden og at økonomiske rapporter blir oversendt rådet 3 ganger i året, som avtalt.

Givertjenesten er fortsatt stabil. Fjellhamar menighetsråd er svært takknemlig for all støtte i 2022 som er med på å gi oss et solid økonomisk fundament for de nærmeste årene.

TAKK.

Fjellhamar menighetsråd takker våre engasjerte og flotte frivillige, alle som er med utvalg og arbeidsgrupper, vår stab og menighetsråd for stor innsats for Fjellhamar menighet i 2022!

Møtebehandling

Vedtak

1. Program for årsmøte 2023 godkjennes
2. Forslag til årsmelding for året 2022 godkjennes:

ÅRET 2022 - EN NY START ETTER KORONA FOR KIRKEN I LØRENSKOG.

Året 2022 begynte med nye varianter av korona, som også fikk konsekvenser for vår menighet med en forsiktig start på året. Gradvis ble forholdene bedre og etterhvert kom mange aktiviteter i gang. Vi kan nevne noen møtepunkter i kirken i 2023;

Gratisuka ble avholdt i tiden 8-15.mai. Det var ti år siden første gang vi arrangerte Gratisuka, og tre år siden sist vi har kunnet gjøre det. Uka ble lagt opp tradisjonelt med bla kaffe på togstasjoner, bruktmarked og kafe, quizkveld og gudstjeneste med nabolagsfest. Nytt for i år var samarbeidet med Fjellhamar IL om aktivitetsdag på lørdagen (på Fjellhamarbanen) og sportstøy/sko på bruktmarkedet.

Menigheten fikk mange gode tilbakemeldinger gjennom uka, og vi møtte mange glade og takknemlige mennesker. Våre frivillige medarbeidere gjorde en flott innsats, og det ble også med noen nye medarbeidere. Det blir Gratisuke også i 2023!

En vellykket **menighetsweekend** ble arrangert på Sauevika i august med nærmere 80 deltaker. Mange var med fra fredag til søndag, men noen kom også på dagsbesøk på lørdagen. Dette kan være en mulighet for de som ikke ønsker eller har anledning til å være med hele helgen og vi vil vurdere å sette opp transport for dagsbesøk i 2023. Menighetsrådet ønsker at det arrangeres menighetsweekend også i 2023 på Sauevika leirsted og datoen er satt til 25-27.8.2023.

Seniorutvalget arrangerer både seniortreff og bibelundervisning og det er spennende og interessante foredragsholdere som bidrar på møtene. Svein Skarholm ble valgt til leder for seniorutvalget etter Reidar Kavlie-Borge og sammen med resten av utvalget gjør de et godt arbeid som mange slutter opp om.

Endelig ble det også mulighet til å starte opp et kontinuerlig voksenkor i menigheten som FMR har vært opptatt av å få til i flere år. Magnus Fremstad ble ansatt i januar som kordirigent i 20% stilling for **Fjellhamarkoret** og i løpet av våren var koret med på flere arrangementer. På høsten deltok koret på gudstjenester, bla på *Lessons and Carols* rett før jul. Koret vårt var sammen med Brabrand og Ekern med på en meget vellykket julekonsert 3. desember, hvor inntektene ble delt mellom vårt misjonsengasjement i Thailand og vår egen menighet. Det vil erfaringsmessig ta noe tid å bygge opp et kor, og per i dag er det ca. 25 sangere i koret. FM ser med glede fram til å høre koret i gudstjenester og konserter i tiden som kommer!

MENIGHETENS MISJONSENGASJEMENT.

Å være engasjert i å nå andre med det gode budskap er et kjerneområde for menigheten, og i 2022 ble det satset videre på 2 områder;

FMR besluttet i sak 58/22 å bli sendemenighet for Pål og Pook Ralger og deres misjonærtjeneste i Thailand Christian Network. TCN er startet opp av Normisjon og IMI kirken og samarbeider med IMI Internasjonalt. Som sendemenighet tar vi Pål og Pook inn i vår forbønn og får jevnlig informasjon om misjonsarbeidet. Pål kommer fra Lørenskog og har i mange år vært engasjert i ungdomsarbeidet hos oss. Fjellhamar menighet vil støtte misjonstjenesten til Pål Ralger økonomisk med to offer i året. Avtalen med TCN er foreløpig på 3 år.

Fjellhamar MR vedtok i sak 132/22 at menighetens hovedprosjekt de neste 2 årene blir arbeidet blant unge i Rezekne i Latvia. Misjonsprosjektet utføres i samarbeid med Barnabas Focus (BF) og Ole Magnus Olafsrud og det vil bli utarbeidet en

samarbeidsavtale med BF for å styrke det felles arbeidet i Rezekne i tiden som kommer. Mange unge har vært med på teamturer til Latvia og dette har betydd mye for misjonsforståelse og engasjement blant denne gruppen. Etter flere års opphold pga. pandemien var det teamtur til Rezekne 13-16. oktober 2022 hvor blant annet menighetsrådsleder Arild Isaksen var med sammen med styreleder Carl Jakob Rørvik i BF . Besøket gav grunnlag for et tettere samarbeid mellom vår menighet og BF, og arbeidet de neste årene vil bli lagt opp med to langweekender i året til Rezekne, en sommerleir for ungdom i Rezekne og klassebesøk til Fjellhamar fra Skole 2 . Arbeidet i Rezekne er forankret i et nært samarbeid med rektor og lærere i Skole 2, og det er knyttet kontakt med den lutherske menigheten i Rezekne for å se på muligheten for å nå ungdom også der. BF sine engasjerte kontakter i Riga og Rezekne bidrar også sterkt til arbeidet lokalt. I vår egen menighet er det særlig ungdommene som er engasjert i dette prosjektet, men sterkt støttet av menigheten ellers økonomisk.

INNVIELSE AV NYTT ORGEL I LØRENSKOG KIRKE.

Endelig ble det nye orgelet til over 6 millioner kroner innviet i en fin gudstjeneste 18. september. Lørenskog kommune har finansiert det nye orgelet, som også har medført en ombygging av galleriet med til dels krevende tekniske løsninger i vår middelalderkirke. Dette arbeidet er gjort i nært samarbeid med Riksantikvaren, og kirken har fått et flott orgel som vi kan være stolte av!

Under gudstjenesten kom ordfører Ragnhild Bergheim med en hilsen, og det var nydelig orgelmusikk av begge organistene i bygda vår, Anders Fjeld Meyer og Maria Brabrand.

På kvelden var det konsert med våre organister gitarist Jarle Storløyken og konsertorganist og orgelkonsulent Gunnar Petersen - Øverleir. Det ble to utrolig flotte arrangementer i kirken ved denne viktige begivenheten for kirken i Lørenskog, men dessverre var det altfor få som fant veien til Lørenskog kirke denne dagen.

ØKONOMI.

I flere år har pandemi og vakanser i staben gitt stor usikkerhet om hvordan økonomien for menigheten vil bli framover. Som vi også skrev i fjor har det vært vanskelig å budsjettere med de mange usikkerhetsmomentene som har vært de siste årene. I tillegg ble regnskapet for menigheten for 2022 overført til Lørenskog kommune. Av forskjellige årsaker har denne omleggingen tatt tid og møtt på utfordringer som har vært utenfor vår kontroll, noe som har medført at FMR ikke har fått en eneste regnskapsrapport i løpet av året. Samtidig har det vært feil i regnskapet for 2021 slik at revisorrapport for 2021 enda ikke har kommet fra revisoren BDO. Alt dette er nå i ferd med å gå i orden, men det har vært krevende for rådet ikke å ha en god oversikt over forbruket og inntektene.

Vi har likevel blitt informert om at det blir et mindreforbruk gjennom året pga. sykefravær og mindreforbruk i Trosopplæringen, noe som medfører at vi vil sitte igjen med et overskudd for 2022, mot et budsjettert underskudd. Det er ikke noe mål for menigheten å ha underforbruk for det reflekterer at vi ikke får gjort alle de aktivitetene vi ønsker å gjøre og har lagt planer for.

Det ikke å ha detaljert kunnskap om regnskapet i løpet av året gjør det vanskelig for FMR å følge med på detaljer i forbruk og inntekter, slik som forholdet mellom

eksterne og interne offer som skal være omtrent like. Når vi starter på et nytt regnskapsår i 2023 har vi fått signaler fra LFR at regnskaps oppfølgingen vil gå i orden og at økonomiske rapporter blir oversendt rådet 3 ganger i året, som avtalt.

Givertjenesten er fortsatt stabil. Fjellhamar menighetsråd er svært takknemlig for all støtte i 2022 som er med på å gi oss et solid økonomisk fundament for de nærmeste årene.

TAKK.

Fjellhamar menighetsråd takker våre engasjerte og flotte frivillige, alle som er med utvalg og arbeidsgrupper, vår stab og menighetsråd for stor innsats for Fjellhamar menighet i 2022!

[Lagre vedtak]

23/23 Samarbeidsavtale Fjellhamar menighet og Barnabas Focus

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Fjellhamar menighetsråd	16.02.2023	23/23

Forslag til vedtak

FMR godkjenner samarbeidsavtalen med Barnabas Focus om felles misjonsarbeid i Rezekne ut 2024:

Samarbeidsavtale mellom Barnabas Focus og Fjellhamar menighet om misjonsarbeidet i Rezekne, Latvia

Fjellhamar menighet har siden 2013 samarbeidet med Ole-Magnus Olafsrud (i Navigatørene fra 2013 og) i Barnabas Focus fra 2018 om et misjonsprosjekt med fokus på ungdom i Rezekne området i Latvia. Samarbeidet i Rezekne har hatt sin basis i Videregående Skole 2 som har åpnet for et nært samarbeid mellom Fjellhamar menighet og skolen.

Presentasjon av Barnabas Focus

Foreningen Barnabas Focus ble stiftet i 2017. Initiativtakere ønsket at Ole-Magnus Olafsrud skulle kunne videreføre sitt arbeid med å stimulere til kristen medvandring, disippelbyggerarbeid og lederutvikling, etter pensjoneringen fra Navigatørene. Dette skjer innenfor en organisert ramme og med et etablert støtteapparat rundt ham. Foreningen er en ideell forening med fokus på Baltikum, Lausannebevegelsen og kirke- og organisasjonsliv i Norge.

Presentasjon av Fjellhamar menighet

Fjellhamar menighet i Den Norske Kirke har siden 2013 hatt et misjonsengasjement i Latvia hvor det har vært satset på ungdomsutveksling mellom Latvia og Norge, med besøk av ungdommer til Rezekne 2 ganger i året og besøk av en skoleklasse til Fjellhamar kirke. I tillegg til viktige bidrag i Latvia, fører teamturene til fordypet tro og utrustning til tjeneste i våre ungdommers liv. Fjellhamar menighetsråd har besluttet å satse videre i Rezekne, i første omgang i to år. Planlegging og oppfølging av arbeidet er delegert til misjonsutvalget i menigheten.

Etter et positivt fellesbesøk i Rezekne i oktober 2022 hvor ungdommer og ledere fra Fjellhamar deltok sammen med ledelsen i Barnabas Focus, ble det besluttet i Fjellhamar menighetsråd i sak 133/22 8.12.22 å fortsette engasjementet og å inngå en formell avtale med Barnabas Focus om det videre arbeidet;

1. Barnabas Focus (BF) og Fjellhamar menighet (FM) samarbeider om misjonsarbeid i Latvia med en intensjon om årlig å gjennomføre to weekendbesøk og en sommerleir i Rezekne, samt et besøk av en klasse fra

Skole 2 til Fjellhamar menighet.

2. Engasjementet i FM har et særlig fokus på å engasjere ungdom i menigheten i misjonsarbeidet, men det vil legges vekt på god informasjon, forbønn og støtte fra alle aldersgrupper i menigheten.
3. BF og FM vil videreutvikle det positive samarbeidet med Skole 2 og lærerne der, et samarbeid vi har gledet oss over i minst 25 år i forbindelse med tidligere sommerleirer i regi av Anatoly Koval og hans familie med støtte fra team fra blant annet Norge.
4. Vi ser arbeidet i Rezekne i sammenheng med BF's øvrige engasjementet i Latvia og BF sine frivillige i Riga utfordres til å delta på weekendsamlinger og sommerleirer i Rezekne.
5. BF sørger for en saksvarende ansvars- og arbeidsfordeling mellom Skole 2, BF og FH for weekender og sommerleirer. Arrangementer avvikles i henhold til Latvisk lov- og regelverk og opparbeidet praksis.
6. BF og FM arbeider for mer lokalt og bærekraftig engasjement fra enkeltpersoner i Rezekne og Latvia og søker samarbeid med lokalt og regionalt menighetsliv der det er realistisk.
7. BF og FM (misjonsutvalget) utarbeider årlige planer og budsjetter for arbeidet i Latvia.
8. BF og FM tar ansvar for egne kostnader for besøk og reiser til Rezekne.
9. Øvrige kostnader for leirer og weekendsamlinger fordeles mellom BF og FM etter en årlig avtalt nøkkel.
10. Samarbeidsavtalen gjelder i første omgang for 2023 og 2024 og kan gjensidig sies opp etter ett år.

Sandnes / 2/ 2023

Carl Jakob Rørvik
Styreleder
Barnabas Focus

Lørenskog /2/2023

Arild Isaksen
Menighetsrådsleder
Fjellhamar menighet

Bakgrunnsdokument; FMR Sak 133/22
Reiserapport fra Rezekne

Møtebehandling

Vedtak

FMR godkjenner samarbeidsavtalen med Barnabas Focus om felles misjonsarbeid i Rezekne ut 2024:

Samarbeidsavtale mellom Barnabas Focus og Fjellhamar menighet om misjonsarbeidet i Rezekne, Latvia

Fjellhamar menighet har siden 2013 samarbeidet med Ole-Magnus Olafsrud (i Navigatørene fra 2013 og) i Barnabas Focus fra 2018 om et misjonsprosjekt med fokus på ungdom i Rezekne området i Latvia. Samarbeidet i Rezekne har hatt sin basis i Videregående Skole 2 som har åpnet for et nært samarbeid mellom Fjellhamar menighet og skolen.

Presentasjon av Barnabas Focus

Foreningen Barnabas Focus ble stiftet i 2017. Initiativtakere ønsket at Ole-Magnus Olafsrud skulle kunne videreføre sitt arbeid med å stimulere til kristen medvandring, disippelbyggerarbeid og lederutvikling, etter pensjoneringen fra Navigatørene. Dette skjer innenfor en organisert ramme og med et etablert støtteapparat rundt ham. Foreningen er en ideell forening med fokus på Baltikum, Lausannebevegelsen og kirke- og organisasjonsliv i Norge.

Presentasjon av Fjellhamar menighet

Fjellhamar menighet i Den Norske Kirke har siden 2013 hatt et misjonsengasjement i Latvia hvor det har vært satset på ungdomsutveksling mellom Latvia og Norge, med besøk av ungdommer til Rezekne 2 ganger i året og besøk av en skoleklasse til Fjellhamar kirke. I tillegg til viktige bidrag i Latvia, fører teamturene til fordypet tro og utrustning til tjeneste i våre ungdommers liv. Fjellhamar menighetsråd har besluttet å satse videre i Rezekne, i første omgang i to år. Planlegging og oppfølging av arbeidet er delegert til misjonsutvalget i menigheten.

Etter et positivt fellesbesøk i Rezekne i oktober 2022 hvor ungdommer og ledere fra Fjellhamar deltok sammen med ledelsen i Barnabas Focus, ble det besluttet i Fjellhamar menighetsråd i sak 133/22 8.12.22 å fortsette engasjementet og å inngå en formell avtale med Barnabas Focus om det videre arbeidet;

11. Barnabas Focus (BF) og Fjellhamar menighet (FM) samarbeider om misjonsarbeid i Latvia med en intensjon om årlig å gjennomføre to weekendtbesøk og en sommerleir i Rezekne, samt et besøk av en klasse fra Skole 2 til Fjellhamar menighet.
12. Engasjementet i FM har et særlig fokus på å engasjere ungdom i menigheten i misjonsarbeidet, men det vil legges vekt på god informasjon, forbønn og støtte fra alle aldersgrupper i menigheten.

13. BF og FM vil videreutvikle det positive samarbeidet med Skole 2 og lærerne der, et samarbeid vi har gledet oss over i minst 25 år i forbindelse med tidligere sommerleirer i regi av Anatoly Koval og hans familie med støtte fra team fra blant annet Norge.
14. Vi ser arbeidet i Rezekne i sammenheng med BF's øvrige engasjementet i Latvia og BF sine frivillige i Riga utfordres til å delta på weekendsamlinger og sommerleirer i Rezekne.
15. BF sørger for en saksvarende ansvars- og arbeidsfordeling mellom Skole 2, BF og FH for weekender og sommerleirer. Arrangementer avvikles i henhold til Latvisk lov- og regelverk og opparbeidet praksis.
16. BF og FM arbeider for mer lokalt og bærekraftig engasjement fra enkeltpersoner i Rezekne og Latvia og søker samarbeid med lokalt og regionalt menighetsliv der det er realistisk.
17. BF og FM (misjonsutvalget) utarbeider årlige planer og budsjetter for arbeidet i Latvia.
18. BF og FM tar ansvar for egne kostnader for besøk og reiser til Rezekne.
19. Øvrige kostnader for leirer og weekendsamlinger fordeles mellom BF og FM etter en årlig avtalt nøkkel.
20. Samarbeidsavtalen gjelder i første omgang for 2023 og 2024 og kan gjensidig sies opp etter ett år.

Sandnes / 2/ 2023

Carl Jakob Rørvik
Styreleder
Barnabas Focus

Lørenskog / 2/ 2023

Arild Isaksen
Menighetsrådsleder
Fjellhamar menighet

Bakgrunnsdokument; FMR Sak 133/22
Reiserapport fra Rezekne

[Lagre vedtak]

24/23 Avtale mellom fellesråd og menighetsråd om stillinger finansiert fra midler fra menighetsråd

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Fjellhamar menighetsråd	16.02.2023	24/23

Forslag til vedtak

(AU i Fjellhamar må vurdere dette forslaget):
Fjellhamar menighetsråd gir sin tilslutning til følgende avtale:

Avtale mellom Lørenskog kirkelige fellesråd (LKF) og Fjellhamar og Skårer menighetsråd (FMR)

om stillinger som finansieres av menighetsrådet der fellesrådet opptre som arbeidsgiver

Skårer og Fjellhamar menighetsråd (heretter MR) har mulighet til å selv opptre som arbeidsgiver for stillinger uavhengig av Lørenskog kirkelige fellesråds (heretter LKF) budsjett. LKF skal i slike tilfeller godkjenne tilsettingen. (Forskrift om kirkeordning for Den norske kirke §12 3. ledd siste punktum). Bakgrunnen for dette slik det fremkommer av forarbeidene til kirkeoven §9 (som er tatt over i kirkeordningen), er at fellesrådet skal vurdere om menighetsrådet har økonomisk evne til å bære fremtidige lønnsutgifter. Forhold omkring dette er også beskrevet i KA rundskriv 20/99 som ligger vedlagt avtalen.

MR og LKF anser det som en bedre løsning at LKF opptre som arbeidsgiver for stillinger som MR ønsker å finansiere, fordi MR ikke har tilstrekkelige ressurser til å opptre som arbeidsgiver.

Denne avtale har som intensjon å beskrive forhold knyttet til at LKF opptre som arbeidsgiver for stillinger som finansieres av MR. Disse stillingene kalles i denne avtalen for MR-stillinger.

1. Tilsetting og arbeidsgiverforhold

- a. MR-stillinger tilsettes på samme måte som øvrige stillinger i LKF jfr LKFs gjeldende tilsettingsreglement. Det innebærer også at MR skal medvirke til tilsettingen jfr kirkeordningen §12 fjerde ledd.
- b. MR-stillingene har samme forhold til arbeidsgiver som andre stillinger i LKF og er omfattet av samme rettigheter og plikter, HTA, reglement mv.

2. Kostnader

- a. Alle utgifter til MR-stillinger skal regnskapsføres under egen tjeneste/ ansvar.

- b. Typiske utgifter er lønn, feriepenger, kjøregodtgjørelse, ulike tillegg, arbeidsgiveravgift, pensjonsutgifter og sosiale kostnader. Det vil også gjelde andre spesifikke utgifter som knytter seg direkte til MR-stillingen, som utgifter til telefon, IKT utstyr, kjøregodtgjørelse, forsikringer, bedriftshelsetjeneste, kopiering, porto og husleie mv.
- c. Prinsippene omkring dette følger departementets rundskriv v-7B/2017 der det står: «Utgifter og inntekter som berører flere tjenesteområder skal som hovedregel fordeles på berørte funksjoner». Kirkevergen har redegjort for disse prinsippene i LKF-sak 15/21.
- d. MR er ansvarlig for pensjonsforpliktelsene som knytter seg til stillingene, og forplikter seg til å avsette midler til dekning av dette også etter at arbeidsforholdet med MR-stillingene er avsluttet. Forpliktelsene vil gjelde så lenge det eksisterer pensjonskrav knyttet til MR-stillingene. Det vil i praksis si så lenge innehaverne av MR-stillingene lever.
- e. Kostnadene til MR-stillingene blir fakturert a-konto hver måned og vil bli avregnet innen 15.februar påfølgende år.

3. Forutsigbarhet

- a. LKF budsjetterer utgifter til MR-stillingene årlig basert på den stillingsstørrelsen FMR har forespurt.
- b. FMR forplikter seg til å til enhver tid avsette midler til drift av stillingene tre år frem i tid. Beholdning av midlene skal rapporteres til LKF årlig.
- c. Dersom MR ikke kan stille tilstrekkelig med midler til rådighet skal LKF varsle innehaverne av MR-stillingene om dette.
- d. Dersom MR ikke kan garantere for midler i kommende år, vil LKF gå til oppsigelser av innehaverne av FH-ansatte.

Lørenskog kirkelige fellesråd

Fjellhamar menighetsråd

Tor Einar Ljønes
Leder

Arild Isaksen
Leder

Skårer menighetsråd

Hildur Austrheim
Leder

Møtebehandling

Vi må sjekke ut om denne saken er behandlet i fellesrådet, siden det står i sakspapirene at saken skal behandle denne på sitt møte 12. oktober 2021. Det er uklart om denne saken er behandlet.

Vi diskuterte ordlyden i avtalen mellom FMR og LKF. Vi har ingen mulighet til å avsette midler for tre år, så dette punktet må ut av avtalen. Vi klarer kun å binde oss for ett år, siden dette er giverfinansierte stillinger.

Vi må ha klarhet i hva avtalen faktisk innebærer og må få forklart bakgrunnen for punktene som står under punktet forutsigbarhet. Vi ønsker å stryke punktene 3b og 3c.

Det må også rettes fra FMR til MR, siden dette er avtale for både Fjellhamar og Skårer.

Vedtak

Menighetsrådet vedtar denne avtalen med forbehold om at punkt 3b og 3c strykes

(AU i Fjellhamar må vurdere dette forslaget):

Fjellhamar menighetsråd gir sin tilslutning til følgende avtale:

Avtale mellom **Lørenskog kirkelige fellesråd (LKF)** og **Fjellhamar og Skårer menighetsråd (FMR)**

om stillinger som finansieres av menighetsrådet der fellesrådet opptre som arbeidsgiver

Skårer og Fjellhamar menighetsråd (heretter MR) har mulighet til å selv opptre som arbeidsgiver for stillinger uavhengig av Lørenskog kirkelige fellesråds (heretter LKF) budsjett. LKF skal i slike tilfeller godkjenne tilsettingen. (Forskrift om kirkeordning for Den norske kirke §12 3. ledd siste punktum). Bakgrunnen for dette slik det fremkommer av forarbeidene til kirkeoven §9 (som er tatt over i kirkeordningen), er at fellesrådet skal vurdere om menighetsrådet har økonomisk evne til å bære fremtidige lønnsutgifter. Forhold omkring dette er også beskrevet i KA rundskriv 20/99 som ligger vedlagt avtalen.

MR og LKF anser det som en bedre løsning at LKF opptre som arbeidsgiver for stillinger som MR ønsker å finansiere, fordi MR ikke har tilstrekkelige ressurser til å opptre som arbeidsgiver.

Denne avtale har som intensjon å beskrive forhold knyttet til at LKF opptre som arbeidsgiver for stillinger som finansieres av MR. Disse stillingene kalles i denne avtalen for MR-stillinger.

1. Tilsetting og arbeidsgiverforhold

- a. MR-stillinger tilsettes på samme måte som øvrige stillinger i LKF jfr LKFs gjeldende tilsetningsreglement. Det innebærer også at MR skal medvirke til tilsettingen jfr kirkeordningen §12 fjerde ledd.
- b. MR-stillingene har samme forhold til arbeidsgiver som andre stillinger i LKF og er omfattet av samme rettigheter og plikter, HTA, reglement mv.

2. Kostnader

- a. Alle utgifter til MR-stillinger skal regnskapsføres under egen tjeneste/ ansvar.
- b. Typiske utgifter er lønn, feriepengar, kjøregodtgjørelse, ulike tillegg, arbeidsgiveravgift, pensjonsutgifter og sosiale kostnader. Det vil også gjelde andre spesifikke utgifter som knytter seg direkte til MR-stillingen, som utgifter til telefon, IKT utstyr, kjøregodtgjørelse, forsikringer, bedriftshelsetjeneste, kopiering, porto og husleie mv.
- c. Prinsippene omkring dette følger departementets rundskriv v-7B/2017 der det står: «Utgifter og inntekter som berører flere tjenesteområder skal som hovedregel fordeles på berørte funksjoner». Kirkevergen har redegjort for disse prinsippene i LKF-sak 15/21.
- d. MR er ansvarlig for pensjonsforpliktelsene som knytter seg til stillingene, og forplikter seg til å avsette midler til dekning av dette også etter at arbeidsforholdet med MR-stillingene er avsluttet. Forpliktelsene vil gjelde så lenge det eksisterer pensjonskrav knyttet til MR-stillingene. Det vil i praksis si så lenge innehaverne av MR-stillingene lever.
- e. Kostnadene til MR-stillingene blir fakturert a-konto hver måned og vil bli avregnet innen 15.februar påfølgende år.

3. Forutsigbarhet

- a. LKF budsjetterer utgifter til MR-stillingene årlig basert på den stillingsstørrelsen FMR har forespurt.
- b. FMR forplikter seg til å til enhver tid avsette midler til drift av stillingene tre år frem i tid. Beholdning av midlene skal rapporteres til LKF årlig.
- c. Dersom MR ikke kan stille tilstrekkelig med midler til rådighet skal LKF varsle innehaverne av MR-stillingene om dette.
- d. Dersom MR ikke kan garantere for midler i kommende år, vil LKF gå til oppsigelser av innehaverne av FH-ansatte.

Lørenskog kirkelige fellesråd

Fjellhamar menighetsråd

Tor Einar Ljønes
Leder

Arild Isaksen
Leder

Skårer menighetsråd

Hildur Austrheim
Leder

[Lagre vedtak]

Orienteringssaker

25/23 Status parken Fjellhamar

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Fjellhamar menighetsråd	16.02.2023	25/23

Forslag til vedtak

Saken tas til orientering.

Møtebehandling

Vedtak

Saken tas til orientering.

[Lagre vedtak]

26/23 Gjest i menighetsrådet, prest Elisabeth Lund

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Fjellhamar menighetsråd	16.02.2023	26/23

Forslag til vedtak

Saken tas til orientering

Møtebehandling

Elisabeth er svært godt likt i menigheten og det er mange som setter pris på henne og hennes arbeid.

Elisabeth fortalte om sine arbeidsoppgaver og hva hun ønsket å jobbe videre med. Hun har hovedansvar for frivillige medarbeidere og for rekruttering av nye. Hun ønsker å prioritere samtaler med mennesker, noe hun ser på som viktig. Hun setter stor pris på jobben sin. Hun delte også tanker om menighet og kirke.

Elisabeth ønsker å utfordre MR til å utfordre og spørre andre mennesker om de vil bidra i menigheten og i så fall med hva.

I fjor etterutdannet hun seg i PKU – pastoralklinisk utdanning.

Elisabeth er veileder for prestestudenter og følger opp disse i praksis.

Vi takker Elisabeth for den gode jobben hun gjør som prest i menigheten.

Vedtak

Saken tas til orientering

[Lagre vedtak]

27/23 Budsjettsituasjonen og nedskjæringer i LKF i 2023

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Fjellhamar menighetsråd	16.02.2023	27/23

Forslag til vedtak

Saken tas til orientering

Møtebehandling

Vedtak

Saken tas til orientering

[Lagre vedtak]

28/23 Referat fra BUF møte 24.1.23

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Fjellhamar menighetsråd	16.02.2023	28/23

Forslag til vedtak

Saken tas til orientering

Møtebehandling

Referat fra styremøte i BUF 24.januar 2023 ble gjennomgått i møtet.
Det er tilføyd noen punkter om søndagsskolen som blir fulgt opp i søndagsskolegruppen.
Ellers ingen kommentarer.

Vedtak

Saken tas til orientering

[Lagre vedtak]

29/23 Nytt fra LKF, stab og utvalg i menigheten

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Fjellhamar menighetsråd	16.02.2023	29/23

Forslag til vedtak

Møtebehandling

Kirkevergen har sagt opp sin stilling.

Vedtak

Saken tas til orientering

[Lagre vedtak]

Eventuelt

Det blir satt opp lister over oppgaver, hvor alle i MR må delta.
Stab rigger stoler og bord som er klare til 12.30
Menyforslag er kyllinggryte.

“Søndagsskole” i Fjellhamar menighet. Referat fra samtaler med andre menigheter.

Oppdatert 13.3.23

Arild har vært i kontakt med Enebakk og Rygge menigheter som begge har tilrettelagte tilbud for barn.

Enebakk;

Menigheten har familiegudstjenester en gang per måned i FLateby menighetshus med god oppslutning. De bruker en forenklet liturgi som de har søkt biskopen om å bruke, og gudstjenesten inneholder inngang, kyrie, gloria og formidling med visuelle virkemidler. Gudstjenesten er på ca 40 minutter og de har kirkekaffe etterpå med noen aktiviteter.

Rygge;

Rygge har slitt med å nå småbarn på søndager, men har noe tilsvarende vårt tirsdagsopplegg med “Jubelmiddag” hver onsdag for barnefamilier, og “Jubelgudstjenester” to ganger i semesteret på onsdager med ganske bra oppslutning. Gudstjenestene er på ca 30 minutter med enkel liturgi, dramatisering av teksten/bibelfortelling og bønnevandring. Søndagsskolen har vært nedlagt noen år, men 2 familier har nå satt i gang igjen kl 11 for de få småbarnsfamiliene som kommer.

Ås og Kroer;

Menigheten opplever at det er lavere oppslutning etter pandemien og de har foreløpig lagt ned søndagsskolen pga mangel på leder. Søndagsskolen var todelt, over og under skolealder. De merker at oppslutningen blant barnefamilier ble lavere etter at tilbudet om søndagsskole ble lagt ned. De prøver nå å legge trosopplæringstiltak mot gudstjenestene og arbeider nå med en liturgi for “gudstjeneste for liten og stor” (ca 1 x per mnd). Dette er en kortere gudstjeneste hvor de prøver å engasjere barn til tekstlesing og sang. De har “Familiefredag” med middag ca 1 gang per måned med Tweens etc. Ellers har de mye program for barn i forskjellige aldre, kor etc hver annen eller hver uke.

Elin;

Jeg hadde en hyggelig prat med Margit Raustøl, trosopplæringsleder i Greverud/Kolbotn.

Hun setter opp halvårsplan for søndagsskolen etter ulike typer Gudstjenester, men stort sett har de søndagsskole hver søndag. Hennes jobb er å koordinere, legge til rette for de frivillige og bidra om det er noe de trenger hjelp til. Hun passer f eks på at det er tilgjengelig materiell og orden i sakene. En viktig oppgave, tenker jeg. Jeg har mange ganger savnet nettopp det at arbeidet ikke har vært «holdt i» av trosopplærere. De har 6 frivillige som driver søndagsskolen, noen har samlingene alene mens andre vil være sammen med noen.

De gjør som vi har gjort med start i kirkerommet. Når det er tid for søndagsskole, synges en sang, de tenner lys fra alteret og bærer et kors til sitt samlingssted. Før korona hadde de to grupper; en opp til skolealder og en fra skolealder. En gang i mnd har de tweenssamlinger også under Gudstjenesten.

De bruker Sprell levende-opplegget for det meste, men lederne står også fritt til å gjøre noe annet. Noen bruker filmene og de elektroniske ressursene i opplegget, men ikke alle. Varierende antall barn, 10-25 stk.

I Greverud har de slitt litt, og da har de gjort det litt enklere med legolek for barna, kort bibelfortelling og bønn.

Jeg nevnte jo på forrige møte at familiegudstjenesten fort kan bli for lange, og dette snakket Margit om også. De har klart å korte ned disse gudstjenestene (ikke bønnevandring, ikke nattverd) etter tankegangen «når noe legges til, må noe annet bort». Disse Gudstjenestene er det ikke søndagsskole, men fellesskapet bygges på barnas premisser disse søndagene.

De har klart å få dette til å gå med frivillige nå, men hun opplever også, som vi, at det er mange som ikke vil binde seg til en fast oppgave søndags formiddag. Og vi må vel bare erkjenne at det er mye som skjer for barnefamiliene også på søndags formiddag.

Hun var veldig positiv og glad for at jeg tok kontakt, og vi måtte bare spørre igjen om det var noe mer vi lurte på.

Arild; “Tweens fredag” i Ålgård kirke, Sandnes

På et møte for valgte ledere i Borg 11.3.23 ble vi presentert for en suksesshistorie fra Sandnes hvor de arrangerer “Tweens fredag” hver annen uke for 5-7 klasser. Opplegget er variert (se vedlagte 36 punkter) og det er en gjeng dedikerte frivillige som driver opplegget. Fantastisk oppslutning med et snitt på 206 unge i år, men opp til 350 personer på treffene. Målet er å fylle kirken med barn og unge fordi undersøkelser viser at av de aktive i kirken i dag hadde 80 % god relasjon til kirken i 10-14 års alderen. Bra også for overgangen til konfirmasjonstiden.

De prøver å få til et litt “maskulint” opplegg, har ballrom i kirken, **kahoot andakt** (livsglede og bibelkunnskap) , utlodning , musikk som treffer de unge osv. og de kommuniserer på de flater barn og unge er i forkant av hvert treff. Kan Ålgård kirkes opplegg for barn være en inspirasjon for oss til å nå denne aldersgruppen?

Å fylle kirken med barn og unge

Fin fredag i Ålgård kirke – dette er viktig for oss

1. Drevet av en visjon. Om at flere tweens skal bli glad i Jesus og kirka.
2. Ledere med passion.
3. Starte med fokusgruppe. Ikke arroganse.
4. Velkommen i døra, et smil og velkommen tilbake ved slutt.
5. Vi teller mennesker. Fordi mennesker teller.
6. Pangstart med masse folk og gratis mat.
7. G-kraften. Folk trekker folk.
8. På barnas premisser.
9. Kiosk. Godteri, nudler og slush.
10. Mange venner som treffes i kirka.
11. SMS hver torsdag til 400-500 på lista.
12. Sosiale media. Gode bilder og oppløftende tekst. Dele gleder.
13. Morsom start på samlingen og latter og glede.
14. Alle får et gratis kakelodd i døra. Mange vinner sjokolade-premier i trekning.
15. Crew av 7. klassinger som er med å leder Fin fredag – status å være med.
16. Samspill mellom barn og voksne.
17. I C in you.
18. Ledertrening
19. Jobbe strategisk for å dra med ledere videre.
20. Tenke sammenheng mellom tweensarbeid og ungdomsarbeid. Foreldre til barna er trygge på arrangementet.
21. Stor voksentetthet.
22. Lederne ser barna som kommer.
23. Voksne som kanskje ikke er så kirkevante kan være med som voksenledere.
24. Ledere er venner og har det fint sammen i tjenesten.
25. Positivt omdømme i kommunen.
26. Andakt - live eller på video.
27. Konkurranser
28. PlayStation og bordtennis.
29. God regi - Et tema for hver gang.
30. Moderne musikk og litt show.
31. Hierarki - kan vokse videre som unge ledere og få mer ansvar.
32. Flere kontinuitetsbærere. Ikke mas om å få med ledere. De kommer selv.
33. Lage et vinnerlag.
34. Premie til barna som tar med seg nye.
35. Sentral beliggenhet i sentrum og gode lokaler
36. Hardt arbeid i Excel.

Andreas E. Eidsaa Jr.
Leder

PROGRAM FOR «TIRSDAGSSKOLEN» våren 2023

Det er for tiden få barn og ledere på søndager til å ha søndagsskole for. Men det er mange barn og nok ledere til å ha hva vi som arbeidstittel kaller «tirsdagsskolen» på Tirsdagsåpent. Hver tirsdag er det en samlingsstund rundt lysgloben for barna på Soul Kida på ca. fem minutter med lystenning, en bønn og en sang. «Tirsdagsskolen» vil i oppstarten være ca. en gang i måneden og vil være en utvidelse av samlingsstunden rundt lysgloben. Utvidelsen vil i hovedsak være en sentral bibelfortelling, evt. en sang til og/eller velsignelsen. I trosopplæringsplanen er det laget en oversikt over sentrale bibeltekster som vi ønsker at barn skal kjenne til og som det er naturlig å ta utgangspunkt i når vi skal velge bibelfortellinger.

28. mars kl. 17-1745:	Påskevandring
25. april kl. 1730-1745:	Samling rundt lysgloben
30. mai kl. 1730-1745:	Samling rundt lysgloben

TROSOPPLÆRING FJELLHAMAR MENIGHET

Mål, grunnlag og organisering

Hovedmål for trosopplæringen

«Den allmektige Gud har nå gitt deg sin hellige Ånd, gjort deg til sitt barn og tatt deg inn i sin troende menighet. (...) Gjennom dåpen setter Gud oss inn i sin verdensvide kirke og gir oss del i Jesu kall og oppdrag.» (Utdrag fra Den norske kirkes dåpsliturgi)

Det 18-årige trosopplæringsforløpet starter med det lille barnet som blir båret til dåp og ved dette får del i den kristne tro. Fjellhamar menighets overordnede mål for trosopplæringen er at vi gjennom barnets oppvekst skal få gi næring til denne troen slik at den kan være en trygg tro forankret i Jesus Kristus.

Vi ser på vår trosopplæringsplan som en fantastisk mulighet til å nå ut til barn i vårt lokalmiljø og gi dem kjennskap til den kristne tro og tradisjon, kristen tro i praksis og hvordan troen kan ha innvirkning på egen livstolkning og livsmestring. Vi vil formidle gode kristne verdier og gi barn og unge kunnskap om de sentrale elementene i den kristne tro og lære, samt øke tilhørigheten og opplevelsen av Fjellhamar kirke som «min kirke».

Levende tro, varme fellesskap er Fjellhamar menighets visjon. Gjennom barn og unges deltakelse, levende formidling av Guds ord og rom for undring, bønn og tilbedelse, vil vi formidle en levende tro. Vi ønsker å skape varme fellesskap ved å ha måltider, lek og tid til samtaler i våre tiltak. Vi vil at barn og unge skal ønskes velkommen inn i en levende og varm menighet, derfor har vi valgt å knytte flere av tiltakene opp mot vårt kontinuerlige barne- og ungdomsarbeid i håp om at barn, unge og deres familier skal finne sin varige plass i menigheten. Til tross for at trosopplæringsplanen tar utgangspunkt i de som er døpt, ønsker vi å gi dette tilbudet til alle barn og unge som ønsker å være med.

Vedlegg:

- [Pedagogiske prinsipp og oversikt over tiltak \(3\).docx](#)
(/Files?fileID=dedf989e-7fb4-41b4-9730-aceba337370f)

Grunnlag og særpreg

I Lørenskog kommune er det totalt 44 693 innbyggere. Kommunen er delt i to sokn - Fjellhamar og Skårer. I Fjellhamar sokn er det totalt 8 619 medlemmer, der 1 686 er i aldersgruppa 0-19 år. Kommunen preges av mye utbygging, og innbyggertallet forventes å vokse med ca. 8 000 innen år 2050.

Ca. 7 000 av innbyggerne har innvandrerbakgrunn. Mange av disse har kristen bakgrunn, og kirka lånes bl.a. ut til et ukentlig bønnefellesskap med flere barnefamilier.
(Tallene er hentet fra www.register.kirken.no og www.ssb.no, mars 2022).

Geografisk er Fjellhamar sokn delt inn i to områder: Fjellhamar og Kurland. Det er god kollektiv transport både til Oslo og Lillestrøm med buss og tog, derfor jobber en høy andel av befolkningen i Oslo. «Kirkeshopping» er høyst aktuelt i dette området, pga. tilknytningen til Oslo og alle mulighetene der. Fjellhamar er i stadig vekst og er et populært sted å bosette seg med barn. Boligprisene er høye, og en stor prosentandel av lokalbefolkningen er meget ressurssterke og har god økonomi.

Fjellhamar har tre barneskoler i sitt sokn: Fjellhamar, Luhr og Kurland. Det er to ungdomsskoler i soknet: Fjellsrud

og Hammer. På Hammer skole blandes elever fra Fjellhamar sokn med elever fra Skårer sokn. Det samme gjelder Kjenn ungdomsskole som ligger i Skårer sokn. Det er 10 barnehager i soknet.

Fjellhamar kirke er plassert midt på Fjellhamar og er nesten nærmeste nabo til Fjellhamar barneskole, i tillegg til flere av barnehagene. Vi har god kontakt med skolene og barnehagene, med bl.a. julegudstjenester, påskevandring og kirkebesøk. Samtidig møter vi flere begrensninger på dette området nå enn vi gjorde tidligere. Det er for eksempel ikke mulig å dele ut ranselpost lengre. Kontakten med skoler, barnehager og familier på Kurland er noe mer utfordrende enn med de som har større geografisk nærhet til Fjellhamar kirke.

Statistikk og kommunale undersøkelser viser at de aller fleste barn og unge som vokser opp i Fjellhamar sokn har gode oppvekstvilkår og muligheter. De fleste er fra tidlig alder aktive i flere organiserte aktiviteter som fyller mye av fritiden til barn og unge, for eksempel håndball, fotball, ski, teater, dans osv.

Samtidig finnes det en del sårbare grupper som det er viktig at kirken imøtekommer. Blant annet samarbeider vi med Helsestasjon for ungdom og Forebyggende psykisk helse i kommunen, for å hjelpe ungdom i møte med utfordringer knyttet til psykisk helse. Vi har også vært med i et samarbeidsprosjekt i regi av kommunen for å forebygge rus og kriminalitet blant unge. En konsekvens av dette er at vi jobber med et prosjekt for å åpne kirka for ungdom på fredagskvelder. Vi har dialog med politi og utekontakten i sammenheng med dette (og ungdomsklubben Kjlrn, som er åpen hver onsdag fra før).

Vi er også i gang med å utvikle konseptet "Tirsdagsåpent", som er ment å være en møteplass for alle slags folk og generasjoner. Her kombineres en åpen kafé med ulike tilbud, som f.eks. konserter, quiz eller språkkafé. Barnekoret Soul Kids øver i forkant av dette, slik at man har mulighet til å stikke innom kafeen i etterkant.

Fjellhamar menighet er en levende menighet med mange etablerte aktiviteter for barn og unge. Kirka fylles av barnefamilier på tirsdager, ungdommer på onsdager, tweens og babyer på torsdager og en god blanding på søndager. Mange frivillige medarbeidere er med på å gjøre dette mulig. Vi merker likevel at det er vanskelig å knytte det ukentlige arbeidet opp mot søndagens gudstjenester.

UTFORDRINGER

Vi ønsker at Fjellhamar kirke skal oppleves som «min kirke» for de som hører til. Det er derfor en stor berikelse at kirken er plassert i nærheten av Fjellhamarskolene og –barnehagene og er en del av lokalmiljøet. Samtidig er det en tilsvarende utfordring for beboerne på Kurland, da reiseveien er så stor at det ikke lar seg gjøre å «stikke innom» på samme måte. Kurland blir ofte et område for seg selv og kan fort bli "glemt". Denne utfordringen ønsker vi å ta tak i og det er nevnt i sentrale dimensjoner under «Samarbeid med barne- og ungdomsorganisasjoner».

En annen stor utfordring er det høye aktivitetsnivået blant barn og unge i soknet. Det er mange gode sports- og kulturtilbud som barn og unge kan fylle fritiden sin med. Vi prøver å følge med på arrangementer i forbindelse med disse aktivitetene og velger (så langt det går) å legge aktivitetene våre til andre tidspunkt enn disse. Vi legger opp til mat på mange av arrangementene våre, som gjør det lettere å komme rett fra barnehage/skole/jobb og videre til eventuelle andre aktiviteter.

Vedlegg:

- [Bibeltekster oversikt \(2\).docx](#)
(/Files?fileID=e9fc6b41-30ca-4ebc-86f6-f8bd4179fce6)
- [Samarbeid med skole og barnehage.docx](#)
(/Files?fileID=8a046fd9-472c-4b25-afa6-7fe509f6b8a5)

Organisering, rammer og ansvar

MENIGHETSRÅD OG TROSOPPLÆRINGSUTVALG

Menighetsrådet har det formelle ansvaret for trosopplæringen i soknet. MR sendte planen inn til godkjenning og vedtok godkjent plan som styringsverktøy våren 2016. Deretter skal MR vurdere trosopplæringsplanen årlig, helst i løpet av vårsemesteret før hvert nye skoleår.

Justert, evaluert og videreutviklet plan skal sendes til biskopen i Borg. Nåværende plan ble ferdig revidert i 2022 (etter noe forsinkelse grunnet endringer i stab).

Menighetsrådet har nedsatt et Trosopplæringsutvalg som skal jobbe tett på planprosessen og trosopplæringsarbeidets utvikling. Organisasjonen BUF (Barn og unge i Fjellhamar menighet) har ansvar for det øvrige barne- og ungdomsarbeidet i menigheten (som ikke faller inn under trosopplæring). Fjellhamar menighetsråd har vedtatt at styret i BUF også skal fungere som trosopplæringsutvalg; det er altså de samme menneskene, men med ulike "hatter" ettersom hvilke saker som diskuteres. Dette bidrar til å skape en helhet i alt arbeid vi gjør for og med barn og unge. Trosopplæringsutvalget velger sin egen leder blant utvalgte medlemmer. Valgt leder sitter for 2 år av gangen. Det sitter en representant fra MR i både BUF og Trosopplæringsutvalg, i tillegg deltar ansatte (hovedsakelig undervisningsprest).

Trosopplæringsansatte har også tilbud om å delta i trosopplæringsforum på prostiplan, ledet av en TO-koordinator i prostiet. Møtene er en arena for erfaringsutveksling og fagutvikling. De har også mulighet for å delta på Trosopplæringskonferansen.

Høsten 2021 ble undervisningsprest ansatt i en 50% prosjektstilling over tre år for å videreutvikle menighetens G2-gudstjeneste. Den har et uformelt preg, med fokus på lovsang, undervisning, nattverd og forbønn. Gudstjenesten er åpen for, og benyttes av, folk i alle aldre, men har et spesielt fokus mot unge voksne fra 18-30 år.

ARBEIDSFORDELING STAB

Trosopplæringen i Fjellhamar menighet skal være en naturlig del av menighetslivet og noe hele staben engasjerer seg i, på ulike måter og i ulike mengder. Staben i Fjellhamar menighet er engasjert og har et felles ønske om at alt vi gjør skal være en del av en helhet. Vi sikrer tverrfagligheten ved å ha trosopplæringsplanen oppe til vurdering og gjennomgang på et stabsmøte en gang i året, samt ved å jevnlig ta opp aktuelle saker knyttet til trosopplæringen på de ukentlige stabsmøtene. Staben deltar også aktivt i planlegging og utøving av trosopplærings tiltak der det er naturlig. I planprosessen har staben særlig vært involvert i valg av bibeltekster, salmer og sanger, utvikling av tiltak og plassering av disse i et årshjul, samt overordnede samtaler rundt temaer som barneteologi og arbeid for og med sårbare grupper.

Stabskabalens vil kunne være i endring, men pr. mars 2022 ser sammensetningen slik ut:

- Undervisningsprest: 100%
 - (50% permisjon 2021-2024 for å arbeide med G2-gudstjenesten i en prosjektstilling)
- Menighetspedagog: 100%
 - (50% permisjon fra egen stilling for å vikariere for undervisningsprest)
- Menighetsarbeider/Trosopplærer: 100%
- Ungdomsarbeider: 30%
- Sokneprest: 100%
- Kapellan: 100%
- Organist: 80%
- Diakon: 100%

120% stilling, fordelt på ungdomsarbeider, menighetspedagog og trosopplærer lønnes av menighetens givertjeneste.

Undervisningsprest

... er trosopplæringsleder og har det overordnede ansvaret for trosopplæringen (under permisjonen er menighetspedagog vikarierende trosopplæringsleder). Undervisningsprest er også ansvarlig for det øvrige barne- og ungdomsarbeidet i menigheten. Dette sikrer helheten og samspillet mellom det kontinuerlige barne- og ungdomsarbeidet og breddetiltak i trosopplæringsarbeidet. Undervisningsprest har hovedansvar for konfirmantarbeidet og enkelte tiltak for ungdom. Gjennom prosjektstillingen har undervisningsprest også ansvar for G2-gudstjenesten, med spesielt fokus på unge voksne (18-30 år).

Menighetspedagog

... er vikarierende trosopplæringsleder med ansvar for overordnet planarbeid. Har et hovedansvar tilknyttet ungdomsarbeidet, samt arbeidet med tweens-aldersgruppen. Har ansvar for skole/kirke-samarbeidet.

Menigetsarbeider/Trosopplærer

... har et overordnet ansvar for arbeidet med barn og familier. Samarbeider med menighetspedagog i tweens-arbeidet, og driver babysang sammen med diakon. Har ansvar for tirsdagens familietilbud, i samarbeid med stab og frivillige. Har ansvar for barnehage/kirke-samarbeidet.

Ungdomsarbeider

... leder ungdomsarbeidet i samarbeid med undervisningsprest og menighetspedagog. Har spesielt ansvar for lederkursene (Skummet-melk og Lettmelk). Deltar i konfirmantarbeidet og på ungdomsklubben Kjlrn.

Sokneprest og kapellan

Prestene har ansvar for dåp og dåpssamtale. I dåpssamtalen informeres det om trosopplæringsforløpet og aktuelle kontinuerlige tiltak. Mange tiltak er knyttet opp mot en gudstjeneste, da deltar gudstjenestens prest også på tiltaket. Dette gjelder ikke tiltakene for ungdom fra 13-18 år, da dette allerede ledes av undervisningsprest. Prestene har vært svært delaktige i prosessene rundt trosopplæringsplanens innhold med tanke på bibeltekster og i plassering av tiltakene i et årshjul som stemmer overens med menighetens gudstjenesteliste og harmonerer med kirkeårets tekster og høytider.

Tiltak presten deltar i: Dåp, Krøllekveld, Klatrekveld, 4 årsklubb, Helt førsteklasse, Påskevandring, Tårnagethelg, Tweensklubb og Lys Våken.

Dimensjoner prestene har ansvar for: Gudstjeneste (2.4.), Misjon (2.9.) og Frivillig medarbeiderskap (2.11.)

Organist

... deltar på de fleste gudstjenester som det er knyttet et breddetiltak opp mot, og deltar spesielt i tiltaket «Påskevandring». Organisten har vært med å utarbeide «Salmebank til bruk i trosopplæringen».

Dimensjon organisten har ansvar for: Musikk og kultur (2.8.)

Diakon

... har ansvar for «Babysang» sammen med menighetsarbeider/trosopplærer. Diakonen er også med på tiltaket «Agent for rettferdighet» for 4.klassinger og i konfirmantarbeidet rundt fasteaksjonen.

Dimensjon organisten har ansvar for: Diakoni (2.5.)

Lørenskog kirkelige fellesråd består av to menigheter - Fjellhamar og Skårer. De to stabene deler kontorlokaler og samarbeider om enkelte tiltak og gudstjenester.

Vedlegg:

- [Ansvarsfordeling stab.docx](#)
(/Files?fileID=a707bb9f-4a0c-4a6a-af19-be2a7e233655)
- [Evaluerings skjema Fjellhamar menighets trosopplæring.docx](#)
(/Files?fileID=6f6726c1-7fdf-46f7-b914-232e9369aa24)
- [Sjekkliste trosopplæringstiltak.docx](#)
(/Files?fileID=eb1e417b-3871-4046-b4bc-6a34d2341a02)

- [Årshjul for Fjellhamar menighets trosopplæring 2020-2021.docx](#)
(/Files?fileID=2775aa31-d1a8-48c3-83e0-fb7888c9ea0e)

Sentrale dimensjoner

Samvirke med hjemmet og familien

MÅL: Bevisstgjøre foreldrene på at hjemmet er den primære arena for trosopplæring. Kirken skal være en god støttespiller og inspirere til å gjøre troen synlig i hjemmet.

Vedlegg:

- [Dimensjon.Samvirke med hjem og familie.docx](#)
(/Files?fileID=01db4203-3b35-4b94-b69f-0923019c14f3)

Barn og unges medvirkning

MÅL: Se barnet som fullverdig troende, og gi barn og unge mulighet til å være med å påvirke trosopplæringens innhold.

Vedlegg:

- [Dimensjon.Barn og unges medvirkning.docx](#)
(/Files?fileID=99e2f2bb-93b2-477f-8538-d283a1e631dc)

Inkludering og tilrettelegging

MÅL: Trosopplæringen skal være for alle, uansett funksjonsevne og bakgrunn

Vedlegg:

- [Dimensjon.Inkludering og tilrettelegging.docx](#)
(/Files?fileID=8dd63cce-b5f6-4c0d-973b-27b81903988a)

Gudstjeneste

MÅL: Menighetens gudstjenester skal være et samlingspunkt der barn og unge skal få delta på sine premisser, og føle tilhørighet til menigheten.

Vedlegg:

- [Dimensjon.Gudstjeneste.docx](#)
(/Files?fileID=e467e4a1-dfe5-432a-88e9-5776b2cab0af)

Diakoni

MÅL: Alle barn og unge skal få erfare nestekjærlighet, bli utrustet til å utøve nestekjærlighet og gjøres oppmerksomme på vårt forvalteransvar som kristne.

Vedlegg:

- [Dimensjon.Diakoni..docx](#)
(/Files?fileID=321e5f5c-7b1c-4095-9e47-66085214d3e3)

Misjon

MÅL: Barn og unge skal få kjennskap til at de gjennom dåpen ble en del av den verdensvide kirke, og at vi er kalt til å "gå ut å gjøre alle folkeslag til disipler".

Vedlegg:

- [Dimensjon.Misjon..docx](#)
(/Files?fileID=f0f8a2d0-5d93-47a9-817a-d9f434721996)

Musikk og kultur

MÅL: Lære barn og unge salmer og sanger til bruk i ulike faser i livet, og gi rom for meditasjon, undring,

tilbedelse, forkynnelse og undervisning gjennom musikk, dans, drama og kunst.

Vedlegg:

- [Dimensjon.Musikk og kultur.docx](#)
(/Files?fileID=ebd78a33-1797-4126-9a9b-753e55f159fb)
- [Salmebank \(2\).docx](#)
(/Files?fileID=734e253b-f281-42be-99cd-6b10e8fb17de)

Frivillig medarbeiderskap

MÅL: Fjellhamar menighet skal ha eierskap til trosopplæringsplanen og føle ansvar for at alle de døpte får erfare levende tro og varme fellesskap i møte med kirken.

Vedlegg:

- [Dimensjon.Frivillige medarbeidere.docx](#)
(/Files?fileID=a427e7eb-0a64-4e60-9d5c-e8214c269347)

Samarbeid med barne- og ungdomsorganisasjoner

MÅL: Opprette samarbeid med ulike organisasjoner der det er tjenlig for barn og unges utbytte av trosopplæringen.

Vedlegg:

- [Dimensjon.Samarbeid med barne- og ungdomsorg..docx](#)
(/Files?fileID=af4365ed-87b7-4681-90f3-4ec14b2dc75b)

Tverrfaglig samarbeid

MÅL: Ved godt samarbeid i staben vil vi sikre at trosopplæringen styrkes gjennom størst mulig faglig bredde, slik at barn og unge møter høy kvalitet i alle ledd i trosopplæringen.

Vedlegg:

- [Ansvarsfordeling stab.docx](#)
(/Files?fileID=582595a1-1cd5-4105-8311-db54905c3748)
- [Dimensjon.Tverrfaglig samarbeid.docx](#)
(/Files?fileID=04b1a12b-494c-4ce8-bb63-f95257b9f993)

Kommunikasjonsarbeid

MÅL: Alle i målgruppa skal få kunnskap om og kjennskap til Fjellhamar kirkes trosopplæringsarbeid.

Vedlegg:

- [Dimensjon.Kommunikasjon.docx](#)
(/Files?fileID=e8d4e56b-0f9d-4312-9ac6-8b5d232fe3ba)
- [TO hefte 0 til 6 år til utdeling.docx](#)
(/Files?fileID=ac218b37-229b-48f9-a09d-5e73b532733a)
- [TO hefte for skolebarn.docx](#)
(/Files?fileID=bcf9941c-8005-4060-a9ac-e06092cc387d)
- [TO hefte til utdeling.docx](#)
(/Files?fileID=275912fc-56b6-4e6d-8dd8-eee69dbf0997)

Tiltak

Tiltak i en systematisk og sammenhengende trosopplæring for alderen 0-18 år

Antall aktive tiltak: 21

Totalt antall per årskull: 283

Totalt antall timer summert: 283

Alder	Navn på tiltaket	Omfang i samvær	Omfang i timer	Samlet for målgrupper
0	Dåpssamtale	2	3	3
0-0	Babysang	10	20	20
1	Knøttesang	3	6	6
2	Krøllekveld	2	4	4
3	Klatrekveld	2	4	4
4	4årsklubb m. bok	5	10	10
5	Legoklubb	1	3	3
6	Helt førsteklasses	2	6	6
7	Julekrybbeverksted	1	4	4
7	Påskevandring	1	2	2
8	Sporløp PINSE	1	2	2
9	Tårnagenthelg	2	7	7
10	Agent for rettferdighet	2	4	4
10	Tweensklubb	4	12	12
11	Lys våken	1	12	12
12	Tweensweekend	1	24	24
14	Pre-konfirmant	2	6	6
15	Konfirmasjon	47	60	60
16	Skummetmelk	22	52	52
17	Lett melk reunion	8	32	32
17-17	Tilpasset G2	3	10	10

Tiltak i planen rettet mot det enkelte alderstrinn

Alderstrinn	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Tal	2	1	1	1	1	1	1	2	1	1	2	1	1	0	1	1	1	2	0

Øvrige tiltak**Antall øvrige tiltak: 5**

Alder	Navn på tiltaket
1-4	Knøttesang
3-9	Søndagsskole
4-10	Soul kids
10-13	Tweensklubb
13-18	Kjlrn

Dåpssamtale

Fjellhamar

Tiltakstype

Dåpssamtale

Omfang

Antall samlinger / samvær: 2

Totalt antall timer for alle samlinger: 3

Totalt antall timer samlet for målgrupper: 3

Aldersgruppe

0

Antall medlemmer i aldersgruppen: 0

Ansvarlig

Prest

Mål - Hva er formålet med tiltaket?

Bygge relasjoner.

Gi informasjon om menighetens arbeid.

Reflektere sammen med foreldre/ foresatte om dåp, tro og løfter.

Kommentarer

Menigheten har dåpssamtaler med alle som skal døpes påfølgende søndag. Dette gjelder også de som bor i sognet men som døper barna i andre menigheter/sogn. Dermed blir det noe uriktige tall her mtp statistikk.

Det er noe usikre tall når det gjelder dåp generelt. Vi døper flere enn barn som bor i vårt sogn. Andre sogn/menigheter døper også barn som tilhører vårt sogn/menighet.

Tema/innhold: Livstolkning og livsmestring

Bygge relasjoner

Gi informasjon om menighetens arbeid og aktuelle tilbud.

Reflektere sammen med foreldre/foresatte om dåp, tro og løfter og om familieliv og foreldreansvar generelt.

Tema/innhold: Kirkens tro og tradisjon

Dåpsbefalingen, Matt 28, 16-20

Jesus og barna, Mark 10, 13-16

Jesus er verdens lys,

Tema/innhold: Kristen tro i praksis

Fadervår.

Delta i dåpshandlingen.

Bønn for og med barnet. Trosbekjennelsen.

Gudstjeneste

Dåpssalme

Arbeidsmåter

Dåpssamtale

Dåpsgudstjeneste

Bilde med bibelvers/

kveldsbønn.

Informasjonsfolder om bl.a. babysang og aktuelle menighetsprogram.

Vedlegg:

- [Vi ønsker dere som dåpsfamilie velkommen til kirken på dåpsdagen.docx](#)
(/Files?fileID=0d762abe-3b78-4c36-be35-6acff7e22d09)

Babysang

Fjellhamar

Tiltakstype

Annet tiltak

Omfang

Antall samlinger / samvær: 10

Totalt antall timer for alle samlinger: 20

Totalt antall timer samlet for målgrupper: 20

Aldersgruppe

0-0

Antall medlemmer i aldersgruppen: 0

Ansvarlig

Menighetsmusiker og diakon

Mål - Hva er formålet med tiltaket?

Skape en avslappet møteplass i kirken og bygge relasjoner

Gi ideer til bruk i trosopplæring i hjemmet.

Kommentarer

Babysang er et formiddagstreff der foreldre som er i permisjon med babyer kommer til god lunsj og sangstund i kirken. Vi har organisert det slik at det er påmelding til kurs som består av 5 samlinger. Vi har tatt høyde for at hvert barn er med på 2 kurs etter hverandre. Et lavterskeltilbud med god gjenklang i nærmiljøet.

Tema/innhold: Livstolkning og livsmestring

Gi sanger, ord og trygghet til å praktisere trosopplæring både hjemme og i kirken.

Tema/innhold: Kirkens tro og tradisjon

Tema/innhold: Kristen tro i praksis

Velsignelsen, bønn, velsignelsen, lysgloben, kristne sanger, aftenbønn

Arbeidsmåter

Synge

Danse

Måltidsfellesskap

Vedlegg:

- [Babysang 6-10mnd vår 2015 kurs 4.odt](#)
(/Files?fileID=7050c835-fd20-4088-a9a6-ba258f5cb700)
- [Babysang 0-6mnd vår 2015 kurs 2.odt](#)
(/Files?fileID=4d6f9481-f9e9-4260-af12-cb0e603eb557)
- [babysang 10-14 mnd kurs 4 v 15.odt](#)
(/Files?fileID=e0d486d9-f354-43c2-b6a7-10c4b8ae3518)
- [Babysangkurs, små flyers hele våren 2015.docx](#)
(/Files?fileID=a197ea02-1470-4e49-b55b-fbe58ff068b9)

Knøttesang

Fjellhamar

Tiltakstype

Annet tiltak

Omfang

Antall samlinger / samvær: 3

Totalt antall timer for alle samlinger: 6

Totalt antall timer samlet for målgrupper: 6

Aldersgruppe

1

Antall medlemmer i aldersgruppen: 35

Ansvarlig

Trosopplærer og menighetsmusiker

Mål - Hva er formålet med tiltaket?

Foreldre/foresatte skal møte en menighet som ønsker å holde kontakt og som vil følge barnet deres gjennom oppveksten.

Minne foreldre om hva barnet er døpt til og gi de konkrete ideer til bruk i trosopplæring i hjemmet.

Skape en avslappet møteplass i kirken og vise de et ukentlig tilbud som passer for deres barn.

Kommentarer

Inviteres til 2 knøttesangstunder som er en del av SUPERTirsdag. I etterkant av dette blir de invitert til en småbarnsgudstjeneste.

Tema/innhold: Livstolkning og livsmestring

Barnet er størst i Guds rike – vise hvordan Jesus tar imot barnet og ønsker å kjenne det.

Vi se et fellesskap de kan delta i som familie. Gi foreldre verktøy for trosopplæring i hjemmet.

Tema/innhold: Kirkens tro og tradisjon

Jesus og barna, Mark 10, 13-16

Guds barn, Joh 1, 9-12

Dåpsbefalingen, Matt 28, 16-20

Tema/innhold: Kristen tro i praksis

Be for barna

«Kjære Gud, ta hånden min»

Be kveldsbønn og bordbønn

Velsignelsen

Synge

Lysgløben

Kristne sanger

Arbeidsmåter

Måltidsfellesskap

Lek, sang og bønn.

Invitere til småbarnsgudstjeneste med fokus på dåp, barn og familie.

Krøllekveld

Fjellhamar

Tiltakstype

Annet tiltak

Omfang

Antall samlinger / samvær: 2

Totalt antall timer for alle samlinger: 4

Totalt antall timer samlet for målgrupper: 4

Aldersgruppe

2

Antall medlemmer i aldersgruppen: 54

Ansvarlig

Trosopplærer/prest

Mål - Hva er formålet med tiltaket?

Foreldre/foresatte skal møte en menighet som ønsker å holde kontakt og som vil følge barnet deres gjennom oppveksten.

Oppmuntre til å praktisere tro i hjemmet og gi ideer til dette

Skape en avslappet møteplass i kirken.

Kommentarer

2 åringene blir invitert til kirken for å hjelpe gjeteren med å lete etter sauene Krølle som er borte. Starter med middagsfellesskap, samling med drama, sang- og bevegelsesstund og avslutning med lystenning.

Gudstjeneste påfølgende søndag med utdeling av bok og søndagsskole.

Tema/innhold: Livstolkning og livsmestring

Sauene som ble borte: Jesus gjør alt for å få alle sauene sine tilbake – alle er like viktige, også de små.

Gi rom for refleksjon rundt dåpen og minner fra dagen.

Gi materiell for bruk hjemme.

Tema/innhold: Kirkens tro og tradisjon

Sauene som ble funnet, Luk 15, 1-7

Herren er min hyrde, Salme 23

Sanger: Må Gud velsigne deg, Jeg er trygg hos deg, Krøllesangen

Tema/innhold: Kristen tro i praksis

Be for barna

«Kjære Gud, ta hånden min»

Be kveldsbønn og bordbønn

Velsignelsen.

Lysgloben

Kristne sanger

Arbeidsmåter

Måltidsfellesskap

Dele ut 2 årsbok og bruke innholdet fra den i tiltaket.

Lek, sang, drama og bønn.

Invitere til familie-gudstjeneste med fokus på dåp, barn og familie.

Vedlegg:

- [invitasjon krøllekveld.docx](#)
(/Files?fileID=aaa5b2f9-9dcc-478d-836c-c4a285233665)
- [Krøllekveld program.docx](#)
(/Files?fileID=c14676d9-ab60-48e1-9625-e51f2aede4f3)

Klatrekveld

Fjellhamar

Tiltakstype

Annet tiltak

Omfang

Antall samlinger / samvær: 2

Totalt antall timer for alle samlinger: 4

Totalt antall timer samlet for målgrupper: 4

Aldersgruppe

3

Antall medlemmer i aldersgruppen: 60

Ansvarlig

Trosopplærer/prest

Mål - Hva er formålet med tiltaket?

Barna føler seg sett og foreldre/foresatte møter en menighet som vil være en del av deres liv

Oppmuntre til å praktisere tro i hjemmet og gi ideer til dette

Skape en avslappet møteplass i kirken.

Kommentarer

3 åringene blir sammen med en foresatt invitert til klatrekveld i kirken. Temaet er Sakkeus Jesus sitt ønske om å være vår venn. Det blir middag, hinderløype, sangstund, drama og avslutning med lystenning. Gudstjeneste sammen med Knøtte- og Krøllekveldeltakerne påfølgende søndag.

Tema/innhold: Livstolkning og livsmestring

Jesus bryr seg om meg og ser med. Han vil være venn med meg og med alle mennesker uansett hva vi gjør.

3 åringen føler seg sett.

Tema/innhold: Kirkens tro og tradisjon

Sakkeus, Luk 19, 1-10

Den gylne regel, Matt 7, 12

Sanger: Må Gud velsigne deg, Sakkeus var en liten mann, Liten men likevel stor

Tema/innhold: Kristen tro i praksis

Bordbønn og kveldsbønn

«Kjære Gud, ta hånden min»

Velsignelsen.

Lysgloben.

Kristne sanger

Arbeidsmåter

Gave som kan brukes til trosopplæring i hjemmet.

Lek, sang, drama og bønn.

Invitere til familie-gudstjeneste med fokus på dåp, barn og familie.

4årsklubb m. bok**Fjellhamar****Tiltakstype**

4 - årsbok

Omfang

Antall samlinger / samvær: 5

Totalt antall timer for alle samlinger: 10

Totalt antall timer samlet for målgrupper: 10

Aldersgruppe

4

Antall medlemmer i aldersgruppen: 62

Ansvarlig

Prest/Trosopplærer

Mål - Hva er formålet med tiltaket?

La barna føle seg store, viktige og sett av menigheten.

Oppleve kirken som sin.

Gjøre foreldrene mer bevisste på hva barna er døpt til og oppmuntre til å praktisere tro i hjemmet.

Kommentarer

4 åringene blir invitert til 3 klubbkvelder med hobbyaktiviteter, måltid, sang og fortellerstund. Gudstjeneste med utdeling av bok avslutter opplegget.

Tema/innhold: Livstolkning og livsmestring

Gjennom dåpen er jeg blitt Guds barn. Gud bryr seg om meg og mitt liv. Han som har skapt meg i sitt bilde, ønsker å ha en relasjon til meg.

Kirken er et sted som er for alle, også for meg som er 4 år.

Tema/innhold: Kirkens tro og tradisjon

Skapelsen, 1.mos 1, 1-31

Guds kjærlighet, 1 Joh 4, 7-11

Sauen som ble funnet, Luk 15, 1-7/En far som ventet, Luk 15, 11-32

Dåpen, Matt 28, 16-20 og Apg 2, 1-13

Tema/innhold: Kristen tro i praksis

Fadervår.

«Kjære Gud, ta hånden min»

Bordbønn og kveldsbønn

Velsignelsen.

Takk og bønn

Lysgloben

Sanger: Hvem har skapt alle blomstene, Må Gud velsigne deg, Vil du vite hvordan det låt, Takk min Gud for hele meg, Som frøet

Arbeidsmåter

Dele ut bok.

Gudstjeneste.

Måltid.

Synge

Samling i kirkerommet med andakt.

Verksted/hobby.

Lek.

Samtale og relasjonsbygging.

Skilt med klistremerke.

"Den lille larven Aldrimett"

Vedlegg:

- [1. kveld.docx](#)
(/Files?fileID=16d1244c-e03e-46c8-9f7c-1b5f3d7df99c)
- [2. kveld.docx](#)
(/Files?fileID=f4f81ea0-2da8-47cc-9411-1029b4ec73bc)
- [3. kveld.docx](#)
(/Files?fileID=6fb159f3-e2af-4b86-8214-d6eff027c784)

Legoklubb

Fjellhamar

Tiltakstype

Annet tiltak

Omfang

Antall samlinger / samvær: 1

Totalt antall timer for alle samlinger: 3

Totalt antall timer samlet for målgrupper: 3

Aldersgruppe

5

Antall medlemmer i aldersgruppen: 71

Ansvarlig

Trosopplærer

Mål - Hva er formålet med tiltaket?

Barna får oppleve og lære bibelhistorier på en konkret og forståelig måte gjennom aktiv deltakelse og gjentakelse.

Barna blir kjent med et kontinuerlig kristent fellesskap som passer for dem og familien deres.

Kommentarer**Tema/innhold: Livstolkning og livsmestring**

Barnet er en del av et kristent fellesskap som ser barnet. Gjennom formidling av frelseshistorien kan barnet få en større forståelse av hvilken tro det er døpt til og hva det vil si for våre liv i dag.

Tema/innhold: Kirkens tro og tradisjon

Påske: Matt 26, 1-28, 10

Dåpsbefalingen og Kritsi himmelfart: Matt 28, 16-20 og Apg 1, 1-14

Pinse: Aps 2, 1-13

Tema/innhold: Kristen tro i praksis

Bønn: "Kjære Gud, ta hånden min"

Velsignelsen

Kristne sanger

Arbeidsmåter

Samarbeid med Supertirsdag, bruke lego som formidler, måltidsfellesskap, sang og lek

Helt førsteklasses**Fjellhamar****Tiltakstype**

Et tiltak for 6-åringer

Omfang

Antall samlinger / samvær: 2

Totalt antall timer for alle samlinger: 6

Totalt antall timer samlet for målgrupper: 6

Aldersgruppe

6

Antall medlemmer i aldersgruppen: 85

Ansvarlig

Trosopplærer

Mål - Hva er formålet med tiltaket?

Barnet opplever seg sett og velkommen som en del av menigheten - dette er min kirke.

Menighetene er med å feire livets store begivenheter.

Kommentarer

Barna inviteres til en fest en lørdag på slutten av sitt siste år i barnehagen. Vi snakker om hvordan det vil bli å begynne på skolen og følelser rundt det. Vi snakker om den barmhjertige samaritan og om det å være gode med hverandre. Vi snakker også om at Jesus går med oss gjennom hele livet. Lek, måltid og sang med gudstjeneste søndagen etter.

Tema/innhold: Livstolkning og livsmestring

Jesus syns at jeg er helt førsteklasses akkurat som jeg er.

Oppleve seg selv som viktig og spesiell i menigheten og i Guds rike.

Lære at Jesus er med hele livet, både i gode og vanskelige tider.

Tema/innhold: Kirkens tro og tradisjon

Den gylne regel: Matt 7, 12

Den barmhjertige samaritan: Luk 10, 25

Jesus er veien, sannheten og livet: Joh 14, 6

Sanger: Jeg går ikke ensom her, Må Gud velsigne deg

Tema/innhold: Kristen tro i praksis

Bønn: "Kjære Gud, ta hånden min"

Velsignelsen

Kristne sanger

Lysgloben

Arbeidsmåter

Utdeling av bok, lek, sang, måltid, andakt, gudstjenesteverksted

Vedlegg:

- [Invitasjon!!!.docx](#)

[\(/Files?fileID=5425433d-9574-452f-a6e4-718c6554a0bd\)](#)

- [Kjøreplan forslag 2\(23.fabruar 2015\).docx](#)
[\(/Files?fileID=a85b82f0-4dc2-4433-ac5a-4d090371b650\)](#)
- [Salmeseddel familiegudstjeneste. Skolestartere 31. mai 2015.doc](#)
[\(/Files?fileID=e6fda79b-af7c-48b9-b5f5-74437ea03ca0\)](#)

Julekrybbeverksted

Fjellhamar

Tiltakstype

Annet tiltak

Omfang

Antall samlinger / samvær: 1

Totalt antall timer for alle samlinger: 4

Totalt antall timer samlet for målgrupper: 4

Aldersgruppe

7

Antall medlemmer i aldersgruppen: 85

Ansvarlig

Trosopplærer

Mål - Hva er formålet med tiltaket?

Sammen med en voksen skal barnet få kjennskap til juleevangeliet ved å lage en krybbe.

Oppleve mestring, samarbeid og at kirken er deres.

Kommentarer

7 åringene blir invitert til kirken før jul sammen med en voksen, gjerne en fadder, for å lage julekrybbe.

Verkstedet avsluttes med en minigudstjeneste som er åpen for alle.

Tema/innhold: Livstolkning og livsmestring

Gud ville bli menneske for å komme nærmere deg og meg.

Tema/innhold: Kirkens tro og tradisjon

Juleevangeliet: Luk 2, 1-20

Den lille bibel: Joh 3,16

Tema/innhold: Kristen tro i praksis

Gudstjeneste med enkel liturgi

Velsignelsen

Bønn: "Kjære Gud, ta hånden min"

Julesanger

Lysgloben

Arbeidsmåter

Lage julekrybbe

Gudstjenesteverksted og mini-gudstjeneste

Måltidsfellesskap

Påskevandring

Fjellhamar

Tiltakstype

Annet tiltak

Omfang

Antall samlinger / samvær: 1

Totalt antall timer for alle samlinger: 2

Totalt antall timer samlet for målgrupper: 2

Aldersgruppe

7

Antall medlemmer i aldersgruppen: 85

Ansvarlig

Trosopplærer

Mål - Hva er formålet med tiltaket?

Barna får oppleve påskefortellingen trinn for trinn gjennom ulike sanser og aktiv deltakelse.

De møter en åpen og inkluderende menighet.

Kommentarer

8 åringene blir spesielt invitert til vår årlige påskevandring som arrangeres av staben og er åpen for alle barnefamilier.

Tema/innhold: Livstolkning og livsmestring

Jesus døde for deg og meg fordi Guds kjærlighet til oss er så stor.

Barna opplever at påskebudskapet gjelder dem og at kirken, menigheten og troen også er deres.

Tema/innhold: Kirkens tro og tradisjon

Påskefortellingen, Matt 26, 1-28, 10

Tema/innhold: Kristen tro i praksis

Kristine sanger

Påskehistorien

Lysgloben

Nattverd

Arbeidsmåter

Vandring med stasjoner der alle de ansatte har hver sin post. Lar barna oppleve påskeevangeliet gjennom aktiv deltakelse; drama, sang, nattverd, dekke alteret. Måltidsfellesskap. Invitere til gudstjeneste

Sporløp PINSE

Fjellhamar

Tiltakstype

Annet tiltak

Omfang

Antall samlinger / samvær: 1

Totalt antall timer for alle samlinger: 2

Totalt antall timer samlet for målgrupper: 2

Aldersgruppe

8

Antall medlemmer i aldersgruppen: 78

Ansvarlig

Trosopplærer

Mål - Hva er formålet med tiltaket?

Lære om pinsen

Kommentarer

Sporløp med å løse oppgaver er en spennende måte å lære på som passer aldersgruppen. Fungerer også som en teaser for Tårnagenthelg som er året etter.

Tema/innhold: Livstolkning og livsmestring

Tema/innhold: Kirkens tro og tradisjon

Tema/innhold: Kristen tro i praksis

Arbeidsmåter

Tårnagenthelg

Fjellhamar

Tiltakstype

Tårnagenthelg

Omfang

Antall samlinger / samvær: 2

Totalt antall timer for alle samlinger: 7

Totalt antall timer samlet for målgrupper: 7

Aldersgruppe

9

Antall medlemmer i aldersgruppen: 76

Ansvarlig

Trosopplærer

Mål - Hva er formålet med tiltaket?

Skape refleksjon rundt egen plass i fellesskapet og hva jeg kan bidra med.

Gjennom bibelfortellinger og utforsking av kirkehus og klokketårn skal de sammen løse oppdrag og mysterier.

Bibelfortellingene kan knyttes konkret til handling og 8-åringens hverdag.

Kommentarer

8 åringene blir høsten i 3.klasse invitert til en samling noen timer en lørdag for å spise og leke sammen, utforske kirken og klokketårnet, høre historier fra Bibelen og forberede gudstjeneste som er dagen etter.

Tema/innhold: Livstolkning og livsmestring

Å kjenne at jeg hører til i kirken, og hos Gud.

Erfare at samarbeid gjør oss sterke, og at jeg kan være med å bety noe for andre.

Min rolle i vennskap og relasjoner.

Blir hørt, sett og få ansvar for å se andre.

Å mestre oppdrag.

Jesus vil være den gode hyrden i mitt liv.

Tema/innhold: Kirkens tro og tradisjon

Dåpsbefalingen (oppdrag): Matt 28, 16-20 og Apg 1, 1-14

Den gode hyrde, Joh 10, 25-37

Tema/innhold: Kristen tro i praksis

Utforme egne bønner.

Lese tekst.

Lysgloben

Kirkekunst og symbolikk

Bønn: "Kjære Gud, ta hånden min"

Velsignelsen

Arbeidsmåter

Lek, oppdrag, lesning, drama, verksted, måltid

Vedlegg:

- [150201 Såmannssøndag tårnagent og dåp.docx](#)
(/Files?fileID=5f673e5c-1c55-407a-9d48-5bc4f9a1bbd3)
- [Kjøreplan 2015.docx](#)
(/Files?fileID=8f7a4ba7-091e-4e55-9f01-7f02dfe47a52)
- [Tårnagentinvitasjon.docx](#)
(/Files?fileID=f5056d0b-671d-4f00-983b-6ec57a5ee9ec)

Agent for rettferdighet

Fjellhamar

Tiltakstype

Annet tiltak

Omfang

Antall samlinger / samvær: 2

Totalt antall timer for alle samlinger: 4

Totalt antall timer samlet for målgrupper: 4

Aldersgruppe

10

Antall medlemmer i aldersgruppen: 89

Ansvarlig

Trosopplærer og diakon

Mål - Hva er formålet med tiltaket?

Barna skal få muligheten til å reflektere rundt urettferdigheten i verden og få større forståelse av hvordan det har blitt slik, hvordan andre mennesker lever og hva vi kan gjøre.

Sette fokus på Kirkens nødhjelps fasteaksjon.

Kommentarer**Tema/innhold: Livstolkning og livsmestring**

Hvorfor er det urettferdighet og hva gjør det med oss mennesker? Fattigdom og urettferdighet både lokalt og globalt. Hva kan jeg gjøre?

Tema/innhold: Kirkens tro og tradisjon

Skapelsen av mennesket, 1.Mos 1, 26-31

Syndefallet

Den gyldne regel, Matt 7,12

Det dobbelte kjærlighetsbud, Matt 22,37-40

Faste og Askeonsdag, Jes. 58,6-8

Rettferdighet, urettferdighet og håp, velge det gode

Tema/innhold: Kristen tro i praksis

Fastetid og fasteaksjonen.

Vårt forvalteransvar som kristne – hvordan kommer dette til uttrykk i kirken?

Bønn: «Kjære Gud, ta hånden min»

Fadervår

Lysgloben

Velsignelsen

Arbeidsmåter

Oppdrag

Undring

Lek

Måltidsfellesskap

Vedlegg:

- [veiledningshefte-agent for rettferdighet.pdf](#)
(/Files?fileID=f418b7ed-c614-43e1-9b98-133a2abfa923)

Tweensklubb

Fjellhamar

Tiltakstype

Annet tiltak

Omfang

Antall samlinger / samvær: 4

Totalt antall timer for alle samlinger: 12

Totalt antall timer samlet for målgrupper: 12

Aldersgruppe

10

Antall medlemmer i aldersgruppen: 89

Ansvarlig

Trosopplærer

Mål - Hva er formålet med tiltaket?

Opplive at de hører til i et kristent fellesskap og en menighet, og at kirken er et godt sted å være.

Bli fortrolig med Bibelens fortelling og troens innhold.

Kommentarer

10 åringene blir spesielt invitert til de fire første samlingene med Tweensklubb og -kor som er et kontinuerlig tiltak etter skoletid for 5. til 7.kl.

Tema/innhold: Livstolkning og livsmestring

Fellesskapsfølelse, samarbeid og styrke identitet.

Få kunnskap om evangeliet og kirkens tradisjon. Oppleve tro og reflektere rundt den.

Tema/innhold: Kirkens tro og tradisjon

Skapelse, syndefall, Abraham, Moses og utferden fra Egypt.

Jesu liv og lære

Jesu død og oppstandelse

Paulus' brev

Tema/innhold: Kristen tro i praksis

Bønn.

Sang

Andakt

Lysgloben

Fadervår

Arbeidsmåter

Aktiviteter og lek.

Samtale.

Leksehjelp.

Mat.

Sang.

Lys våken

Fjellhamar

Tiltakstype

LysVåken

Omfang

Antall samlinger / samvær: 1

Totalt antall timer for alle samlinger: 12

Totalt antall timer samlet for målgrupper: 12

Aldersgruppe

11

Antall medlemmer i aldersgruppen: 78

Ansvarlig

Trosopplærer og prest

Mål - Hva er formålet med tiltaket?

Erfare at kirken er mitt hus.

Kjenne trygghet og oppleve at de blir sett og hørt.

Være lys våken for hvordan andre har det og hva Gud vil si oss.

Kommentarer

11 åringer på overnatting i kirken. Lek, andakt, bønn og gudstjenesteverksted. Avsluttes med festgudstjeneste på søndag.

Tema/innhold: Livstolkning og livsmestring

Få inspirasjon til å være lys våken overfor seg selv, Gud og andre. Reflektere over hvem Jesus er for meg.

Tema/innhold: Kirkens tro og tradisjon

Jesus i tempelet, Luk 2, 41-52

Avskjed i Troas, Apg, 20, 7-12

Jesus som verdens lys, Jo 8,12

Tema/innhold: Kristen tro i praksis

Bønn

Sang

Andakt

Lysgloben

Fadervår

Bønnevandring

Arbeidsmåter

Aktiviteter og lek. Overnatting i kirken. Måltidsfellesskap. Gudstjenesteverksted

Gudstjeneste

Vedlegg:

- [invitasjon lys våken 2014 - for fletting.docx](#)
(/Files?fileID=413d55d8-a643-49fd-aaa6-486a76318bea)
- [Kjøreplan Lys Våken 2014.docx](#)

(/Files?fileID=1d66c4a6-9bcf-4f93-b09b-dd290458ef79)

Tweensweekend

Fjellhamar

Tiltakstype

Annet tiltak

Omfang

Antall samlinger / samvær: 1

Totalt antall timer for alle samlinger: 24

Totalt antall timer samlet for målgrupper: 24

Aldersgruppe

12

Antall medlemmer i aldersgruppen: 94

Ansvarlig

Trosopplærer

Mål - Hva er formålet med tiltaket?

Føle seg som en del av et kristent fellesskap som inkluderer og aksepterer.

Møte en kjærlig Gud som ønsker relasjon med sine barn.

Kommentarer

Helgetur for Tweensklubben, med spesielt fokus på 11-åringene.

Tema/innhold: Livstolkning og livsmestring

Relasjoner og vennskap, Min tro – personlig tro, «Hvor er jeg nå?». Ta et standpunkt. Valg og konsekvenser.

Tema/innhold: Kirkens tro og tradisjon

Du har skapt meg på skremmende, underfullt vis, Salme 139

En far som ventet, Luk, 11-32

Nattverd, Matt 26, 17-28

Tema/innhold: Kristen tro i praksis

Lystening

Bønn

Velsignelsen

Fadervår

Nattverd

Arbeidsmåter

Leir

Måltid

Lek

Sang

Pre-konfirmant

Fjellhamar

Tiltakstype

Annet tiltak

Omfang

Antall samlinger / samvær: 2

Totalt antall timer for alle samlinger: 6

Totalt antall timer samlet for målgrupper: 6

Aldersgruppe

14

Antall medlemmer i aldersgruppen: 82

Ansvarlig

Undervisningsprest

Mål - Hva er formålet med tiltaket?

Introduseres for konfirmantarbeidet. Bli kjent med ungdomsarbeidet.

Kommentarer

14 åringer inviteres til kirken for informasjon om konfirmasjonstiden og for å bli kjent med kirkens ungdomsarbeid.

Tema/innhold: Livstolkning og livsmestring

Valg, er det noe jeg står ovenfor? Valg - konsekvenser.

Tema/innhold: Kirkens tro og tradisjon

Peter fase 1: Matt 26, 30-46

Peter fase 2: Matt 26, 69-75

Peter fase 3: Apg 4, 1-22

Tema/innhold: Kristen tro i praksis

Delta i ungdomssamling.

Være en del av et kristent fellesskap.

Utfordres på bønn.

Arbeidsmåter

Ungdomsklubb.

Lek.

Film.

"En helt overkommelig Bibel" deles ut

Vedlegg:

- [Prekonfirmasjonsbrosjyre 2015.doc](#)
(/Files?fileID=fe00df24-b5c9-4520-a89c-5592c5e5fe4d)

Konfirmasjon

Fjellhamar

Tiltakstype

Konfirmasjonstid

Omfang

Antall samlinger / samvær: 47

Totalt antall timer for alle samlinger: 60

Totalt antall timer samlet for målgrupper: 60

Aldersgruppe

15

Antall medlemmer i aldersgruppen: 114

Ansvarlig

Undervisningsprest, ungdomsarbeider, menighetens prester

Mål - Hva er formålet med tiltaket?

Gi opplæring i kristen lære

Inspirasjon til å leve som kristen

Kommentarer

15 åringer får undervisning om den kristne lære, samt være en del av et kristent felleskap.

Både på leir og ukentlig i kirken.

Tema/innhold: Livstolkning og livsmestring

Hjelpe tenåringene til å være beviste sitt eget valg i forhold til tro.

Tema/innhold: Kirkens tro og tradisjon

Sentrale bibelske tema som, Gud som far og skaper, bønn, nestekjærlighet, 10 bud, Jesus, bibelen, forvalteransvar og etikk.

Tema/innhold: Kristen tro i praksis

Delta på gudstjenester og ungdomssamlinger. Bidra i kirkens fasteaksjon

Arbeidsmåter

Undervisning/forelesning, fellesskap, leir, ungdomsfestival

Vedlegg:

- [konfirmasjonsbrosjyre 2016.doc](#)
(/Files?fileID=6014a3c4-f3f6-4013-ab64-8bf93128b10b)
- [Konfirmasjonsplan ny nov2015.docx](#)
(/Files?fileID=33d9bbf3-1c24-4ac9-8347-5f2ba82864c8)

Skummetmelk

Fjellhamar

Tiltakstype

Breddetiltak året etter konfirmasjon

Omfang

Antall samlinger / samvær: 22

Totalt antall timer for alle samlinger: 52

Totalt antall timer samlet for målgrupper: 52

Aldersgruppe

16

Antall medlemmer i aldersgruppen: 112

Ansvarlig

Trosopplærer, prest, eldre frivillige ungdommer

Mål - Hva er formålet med tiltaket?

Bli utfordret på å leve "det kristne livet"

Kommentarer

16 åringer er med på ledertrening samt troskurs året etter konfirmasjon

Tema/innhold: Livstolkning og livsmestring

Bli grunnfestet i troen. Lære å stå på egne ben og finne sin plass i fellesskapet.

Tema/innhold: Kirkens tro og tradisjon

Matt 28, 16-20 og Apg 1, 1-14

Joh.14, 16-18

Apg 2, 1-3

Joh 20, 24-29

Rom 5, 1-11

Ef 2, 1-10

Gal 5, 16-26

Tema/innhold: Kristen tro i praksis

Være et Guds barn og en Guds tjener. Finne sin plass i menigheten.

Arbeidsmåter

Samlinger hver 14. dag og weekend

Bønn

Lovsang

Undervisning

Måltidsfellesskap

Lett melk reunion

Fjellhamar

Tiltakstype

Annet tiltak

Omfang

Antall samlinger / samvær: 8

Totalt antall timer for alle samlinger: 32

Totalt antall timer samlet for målgrupper: 32

Aldersgruppe

17

Antall medlemmer i aldersgruppen: 100

Ansvarlig

Undervisningsprest

Mål - Hva er formålet med tiltaket?

Vokse i troen

Kommentarer

17 åringer inviteres med på weekendtur for å være en del av det kristne fellesskapet, samt lære mer om troen.

Tema/innhold: Livstolkning og livsmestring

Bli grunnfestet i troen.

Lære å stå på egne ben og finne sin plass i fellesskapet.

Tema/innhold: Kirkens tro og tradisjon

Matt 28, 16-20 og Apg 1, 1-14

Joh 15, 16-18

Apg 2, 1-3

Joh 20, 24-29

Rom 5, 1-11

Ef 2, 1-10

Gal 5, 16-26

Tema/innhold: Kristen tro i praksis

Være et Guds barn og en Guds tjener. Lære at man både tar imot og gir.

Arbeidsmåter

Reunionweeked

Lovsang

Bønn i hverdagen gjennom "stilletid med Gud"

Undervisning

Måltidsfellesskap

Tilpasset G2**Fjellhamar****Tiltakstype**

Annet tiltak

Omfang

Antall samlinger / samvær: 3

Totalt antall timer for alle samlinger: 10

Totalt antall timer samlet for målgrupper: 10

Aldersgruppe

17-17

Antall medlemmer i aldersgruppen: 100

Ansvarlig

Undervisningsprest med G2team

Mål - Hva er formålet med tiltaket?

Vi ønsker å vise at kirken er tidsaktuell også for tenåringer. Gjennom musikk og tilpasset undervisning i tilpasset gudstjenesteform, vil vi vise 17 åringer at Fjellhamar menighet er et sted for dem.

Kommentarer

G2 er et veletablert gudstjenestemiljø i Fjellhamar menighet med gudstjenester annenhver søndag kl 17:00. Gudstjenestene er preget av en uformell form, med lovsanger og band, samt en preken/forkynnelsesform som ungdommene gjenkjenner fra øvrig ungdomsarbeid.

Tema/innhold: Livstolkning og livsmestring

Kirken er fortsatt aktuell for meg der jeg er i mitt liv. Jesus vil møte meg der jeg er og på den måten jeg trenger det.

Jesus er fjellet, hjørnesteinen, og bygger jeg livet mitt på ham står jeg støtt uansett.

Tema/innhold: Kirkens tro og tradisjon

Salme 118, 22

Luk 20,17

Jes 28,16

1. Peter 2,4

Tema/innhold: Kristen tro i praksis

Kristen sang og musikk

Delta i gudstjenestefellesskap

Introduseres for et fellesskap med andre kristne

Arbeidsmåter

Lovsang

Undervisning/andakt

kveldsmatfellesskap

Passive tiltak (gjennomføres ikke i år)

Antall passive tiltak:

0

Totalt antall timer for alle samlinger:

0

Totalt antall timer samlet for målgrupper:

0

Øvrige tiltak

Knøttesang	Fjellhamar
<hr/>	
Aldersgruppe	
1-4	
Antall medlemmer i aldersgruppen: 211	
Ansvarlig	
Trosopplærer	
Samarbeidende organisasjon	
Samarbeider ikke med noen organisasjon på dette tiltaket.	
Kommentarer	

Søndagsskole	Fjellhamar
<hr/>	
Aldersgruppe	
3-9	
Antall medlemmer i aldersgruppen: 517	
Ansvarlig	
Trosopplærer	
Samarbeidende organisasjon	
Samarbeider ikke med noen organisasjon på dette tiltaket.	
Kommentarer	

Soul kids	Fjellhamar
<hr/>	
Aldersgruppe	
4-10	
Antall medlemmer i aldersgruppen: 546	
Ansvarlig	
Trosopplærer	
Samarbeidende organisasjon	
Samarbeider ikke med noen organisasjon på dette tiltaket.	
Kommentarer	

Tweensklubb

Fjellhamar

Aldersgruppe

10-13

Antall medlemmer i aldersgruppen: 366

Ansvarlig

Trosopplærer

Samarbeidende organisasjon

Samarbeider ikke med noen organisasjon på dette tiltaket.

Kommentarer

Kjlrn

Fjellhamar

Aldersgruppe

13-18

Antall medlemmer i aldersgruppen: 620

Ansvarlig

Undervisningsprest

Samarbeidende organisasjon

Samarbeider ikke med noen organisasjon på dette tiltaket.

Kommentarer

Forskriftsrapport iht til økonomiforskriften vedlegg 2A

Inntekter	R2022	Bud 2022	R2021
1 Brukerbetaling, salg, avgifter og leieinntekter	- 163 777	- 118 000	- 98 588
2 Salg av driftsmidler/fast eiendom	-	-	-
3 Refusjoner/overføringer	- 528 385	-	-
4 Kalk. inntekt ved komm. tj.ytingsavtale	-	-	-
5 Statlige tilskudd	- 43 850	-	- 25 000
6 Tilskudd fra rettssubjektet Den norske kirke	-	-	-
7 Rammeoverføring/tilskudd fra egen kommune	- 20 000	-	-
8 Tilskudd fra soknets organer	-	-	-
Tilskudd fra fellestråd	-	-	-
9 Andre tilskudd, gaver, innsamlede midler	- 906 345	- 870 000	- 906 345
Offer/innsamlet til annen virksomhet (eksterne offer)	-	-	-
10 Sum driftsinntekter	- 1 662 357	- 1 048 000	- 1 662 357
Utgifter	-	-	-
11 Lønn og sosiale utgifter	-	-	-
12 Kjøp av varer og tjenester	419 903	266 000	419 903
13 Refusjoner/overføringer	893 250	993 000	893 250
340 Refusjon til organ på kommunenivå	-	-	-
14 Kalk. utg. ved komm. tj.ytingsavtale	-	-	-
15 Tilskudd og gaver	240 595	-	240 595
16 Sum driftsutgifter:	1 553 748	1 259 000	1 553 748
	-	-	-
17 Brutto driftsresultat:	- 108 609	211 000	- 108 609
	-	-	-
18 Renteinntekter og utbytte	- 7 105	- 9 000	-
19 Mottatte avdrag på utlån	-	-	-
20 Renteutgifter og låneomkostn.	2	-	-
21 Avdrag på lån	-	-	-
22 Utlån, kjøp av aksje, andeler o.l.	-	-	-
23 Netto finansinntekter/-utgifter	-	-	-
24 Avskrivninger	-	-	-
25 Motpost avskrivninger	-	-	-
	-	-	-
26 Netto driftsresultat	- 115 712	202 000	- 115 712
	-	-	-
Interne finansieringstransaksjoner:	-	-	-
27 Bruk av udisponert fra tidl. år (mindreforbruk)	-	-	-
28 Bruk av disposisjonsfond	- 18 023	- 203 000	- 18 023
29 Bruk av bundne fond	-	-	-
30 Sum bruk av avsetninger	- 18 023	- 203 000	- 18 023
	-	-	-
31 Avsatt til dekning fra tidligere år (underskudd)	-	-	-
32 Avsatt til disposisjonsfond	18 023	-	18 023
33 Avsatt til bundne fond	34 541	-	-
34 Overført til investeringsregnskapet	-	-	-
35 Sum avsetninger	52 564	-	-
36 MERFORBRUK / MINDREFORBRUK	- 81 171	1 000	- 81 171
Mindreforbruk	-	-	-

Detaljert regnskapsoppstilling 2022 (Vedlegg 2A)

Inntekter	R2022	R2022	Bud 2022	R2021	R2021
1 Brukerbetaling, salg, avgifter og leieinntekter		- 163 777	- 118 000		- 98 588
600 BRUKERBETALING FOR ORDINÆR KOMM. TJENEST	-			-	
610 BETALING FRA DELTAKERE	- 90 656			- 87 699	
620 ANNET SALG AV VARER OG TJENESTER UTENFOR	- 41 121		-60000	- 10 889	
629 BILLETTINNTEKTER	- 32 000			-	
630 HUSLEIEINNTEKTER, FESTEAVGIFTER, UMLEIE	-			-	
650 AVGIFTEPLIKTIG SALG AV VARER OG TJENESTE	-			-	
2 Salg av driftsmidler/fast eiendom		-			
660 SALG AV DRIFTSMIDLER	-			-	
670 SALG AV FAST EIENDOM	-			-	
3 Refusjoner/overføringer		- 528 385			-
700 FRA STATEN	-			-	
710 SYKELØNNSREFUSJON	-			-	
725 FRA MENIGHETSRÅD I EGEN KOMMUNE	-			-	
729 Refusjon moms påløpt i driftsregnskapet	- 36 007			-	
730 FRA FYLKESKOMMUNER	-			-	
740 REFUSJON FELLESRÅD	- 487 378			-	
750 FRA MENIGHETSRÅD	-			-	
755 FRA EGEN KOMMUNE	-			-	
770 FRA ANDRE (PRIVATE)	- 5 000			-	
780 INTERNE OVERFØRINGER	-			-	
4 Kalk. inntekt ved komm. tj.ytingsavtale		-			
790 INTERNSALG	-			-	
5 Statlige tilskudd		- 43 850			- 25 000
800 Tilskudd fra staten/statlige institusjoner	- 43 850			- 25 000	
6 Tilskudd fra rettssubjektet Den norske kirke					
7 Rammeoverføring/tilskudd fra egen kommune		- 20 000			-
830 FRA KOMMUNEN/KOMMUNALE INSTISUSJONER	- 20 000			-	
8 Tilskudd fra soknets organer		-			
Tilskudd fra fellestråd				- 50 000	
845 RAMMEOVERFØRINGER FRA EGEN KOMMUNE	-			-	
846 KALK. INNTEKTER VED KOMMUNAL TJENESTEYTI	-			-	
847 GAVER, OFRINGER M.M.	-			-	
850 FRA KOMMUNER	-			-	
9 Andre tilskudd, gaver, innsamlede midler		- 906 345	- 870 000		- 906 345
860 OFFER/INNSAMLET TIL EGEN VIRKSOMHET	- 238 445			- 204 545	
Offer/innsamlet til annen virksomhet (eksterne offer)	- 208 700			- 53 030	
870 SKATT PÅ INNTÉKT OG FORMUE	- 459 200			- 522 900	
10 Sum driftsinntekter		- 1 662 357	- 1 048 000		- 1 662 357
				-	

Utgifter	-			-	
11 Lønn og sosiale utgifter	-	-		-	
10 FASTLØNN	-			-	
20 LØNN TIL VIKARER	-			-	
30 LØNN TIL EKSTRAHJELP	-			-	
40 OVERTIDSLØNN	-			-	
50 ANNEN LØNN OG TREKKPLIKTIG GODTGJØRELSE	-			-	
80 GODTGJØRELSE FOLKEVALGTE	-			-	
90 PENSJONSINNSKUDD OG TREKKPL. FORSIKRINGS	-			-	
99 ARBEIDSGIVER AVGIFT	-			-	
12 Kjøp av varer og tjenester	-	419 903	266 000	-	419 903
100 KONTORMATERIELL	919			-	
105 UNDERVISNINGSMATERIELL	-			-	
110 MED FORBRUKSMATERIELL	145 937			720 185	
120 ANNET FORBRUKSMATERIELL	14 051			-	
130 POST, BANKTJENESTER OG TELEFON	5 972			28 575	
140 ANNONSE, REKLAME, INFORMASJON	495			3 555	
150 OPPLÆRING, KURS	19 273			-	
160 UTGIFTER OG GODTGJ. I FBM REISER ETC OPP	-			-	
165 ANDRE OPPGAVEPLIKTIGE GODTGJØRELSER	95 785			-	
170 TRANSPORT, DRIFT AV EGNE TRANSPORTMIDLER	-			-	
180 ENERGI	-			-	
185 FORSIKRINGER OG UTGIFTER TIL VAKTHOLD OG	-			-	
190 LEIE AV LOKALER OG GRUNN	-			-	
195 AVG. GEBYR, LISENSER LIGN.	128 323			2 000	
200 INVENTAR OG UTSTYR	264			-	
210 KJØP LEIE LEASING, TRANSPORTMIDL/KJØP AV	-			-	
220 KJØP LEIE LEASING MASKINER	8 884			-	
230 VEDLIKEHOLD OG BYGGTJENESTER, NYBYGG	-			-	
240 SERVICEAVTALER OG REPARASJONER	-			-	
250 MATERIALER TIL VEDLIKEHOLD OG NYBYGG	-			-	
260 RENHOLD, VASKERI OG VAKTMESTERTJENESTE	-			-	
265 VAKTHOLD OG VEKERTJENESTER, ALARM-SYSTEMER	-			-	
270 KONSULENTTJENESTER	-			-	
272 KALK. UTG. VED KOMMUNAL TJENESTYTING VE	-			-	
275 NYBYGG OG NYANLEGG	-			-	
13 Refusjoner/overføringer	-	893 250	993 000	-	893 250
300 TIL STATEN /STATELIGE INSTITUSJONER	-			-	
320 TIL MENIGHETSRÅD I EGEN KOMMUNE	-			-	
330 TIL ANDRE FYLKESKOMMUNER/KOMM. INSTITUSJ	-			-	
340 Refusjon til organ på kommunenivå	856 748			-	
350 TIL ANDRE KOMMUNER/KOMM. INSTITUSJONER	-			-	
360 TIL EGEN KOMMUNE	-			-	
370 TIL ANDRE (PRIVATE)/DRIFTSAVT, MED PRIVA	495			-	
380 TIL ANDRE /TJENESTER FRA SÆRBEDRIFTER	-			-	
429 Moms generell kompensasjonsordning	36 007			-	
14 Kalk. utg. ved komm. tj.yttingsavtale	-	-		-	
390 Kalkulatoriske utgifter ved kommunal tjenesteyting	-			-	
15 Tilskudd og gaver	-	240 595		-	240 595
400 TIL STATEN	-			-	
420 TIL MENIGHETSRÅD I EGEN KOMMUNE	-			-	
430 TIL FYLKESKOMMUNER	-			-	
450 TILSKUDD / GVARE TIL SOKNERÅD	-			-	
465 OVERFØRING AV OFFER/MIDDEL SAMLET INN TIL ANDRE	208 880			53 030	
470 TIL ANDRE (PRIVATE)	31 715			2 520	
16 Sum driftsutgifter:	-	1 553 748	1 259 000	-	1 553 748
				-	
17 Brutto driftsresultat:	-	- 108 609	211 000	-	- 108 609

18 Renteinntekter og utbytte	-	-	7 105	-	9 000	-
900 RENTEINNTEKTER	-	7 105				- 3 485
909 GEVINST FINANSIELLE INSTRUMENTER (OMLØPSMIDLER)	-					-
19 Mottatte avdrag på utlån	-		-			-
920 MOTTATT AVDRAG PÅ LÅN	-					-
20 Renteutgifter og låneomkostn.	-		2			-
500 RENTEUTG. PROVISJONER, ANDRE FINANSUTGIF	-	2				-
509 TAP FINANSIELLE INSTRUMENTER (OMLØPSMIDLER)	-					-
21 Avdrag på lån	-		-			-
510 AVDRAGSUTGIFTER	-					-
22 Utlån, kjøp av aksje, andeler o.l.	-		-			-
520 UTLÅN	-					-
23 Netto finansinntekter/-utgifter	-					-
24 Avskrivninger	-					-
590 AVSKRIVNINGER	-					-
25 Motpost avskrivninger	-					-
990 MOTPOST AVSKRIVNINGER	-					-
						-
26 Netto driftsresultat	-	-	115 712		202 000	- - 115 712
						-
Interne finansieringstransaksjoner:	-					-
27 Bruk av udisponert fra tidl. år (mindreforbruk)	-		-			-
930 BRUK AV DISPOSISJONSFOND	-					-
28 Bruk av disposisjonsfond	-	-	18 023	-	203 000	- - 18 023
940 BRUK AV DISPOSISJONSFOND	-	18 023				-
948 BRUK AV UBUNDNE INVESTERINGSFOND	-					-
29 Bruk av bundne fond	-		-			-
950 BRUK AV BUNDNE FOND	-					-
30 Sum bruk av avsetninger	-	-	18 023	-	203 000	- - 18 023
						-
31 Avsatt til dekning fra tidligere år (underskudd)	-		-			-
530 DEKNING AV TIDLIGERE ÅRS REGNSK. MERFORB	-					-
32 Avsatt til disposisjonsfond	-		18 023			- 18 023
540 AVSETN TIL DISPOSISJONSFOND	18 023					-
33 Avsatt til bundne fond	-		34 541			-
550 AVSETN TIL BUNDNE FOND	34 541					-
34 Overført til investeringsregnskapet	-		-			-
570 OVERFØRINGER TIL INVESTERINGSREGNSKAPET	-					-
35 Sum avsetninger	-		52 564		-	-
36 MERFORBRUK / MINDREFORBRUK	-	-	81 171	-	1 000	- 81 171
Mindreforbruk	81 170					147 685
	-	1				2

Balanserapport iht til økonomiforskriften vedlegg 3

R2022 R2021

EIENDELER:

A - Anleggsmidler

Faste eiendommer og anlegg	-	-
Utstyr, maskiner og transportmidler	-	-
Utlån	-	-
Aksjer og andeler	-	-

B - Omløpsmidler

Kortsiktige fordringer	573 596	379 610
Aksjer og andeler	-	-
Sertifikater	-	-
Obligasjoner	-	-
Kasse, bankinnskudd	1 028 655	1 233 489

C - SUM EIENDELER:

- -

EGENKAPITAL OG GJELD:

D - Egenkapital

Disposisjonsfond	- 549 064	- 531 041
Bundne driftsfond	- 400 862	- 366 321
Ubundne investeringsfond	-	-
Bundne investeringsfond	-	-
Endring i regnskapsprinsipp som påvirker AK (investering)	-	-
Endring i regnskapsprinsipp som påvirker AK (drift)	-	-
Regnskapsmessig mindreforbruk	- 81 170	-
Regnskapsmessig merforbruk	-	-
Udisponert i investeringsregnskapet	-	-
Udekket i investeringsregnskapet	-	-
Kapitalkonto	- 403 950	- 403 950

Gjeld

E - Langsiktig gjeld

Ihendehaverobligasjonslån	-	-
Sertifikatlån	-	-
Andre lån	-	-

F - Kortsiktig gjeld

Kassekredittlån	-	-
Annen kortsiktig gjeld	- 167 204	- 311 787

G - SUM EGENKAPITAL OG GJELD:

- -

Memoriakonti

Ubrukte lånemidler	-	-
Andre memoriakonti	-	-
Motkonto for memoriakontiene	-	-

1 -

Balanseoppstilling pr konto

Art/Konto		R2022	R 2021
2102001	1628.30.00404 - DRIFTSKONTO	129 249	84 703
2102002	1594.03.99383 - AVSETNINGSKONTO	17 381	17 381
2102003	1628.37.06323 - KONFIRMANTKONTO	35	35
2102004	1628.31.41857 - VENNSKAPSMENIGHET	13 036	13 036
2102005	DRIFTSKONTO 1310.25.80480	49 413	304 628
2102006	AVSETNINGSKTO 1310.25.80499	819 541	813 706
2131020	MVAKOMP DRIFT HØY SATS	0	93 611
2131021	MVAKOMP DRIFT MELLOM SATS	0	496
2131022	MVAKOMP DRIFT LAV SATS	0	318
2131401	KORTSIKTIGE FORDRINGER MVA KOMP	32 535	0
2135002	KORTSIKTIGE FORDRINGER KIRKEN	512 156	285 180
2137000	KORTSIKTIGE FORDRINGER FORETAK	5 005	5
2137500	KORTSIKTIGE FORDRINGER PRIVATE	23 900	0
2139960	GR LAG MVAKOMP DRIFT HØY SATS	0	-374 269
2139961	GR.LAG MVAKOMP 15% DRIFT	0	-3 309
2139962	GR.LAG MVAKOMP 12% DRIFT	0	-2 652
2139966	GR.LAG MVAKOMP 12% INVESTERING	0	-354
2139969	MOTKTO GR.LAG MVA KOMP	0	380 584
2325002	KORTSIKTIG GJELD KIRKEN	-126 383	-288 602
2325003	KORTSIKTIG GJELD SENIOR-PENSJONIST	0	-18 023
2327000	Kortsiktig gjeld foretak	-7 880	0
2327001	Kortsiktig gjeld organisasjoner	2 374	-5 162
2327002	Kortsiktig gjeld fellesråd/trosopplæring	-50 000	0
2327500	Kortsiktig gjeld private	-190	0
2399901	Leverandør remittering	14 875	0
2510000	BUNDNE FOND	-366 321	-366 321
2510060	Tirsdagsåpent	-20 000	0
2510061	Dåp uten stress	-14 541	0
2560000	DISPOSISJONSFOND	-531 041	-531 041
2560001	Disposisjonsfond Seniorarbeid	-18 023	0
2595001	Regnskapsmessig overskudd	-81 170	0
2599000	KAPITALKONTO	-403 950	-403 950

Oppstilling over inntekter og utgifter pr konto

	Utgifter	R 2022
ALLE		-
Utgifter		1 651 438
Utgifter	11000 KONTORMATERIELL	919
Utgifter	11100 AKTIVITETSRELATERT FORBRUK	79 355
Utgifter	11150 MAT TIL AKTIVITETER	30 908
Utgifter	11151 Mat til kirkekaffe	7 373
Utgifter	11152 Kaffe og te til kirkekaffe og generell drift	3 719
Utgifter	11153 Saft og brus til kirkekaffe og generell drift	2 150
Utgifter	11160 Turer og leirutgifter	11 312
Utgifter	11166 Transport	11 120
Utgifter	11200 ANNET FORBRUKSMATERIELL	1 459
Utgifter	11201 Blomster, gaver ol	9 093
Utgifter	11202 Innkjøp gevinster	2 869
Utgifter	11203 Blomster, pynt til alter	630
Utgifter	11300 POST, BANKTJENESTER, TELEFON	5 972
Utgifter	11400 ANNONSE, REKLAME, INFORMASJON	495
Utgifter	11550 REISEUTGIFTER VED KURS OL	19 273
Utgifter	11653 OPPG.PL KONSULENTHONORAR (musikere/ innleide mv.)	79 806
Utgifter	11654 KONSULENTHONORAR - UTEN ORGNR	15 979
Utgifter	11950 AVGIFTER, GEBYRER, LISENSER MV	31 898
Utgifter	11951 Utgiftsføring mva	94 425
Utgifter	11954 KONTINGENTER	2 000
Utgifter	12000 INVENTAR OG UTSTYR	264
Utgifter	12201 Leie bil	1 216
Utgifter	12511 Uteområdet, tre	7 668
Utgifter	13400 REFUSJON TIL FELLESRÅD (lønnsmidler mv.)	856 748
Utgifter	13700 REFUSJONER TIL ANDRE/PRIVATE	495
Utgifter	14290 MVAKOMP GEN ORDN (DRIFT)	36 007
Utgifter	14650 OVERFØRING INNSAMLEDE MIDLER	208 880
Utgifter	14700 TILSKUDD/OVERFØRING TIL ANDRE	31 715
Utgifter	15000 RENTEUTGIFTER	2
Utgifter	15400 AVSETNING TIL UBUNDNE FOND	- 18 023
Utgifter	15500 AVSETNING TIL BUNDNE FOND	34 541
Utgifter	15800 REGNSKAPSMESSIG OVERSKUDD	81 170
	Inntekter	
Inntekter		- 1 651 438
Inntekter	16100 BETALING FRA DELTAGERE	- 90 656
Inntekter	16200 LODDSALG	- 41 121
Inntekter	16250 Konsertinntekter	- 32 000
Inntekter	17290 REF MVA GEN ORDN. DRIFT	- 36 007
Inntekter	17400 REFUSJON FRA FELLESRÅD	- 487 378
Inntekter	17700 REFUSJON FRA ANDRE	- 5 000
Inntekter	18000 TILSKUDD FRA STATEN	- 8 850
Inntekter	18005 Tilskudd i fra Borg bispedømme	- 35 000
Inntekter	18300 TILSKUDD FRA KOMMUNEN	- 20 000
Inntekter	18400 TILSKUDD FRA FELLESRÅD	-
Inntekter	18600 Takkoffer (offer internt)	- 238 445
Inntekter	18650 Innsamlet til annen virksomhet - (offer eksternt)	- 208 700
Inntekter	18700 Givertjeneste	- 459 200
Inntekter	19000 RENTEINNTEKTER	- 7 105
Inntekter	19400 BRUK AV DISPOSISJONSFOND	18 023

Oppstilling over sum pr aktivitet

Aktivitet		Regnskap
	ALLE	-
	Uten aktivitet	81 937
100	Dåp	- 459
101	Babysang	- 246
105	4-årsklubben	190
108	Tweens	550
109	Lys våken	5 000
110	Prekonfirmasjon	- 191
111	Konfirmasjon	9 800
119	Gudstjeneste	36 500
122	Tirsdagsåpent	- 25 974
123	Julekonsert	- 27 995
126	Syng med oss	333
129	Kirkecaffe/kveldsmat	1 286
130	Inkluderende kirke	3 000
131	Fasteaksjonen	1 193
153	Seniorarbeid	- 18 218
160	Dovre	611
162	Gratisuka	10 266
166	Menighetsweekend	14 258
167	Advent og gløgg	-
168	Fast givertjeneste	- 459 200
169	lønnsmidler	369 370
170	årsmøte	495
171	Driftutgifter	142 967
172	Misjon - Rezekne	31 129
173	Offer egen menighet	- 211 629
174	offer ekstern	34 530
175	Gebyr	17 077
176	Gebyr vipps	7 108
178	Offer G2	- 27 583
179	Offer G2 ekstern	- 7 170
180	Sorgarbeid	114
181	Jubilantfest	1 547
182	Møter	2 261
183	Jubilanter	604
185	Driftinntekter	- 132
186	Allehelgen	2 000
187	Julehilsner	4 163
189	Julegaveprosjektet	507

Oppstilling over fond

	01.01.2022	31.12.2022	
Bundne fond			
Bundne fond	- 366 321	- 366 321	
Prosjektmidler julemessen	-	-	
Tirsdagsåpent	-	- 20 000	Ubrukt støtte fra KR
Dåp uten stress	-	- 14 541	Ubrukt støtte fra KR
Sum bundne fond	- 366 321	- 400 862	
Disposisjonsfond			
Disposisjonsfond	- 531 041	- 531 041	
Disposisjonsfond seniorarbeid	-	- 18 023	Flyttet fra kortsiktig gjeld
Sum disposisjonsfond	- 531 041	- 549 064	
Sum fond	- 897 362	- 949 926	

Samhandling mellom helse- og omsorgstjenesten i kommunene og tros- og livssynssamfunn

Den som mottar helse- og omsorgstjenester har også rett til å utøve sin tro eller sitt livssyn – alene og i fellesskap med andre

Hefkets tittel: Samhandling mellom helse- og omsorgstjenesten i kommunene og tros- og livssynssamfunn. Den som mottar helse- og omsorgstjenester har også rett til å utøve sin tro og sitt livssyn –alene og i fellesskap med andre.

Utgitt: 11/2013

Utgitt av: Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn, Norges kristne råd og Kirkerådet for den norske kirke i samarbeid med HelseDirektoratet, Divisjon primærhelsetjenester.

Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn (STL):

Besøks-/ postadresse:

Rådhusgt. 1-3

0151 Oslo

23 08 13 39/40 (tel)

23 08 13 01 (fax)

stl@trooglivssyn.no

Norges kristne råd:

Besøks-/postadresse:

Rådhusgt. 1-3

0151 Oslo

23 08 13 00

post@)norkr.no

Kirkerådet

Besøks-/postadresse:

Rådhusgt. 1-3

0151 Oslo

Telefon: 23 08 12 00.

E-post: post.kirkeradet@kirken.no

Ytterligere eksemplarer av heftet kan lastes ned elektronisk fra nettstedet www.deltakelse.no

Innledning

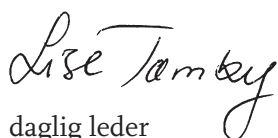
Samhandling mellom tros- og livssynssamfunn og helse- og omsorgstjenesten

For de fleste er religionsfrihet en selvfølge. For mennesker som er avhengige av hjelp fra andre, derimot, er religionsfriheten ikke alltid en selvfølge. Noen trenger hjelp til å uttrykke hva de ønsker av tros- og livssynsutøvelse, og de trenger assistanse for å kunne praktisere dette. Retten til tros- og livssynsfrihet gjelder alle, også dem som selv ikke er i stand til å sette ord på hva de ønsker. Mennesker som mottar helse- og omsorgstjenester vil i forskjellig grad være avhengige av bistand for å kunne praktisere sin tro og sitt livssyn. Uten aktiv hjelp fra helse- og omsorgspersonell vil for eksempel mange mennesker med kognitiv nedsatt funksjonsevne ikke få denne muligheten. Faren er også stor for at de kan bli påtvunget en tro eller et livssyn mot sin vilje. Begge deler er brudd på religionsfriheten.

For å sikre at mottakere av helse- og omsorgstjenester får en reell mulighet til å utøve sin tro og sitt livssyn, gav Helse- og omsorgsdepartementet i desember 2009 ut Rundskriv I – 6/2009 «Rett til egen tros- og livssynsutøvelse». I introduksjonen til rundskrivet slår departementet fast at «Alle som er avhengige av kommunale helse- og omsorgstjenester skal få tilrettelegging og bistand for å kunne utøve sin tro og sitt livssyn». Videre understrekes det at tros- og livssynsutøvelse er et grunnleggende behov som inngår i kvalitetsforskriftens formålsbestemmelse.

Skal tjenestemottakere som ønsker det få dekket sitt behov for å utøve sin tro eller sitt livssyn, forutsetter det at helse- og omsorgstjenesten og det tros- eller livssynssamfunn tjenestemottaker tilhører, samhandler når det er behov for det. Tjenestemottakerens pårørende kan også være gode samarbeidspartnere. Ansatte i tros- og livssynssamfunnene er ut fra helsepersonelloven «annet kvalifisert personell», og for å gi et godt helhetlig tjenestetilbud er det derfor nødvendig at helse- og omsorgstjenesten og samarbeidende tros- og livssynssamfunn utvikler en felles forståelse for hverandres egenart og er bevisste på hverandres kompetanse.

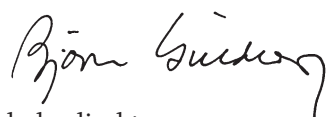
God samhandling vil gi en helhetlig tjeneste og styrke tjenestemottakers livskvalitet. De som leder helse- og omsorgstjenestene i kommunene og de lokale lederne i tros- og livssynssamfunnene, er sammen ansvarlige for å utvikle denne samhandlingen. Målsettingen med dette veiledningsheftet er å legge forholdene til rette for en god samhandling på lokalplanet, til tjenestemottakernes beste.

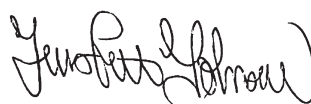
daglig leder
Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn

generalsekretær
Norges kristne råd

helsedirektør
Helsedirektoratet

direktør
Den norske kirke

Del I

Bakgrunn

Livssyn som en del av helse- og omsorgsbegrepet

I underkant av 90 % av befolkningen er medlemmer av et tros- eller livssynssamfunn. Dette vil i praksis si at rundt ni av ti som mottar helse- og omsorgstjenester, tilhører et tros- eller livssynssamfunn. Livssyn, med eller uten et religiøst innhold, vil kunne være så grunnleggende for den enkelte og for den enkeltes nære nettverk, at det må tas med i vurderingen når en skal yte helse- og omsorgstjenester. Tjenestemottakers livssyn kan være både retningsgivende for hvordan tjenesteyterne skal utføre sin tjeneste i møte med den enkelte, og for hvordan tilretteleggingen skal være. Å forholde seg til vesentlige sider ved tjenestemottakers tros- og livssynstilørighet og til hans/hennes behov og ønsker, vil derfor kunne høre med til kravene om faglig forsvarlighet innen helse- og omsorgstjenestene.

Blant medlemmer i samme tros- eller livssynssamfunn er det store forskjeller på hvordan den enkelte ønsker å praktisere sin tro og sitt livssyn. Noen har en identitet som er sterkt knyttet til sitt tros- eller livssynssamfunn, mens for andre har tro og livssyn liten betydning. Graden av engasjement vil dessuten kunne variere i forskjellige livsfaser. Med i dette bildet hører også at enkelte skifter livssyn og religion i løpet av livet. Da behovene og ønskene er så forskjellige, vil det derfor være nødvendig med en kartlegging av den enkeltes ønsker og behov.

Åndelighet

Helse- og omsorgstjenestene skal ytes med utgangspunkt i et helhetlig menneskesyn og ivareta menneskets fysiske, psykiske, sosiale, kulturelle og åndelige behov. Den åndelige dimensjonen er allmenn, og de åndelige sidene er en del av helheten på lik linje med livets øvrige forhold.

Åndelighet er et vidt begrep. Det finnes ingen enkel definisjon på hva åndelighet er. Til syvende og sist er det den enkelte som definerer for seg hva åndelighet er. I dette kan det ligge tanker om hva som er viktig i livet, hvem en ønsker å være og hvordan en vil innrette livet. Det handler om drømmer, håp og verdier, og om å kunne leve ut sin tro og sitt livssyn slik en selv ønsker.

Kunnskap

Norge er blitt et flerkulturelt land med mange tros- og livssynssamfunn. Dette gjenspeiles også blant dem som mottar helse- og omsorgstjenester. På samme måte er hele bredden av tros- og livssynssamfunn også representert blant de ansatte i helse- og omsorgstjenestene. For å kunne utøve helhetlige og gode helse- og omsorgstjenester, er det derfor nødvendig at tjenesteyterne har den nødvendige kunnskapen om vesentlige sider ved tjenestemottakers tro eller livssyn; om verdisyn, praksis, høytider, ritualer osv. Samtidig må den enkelte tjenesteyter vite hvem man innenfor tjenestemottakers tros- eller livssynssamfunn kan samhandle med.

Kommunene har ansvar for at tjenesteyterne får den nødvendige opplæringen. Her vil det være tjenlig å samarbeide med lokale tros- og livssynssamfunn som samsvarer med tjenestemottakernes ønsker.

Livskvalitet og livsutfoldelse

Den tilhørigheten det gir å være en del av en tro eller et livssyn og det dette tilfører selvforståelsen, er for mange svært viktig. Dette gjelder enten en har en identitet som for eksempel kristen, muslim, humanetiker eller jøde. Ritualer og tradisjoner kan gi trygghet, håp og mening. Tros- og livssynsutøvelse alene og/eller i fellesskap med andre kan være en ressurs som hever livskvaliteten og åpner for engasjement og fellesskap. En helse- og omsorgstjeneste med god kvalitet legger til rette for at tjenestemottaker kan leve det livet hun eller han ønsker.

Lytt til den enkeltes historie

Det er tjenestemottakers selvbestemmelse og hans/hennes ønsker og behov som må være utgangspunktet for arbeidet med å kartlegge og tilrettelegge for vedkommendes tros- og livssynsutøvelse. Hvis tjenestemottaker trenger hjelp til å uttrykke sine ønsker og behov for denne dimensjonen ved livet, har tjenesteyter et ansvar for å sette tematikken på dagsorden og kartlegge eventuelle ønsker og behov. Etter denne avklaringen, som kan skje i samhandling med den enkeltes tros- og livssynssamfunn, er det en felles oppgave, så langt som mulig, å legge til rette for at tjenestemottaker kan leve sitt liv slik hun/han ønsker.

Alle rundt tjenestemottakeren; tjenesteyterne, foresatte, hjelpeverger og ledere i den enkeltes tros- og livssynssamfunn vil kunne bidra i arbeidet med å ivareta tjenestemottakers ønsker og behov.

Forutsetningen for å kunne legge til rette for at tjenestemottaker kan delta og oppleve tilhørighet i eget tros- og livssynssamfunn, er at tjenesteyterne vet hvilket tros- eller livssynssamfunn tjenestemottaker tilhører. I mange tilfeller kan det også være verdifullt å ha noe kjennskap til tjenestemottakerens historie.

Også de som ikke kan gi klart uttrykk for egne ønsker, har rett til å utøve sin tro og sitt livssyn, og å bli respektert for dette. Behovet for eller evnen til å ha en tro og/eller et livssyn er ikke hemmet, selv om evnen til å gi tilkjenne egne ønsker er redusert. I slike tilfeller er det derfor viktig å utvikle metoder som på best mulig måte synliggjør og ivaretar den enkeltes behov.

I arbeidet med å finne ut mer om den enkeltes bakgrunn kan både tjenestemottakeren selv, foresatte og øvrige familie være viktige informanter. Mange tjenesteytere er blitt overrasket når de har fått seg presentert tjenestemottakerens historie. Brikker faller på plass, og ikke sjelden blir forståelsen av adferdsmønsteret bedre. Tros- og livssynshistorien kan sette tjenesteyteren på sporet av nye sider ved tjenestemottakerens ønsker for eget liv.

Å nedtegne «Min tros- og livssynshistorie» kan være like viktig som å nedtegne historien på andre områder. Tros- og livssynshistorien er ikke et særkapittel i tjenestemottakerens historie, men en del av helheten.

Del II

Den enkeltes rettighet og kommunens forpliktelse

Retten til tros- og livssynsutøvelse

Den som mottar helse- og omsorgstjenester, skal motta tjenestene i samsvar med de lover, forskrifter, rundskriv, offentlige føringer og veiledninger som regulerer tjenestene. Den som yter tjeneste er forpliktet til å gjøre dette i tråd med disse bestemmelsene. Dette innebærer at en tjenesteyter ikke selv kan definere kriteriene for tjenesten. Når en tjenestemottaker er gitt en rettighet, følger det at andre har et ansvar for å sørge for at denne retten blir fulgt opp i praksis.

Religionsfriheten er en av de grunnleggende menneskerettighetene som er gitt alle innbyggere uavhengig av funksjonsevne, og den er som sådan nedfelt i Grunnloven § 2 og Grunnloven § 16. I retten til fri religionsutøvelse ligger ikke bare et vern mot å bli aktivt hindret i sin religionsutøvelse eller å bli forfulgt for sin tro og sitt livssyn, men også retten til like muligheter til å utøve og praktisere tro og/eller livssyn.

Grunnloven §§ 2 og 16 og lov om forbud mot diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne (diskriminerings- og tilgjengelighetsloven) er forpliktende for både helse- og omsorgstjenesten og for tros- og livssynssamfunnenes arbeid. Av dette følger det at helse- og omsorgstjenesten og tros- og livssynssamfunnene på hver sin måte er forpliktet til å legge til rette for at de som trenger bistand for å kunne utøve sin tro og sitt livssyn, får den hjelpen de trenger.

Aktuelle lover, forskrifter, rundskriv, offentlige føringer og veiledninger er samlet som vedlegg bak i heftet. I tillegg til dette materialet vil tros- og livssynssamfunnene være forpliktet på sitt eget læregrunnlag og på de føringene som tros- og livssynssamfunnet selv har vedtatt.

Tilsynsmyndighetenes oppgaver

Statens helsetilsyn og Fylkesmannen har ansvar for å føre tilsyn med at ytelsen av kommunale helse- og omsorgstjenester er i samsvar med kravene i lovgivningen. Dette gjelder også muligheten til tros- og livssynsutøvelse, jf. for eksempel bestemmelsen i Forskrift av 14. november 1988 for sykehjem og boform for heldøgns omsorg og pleie, § 4-6 i. Tilsyn med kommunenes etterlevelse av bestemmelser med relevans for utøvelsen av tro og livssyn bør ikke gjennomføres som et «særtilsyn», men som del av ordinære tilsyn med at tjenestemottakernes lovfestede rettigheter ivaretas. Rettskrav med relevans for tros- og livssynsutøvelse bør omtales i de veiledningene for gjennomføring av tilsyn som Statens helsetilsyn gir til fylkesmennene.

Del III

Utvikling av samhandling og en felles forståelse

God samhandling gir god praksis

Rundskriv I-6/2009 «Rett til egen tros- og livssynsutøvelse», som er nevnt ovenfor, understreker at helse- og omsorgstjenesten har plikt til å legge til rette for den enkeltes mulighet for fri tros- og livssynsutøvelse. I praksis har både tjenesteytere innen helse- og omsorgstjenesten, ansatte innen tros- og livssynssamfunnene og pårørende/verge en viktig rolle i arbeidet med å få i gang nødvendig samhandling.

En forutsetning for god samhandling er at de tre aktørene er bevisste på sin egenart og kompetanse, samtidig som de anerkjenner tilsvarende hos de andre. Alle tre aktørgruppene har verdifull kompetanse som må deles med de øvrige. En annen grunnleggende forutsetning for samhandlingen er at alle aktørene kommuniserer godt med hverandre og utvikler gjensidig tillit.

Konkretisering av ansvar

Helse- og omsorgstjenestens ansvar

De som leder helse- og omsorgstjenesten i kommunene, har ansvar for at tjenesteyterne utøver sin bistand på en faglig forsvarlig måte. På dette området betyr det at kommunen må utarbeide rutiner som bidrar til at tjenestemottakere og eventuelt pårørende får informasjon om retten og muligheten til tro- og livssynsutøvelse, og at tjenestemottakerens ønsker og behov for dette blir kartlagt. Videre at det gis nødvendig bistand for at tjenestemottakere skal kunne utøve sin tro og sitt livssyn, og at tjenesteyterne har nødvendig kunnskap og opplæring på området. Dette arbeidet bør om nødvendig skje i samhandling med aktuelle tros- og livssynssamfunn.

Den enkelte tjenesteyter har ansvar for å sette seg inn i de prosedyrene og rutinene som gjelder for tjenesten, og for å påse at de planene som gjelder for den enkelte, blir fulgt. Dersom det skjer brudd på lovfestede krav til tjenestene, meldes det som avvik. Dette er viktig for å kunne evaluere og forbedre praksisen.

– Hvem kan tjenesteyter kontakte for å komme i gang med samhandlingen på individnivå?

Ta kontakt med ledelsen i tjenestemottakers lokale tros- eller livssynssamfunn for samhandling. Når dette er usikkert, kan en ta kontakt med det regionale eller sentrale ledd for veiledning. Samarbeidsrådet for tros og livssynssamfunn (Paraplyorganisasjon for tros- og livssynssamfunn), Norges Kristne Råd eller Kirkerådet for Den norske kirke kan også kontaktes for veiledning.

– Hva kan tjenesteyter etterspørre av bistand fra tros- og livssynssamfunnene?

Samhandling om å legge til rette for at tjenestemottaker kan delta i eget tros- eller livssynssamfunn, besøk hos og samtale med tjenestemottaker og veiledning av tjenesteyterne om hvordan tjenestemottakers tros- og livssynsutøvelse kan ivaretas.

Pårørende og vergers rolle

De pårørende og/eller verge har en viktig rolle i arbeidet med å ivareta tjenestemottakerens ønsker og behov for tros- og livssynsutøvelse. Det er tjenesteyter som, sammen med tjenestemottakeren og hans/hennes nærmeste, har ansvar for å tilrettelegge for dette.

– Hvem kan kontaktes når det gjelder helhetlige tjenester for tjenestemottakeren?

Ta kontakt med den helse- eller omsorgsarbeideren som har et særskilt ansvar for tjenestemottakeren (primærkontakt). Der dette er usikkert, tar en kontakt med nærmeste leder. Kommunens informasjonstjeneste/servicetorg vil også kunne hjelpe med for å finne fram til rett person.

– I hvilken sammenheng hører samtalen om tros- og livssynsutøvelse hjemme?

Temaet hører hjemme i inntakssamtalen, i prosessen med å utarbeide individuell plan/ annet planverk eller i en egen samtale hvor de tjenestemottakeren eller pårørende melder behovet.

– Hvem kan kontaktes i tros- og livssynssamfunnene?

Ta kontakt med den lokale ledelsen i tjenestemottakers lokale tros- eller livssynssamfunn. Når det er usikkert hvem dette er, kan en henvende seg til det regionale eller sentrale leddet. For eksempel kan Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn (Paraplyorganisasjon for tros- og livssynssamfunn), Norges kristne råd eller det enkelte bispedømmekontoret for Den norske kirke også kontaktes.

Tros og livssynssamfunnenes ansvar

Tros- og livssynssamfunnene har et særskilt ansvar for å betjene de medlemmene som mottar helse- og omsorgstjenester og som er avhengige av bistand for å kunne utøve tro og livssyn alene og/eller i felleskap med andre. Ledelsen i det enkelte tros- og livssynssamfunnet har ansvar for å informere ansatte og frivillige medarbeidere, og for å utarbeide funksjonelle rutiner som ivaretar dette.

Mennesker som mottar omsorgstjenester må informeres om de mulighetene som finnes i det lokale tros- eller livssynssamfunnet som de eventuelt tilhører. De lokale tros- og livssynssamfunn må sikre at informasjonen kommer ut til den enkelte. Tros- og livssynssamfunnene må også ta initiativ til rutiner som sikrer god samhandling mellom tros- og livssynssamfunnene lokalt og den kommunale helse- og omsorgstjenesten.

– Hvordan kan tjenestemottakere, tjenesteytere og pårørende bli kjent med tros- og livssynssamfunnenes tilbud?

Det lokale tros- og livssynssamfunn må sørge for at de medlemmene som mottar helse- og omsorgstjenester, er informert om de tilbudene og mulighetene som finnes for medlemmene.

Opplæring og kursing

Opplæring og kursing

Det er gjort gode erfaringer med å arrangere felles fagdager for tjenesteytere innen helse- og omsorgstjenestene og medarbeidere innen tros- og livssynssamfunnene. Fagdage har avdekket et stort behov både for kunnskap om tema, og mulighet for å snakke samme om hvor denne felles utfordring kan løses. Programforslag for fagdag kan lastes ned fra www.deltakelse.no

Kursmaterieill

– Dahle, Sølvi og Torgauten, Tor Ivar (red): *Utviklingshemning og tros- og livssynsutøvelse. Rettigheter og tilrettelegging*. Universitetsforlaget 2010.

– *Deltakelse og tilhørighet. Inkludering av mennesker med utviklingshemning i tros- og livssynssamfunn*. Veiledningshefte utgitt av Kirkerådet, Norges Kristne Råd og Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn. Heftet kan lastes ned fra nettet: www.deltakelse.no

– Ellefsen, Erlend og Slåtta, Knut. *Deltakelses og opplevelsesplaner*. Et verktøy for kvalitetsutvikling og kvalitetssikring for voksne med multifunksjonshemning eller dyp utviklingshemning. NAKU/Torshov kompetansesenter 2010.

– *Gjør det så enkelt som mulig. Tipshefte om Individuell plan*. Helsedirektoratet IS – 1544.

– *Individuell plan 2010. Veileder til forskrift om individuell plan*. Helsedirektoratet. IS – 1253.
(Forskriften er opphevet og erstattet av forskrift om habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator – FOR 2011-12-16-1256. Ny veileder er under utarbeidelse.)

– *Kvalitet i pleie- og omsorgstjenestene*. Veileder til forskrift om kvalitet i pleie- og omsorgstjenestene for tjenesteyting etter kommunehelsetjenesteloven og sosialtjenesteloven. Helsedirektoratet. IS - 1201

– Schmidt, Heidi. *Har du tid til det da?* Om åndelig omsorg i sykepleien. Folio forlag 2009

Kursmaterialet som er utarbeidet med tanke på tjenester til – og arbeid med – mennesker med utviklingshemning, kan være til nytte for alle som yter helse- og omsorgstjenester. I praksis er mennesker med utviklingshemning brukt som eksempler.

Del IV

Eksempler på prosedyre som sikrer god praksis

Individuell plan

For personer med behov for langvarige og koordinerte tjenester skal det utarbeides en individuell plan når vedkommende samtykker til dette. I utarbeidelsen av individuell plan legges grunnlaget for eventuell samhandling mellom tjenesteyterne, pårørende/verge og tros- og livssynssamfunnene. Her konkretiseres tjenestemottakerens ønsker og behov, og forståelsen av taushetsplikten avklares. Tilgang til ressurser og hvilke former for samhandling som er nødvendig, drøftes og avklares. Det er først når behovene og ønskene konkretiseres at det er mulig å få samhandlingen i gang. Om dette ikke er drøftet på forhånd, kan det bli tilfeldig hva tjenestemottaker får av tilbud.

Den tjenesteyter som har ansvar for å utarbeide individuell plan (koordinator), har også ansvar for å sikre at tros- og livssynssystematikken blir en del av samtalen når planen utarbeides, i den utstrekning dette er i samsvar med tjenestemottakerens ønsker. Når individuell plan ikke foreligger, bør tjenesteyter bidra til at tjenestemottakers eventuelle ønsker og behov for tros- og livssynsutøvelse innarbeides i andre planer.

Dagsplan, ukeplan, månedsplan og årshjul

Skal tjenestemottaker få mulighet til å praktisere sin tro og sitt livssyn slik han eller hun ønsker, bør ønsket praksis nedfelles i dags-, uke- og månedsplanene. Høytidene, og aktiviteter som kommer årlig, bør inn i tjenestemottakers årshjul. På samme måte som i øvrige planer, bør det gjøres rede for hva tjenestemottaker ønsker, hvilke tjenester det er snakk om og hvem som skal utføre dem. I tillegg bør det beskrives hvordan samhandlingen mellom tjenesteyterne og tros- og livssynssamfunnene skal praktiseres.

Ved særlige behov kan det også utarbeides en delplan for tjenestemottakerens tros- og livssynsutøvelse.

Utdrag fra relevante rettskilder

Grunnloven og internasjonale føringer og forpliktelser – menneskerettigheter og religionsfrihet - utdrag

Grunnloven § 2

Verdigrunnlaget forbliver vor kristne og humanistiske Arv. Denne Grundlov skal sikre Demokrati, Retsstat og Menneskerettighederne.

Grunnloven § 16

Alle Indvaanere af Riget have fri Religionsøvelse. Den norske Kirke, en evangeliskluthersk Kirke, forbliver Norges Folkekirke og understøttes som saadan af Staten. Nærmere Bestemmelser om dens Ordning fastsættes ved lov. Alle Tros- og Livssynssamfund skal understøttes paa lige Linje.

Den europeiske menneskerettskonvensjon artikkel 9 (inntatt som vedlegg til menneskerettsloven)

Enhver har rett til tankefrihet, samvittighetsfrihet og religionsfrihet; denne rett omfatter frihet til å skifte sin religion eller overbevisning og frihet til enten alene eller sammen med andre og så vel offentlig som privat å gi uttrykk for sin religion eller overbevisning, ved tilbedelse, undervisning, praksis og etterlevelse.

FN-konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne

FN-konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne slår fast at de alminnelige menneskerettigheter skal gjelde også for mennesker med nedsatt funksjonsevne. De som ratifiserer konvensjonen, påtar seg « å treffe alle lovgivningsmessige, administrative og andre tiltak som er nødvendige for å virkeliggjøre de rettigheter som er nedfelt i denne konvensjon». Virkemidlene presiseres nærmere i de enkelte artiklene i konvensjonen. Konvensjonen ble vedtatt av FNs generalforsamling 13. desember 2006, og ratifisert av Norge 3. juni 2013. Se særlig artiklene 1 Formål, 4 Generelle forpliktelser, 19 Retten til et selvstendig liv og til å være en del av samfunnet, 21 Ytringsfrihet og meningsfrihet, 26 Habilitering og rehabilitering og 30 Deltakelse i kulturliv, fritidsaktiviteter, fornøyelser og idrett.

FNs standardregler

FNs standardregler for like muligheter for mennesker med funksjonshemming ble vedtatt av FNs generalforsamling i 1993. Reglene er ikke juridisk bindende, men er gitt i form av anbefalinger til medlemslandene. De er imidlertid uttrykk for en sterk moralsk og politisk forpliktelse fra statenes side. Reglene fremhever målet om full deltakelse og likestilling for mennesker med funksjonsnedsettelse og peker på områder og tiltak som er av avgjørende betydning for å oppnå dette. Norge har sluttet seg til standardreglene, og i forordet til den norske oversettelsen fremhever daværende sosialminister hvor viktig det er at reglene blir praktisert og fulgt opp i det norske samfunnet. Standardreglene skal være et redskap og en veileder for staten, fylkeskommunene, kommunene og interesseorganisasjonene i utformingen av praktisk politikk for å nå målsettingen.

Full deltakelse og likestilling er tatt inn som en overordnet målsetting i vår nasjonale politikk for mennesker med funksjonsnedsettelse. Dette gjenspeiler seg i offentlige dokumenter, f.eks. regjeringens handlingsplaner for funksjonshemmede.

FNs standardregel 12 - Religion

«Statene skal oppmuntre til tiltak som gir mennesker med funksjonshemning mulighet til å delta på like vilkår i det religiøse liv i det samfunn de tilhører».

Utdrag av lover

Pasient- og brukerrettighetsloven §§ 1-1, 2-1a, 2-5, 3-1 og 4-1

§ 1-1 Formål

Lovens formål er å bidra til å sikre befolkningen lik tilgang på tjenester av god kvalitet ved å gi pasienter og brukere rettigheter overfor helse- og omsorgstjenesten.

Lovens bestemmelser skal bidra til å fremme tillitsforholdet mellom pasient og bruker og helse- og omsorgstjenesten, fremme sosial trygghet og ivareta respekten for den enkelte pasients og brukers liv, integritet og menneskeverd.

§ 2-1a Rett til nødvendig hjelp fra kommunens helse- og omsorgstjeneste

Pasient og bruker har rett til øyeblikkelig hjelp fra kommunen, jf. helse- og omsorgstjenesteloven § 3-5.

Pasient og bruker har rett til nødvendige helse- og omsorgstjenester fra kommunen.

Pasient og bruker har rett til et verdig tjenestetilbud i samsvar med helse- og omsorgstjenesteloven § 4-1 første ledd, bokstav b.

Kommunen skal gi den som søker eller trenger helse- og omsorgstjenester, de helse- og behandlingsmessige opplysninger vedkommende trenger for å ivareta sin rett.

Kongen kan gi forskrifter med nærmere bestemmelser om hva som skal anses som helse- og omsorgstjenester som pasient og bruker kan ha rett til.

§ 2-5 Rett til individuell plan

Pasient og bruker som har behov for langvarige og koordinerte helse- og omsorgstjenester, har rett til å få utarbeidet individuell plan i samsvar med bestemmelsene i helse- og omsorgstjenesteloven, spesialisthelse-tjenesteloven og lov om etablering og gjennomføring av psykisk helsevern.

§ 3-1 Pasientens og brukerens rett til medvirkning

Pasient og bruker har rett til å medvirke ved gjennomføring av helse- og omsorgstjenester. Pasienten har herunder rett til å medvirke ved valg mellom tilgjengelige og forsvarlige undersøkelses- og behandlingsmetoder. Medvirkningens form skal tilpasses den enkeltes evne til å gi og motta informasjon.

Tjenestetilbudet skal så langt som mulig utformes i samarbeid med pasient og bruker. Det skal legges stor vekt på hva pasienten og brukeren mener ved utforming av tjenestetilbud etter helse- og omsorgstjenesteloven §§ 3-2 første ledd nr. 6, 3-6 og 3-8. Barn under 18 år skal tas med på råd når barnets utvikling og modning og sakens art tilsier det.

Dersom pasienten ikke har samtykkekompetanse, har pasientens nærmeste pårørende rett til å medvirke sammen med pasienten.

Ønsker pasient eller bruker at andre personer skal være til stede når helse- og omsorgstjenester gis, skal dette som hovedregel imøtekommes.

§ 4-1 Hovedregel om samtykke

Helsehjelp kan bare gis med pasientens samtykke, med mindre det foreligger lovhjemmel eller annet gyldig rettsgrunnlag for å gi helsehjelp uten samtykke. For at samtykket skal være gyldig, må pasienten ha fått nødvendig informasjon om sin helsetilstand og innholdet i helsehjelpen.

Pasienten kan trekke sitt samtykke tilbake. Trekker pasienten samtykket tilbake, skal den som yter helsehjelp gi nødvendig informasjon om betydningen av at helsehjelpen ikke gis.

Helse- og omsorgstjenesteloven §§ 1-1, 3-1, 3-10 og 4-1

§ 1-1 Lovens formål

Lovens formål er særlig å:

- 1. forebygge, behandle og tilrettelegge for mestring av sykdom, skade, lidelse og nedsatt funksjonsevne,*
- 2. fremme sosial trygghet, bedre levevilkårene for vanskeligstilte, bidra til likeverd og likestilling og forebygge sosiale problemer,*
- 3. sikre at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig og til å ha en aktiv og meningsfylt tilværelse i fellesskap med andre*
- 4. sikre tjenestetilbudets kvalitet og et likeverdig tjenestetilbud,*
- 5. sikre samhandling og at tjenestetilbudet blir tilgjengelig for pasient og bruker, samt sikre at tilbudet er tilpasset den enkeltes behov,*
- 6. sikre at tjenestetilbudet tilrettelegges med respekt for den enkeltes integritet og verdighet og*
- 7. bidra til at ressursene utnyttes best mulig.*

§ 3-1 Kommunens overordnede ansvar for helse- og omsorgstjenester

Kommunen skal sørge for at personer som oppholder seg i kommunen, tilbys nødvendige helse- og omsorgstjenester.

Kommunens ansvar omfatter alle pasient- og brukergrupper, herunder personer med somatisk eller psykisk sykdom, skade eller lidelse, rusmiddelproblem, sosiale problemer eller nedsatt funksjonsevne.

Kommunens ansvar etter første ledd innebærer plikt til å planlegge, gjennomføre, evaluere og korrigere virksomheten, slik at tjenestenes omfang og innhold er i samsvar med krav fastsatt i lov eller forskrift. Kongen kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om pliktens innhold.

Kommunens helse- og omsorgstjeneste omfatter offentlig organiserte helse- og omsorgstjenester som ikke hører under stat eller fylkeskommune.

Tjenester som nevnt i første ledd, kan ytes av kommunen selv eller ved at kommunen inngår avtale med andre offentlige eller private tjenesteytere. Avtalene kan ikke overdras.

§ 3-10 Pasienters og brukeres innflytelse og samarbeid med frivillige organisasjoner

Kommunen skal sørge for at representanter for pasienter og brukere blir hørt ved utformingen av kommunens helse- og omsorgstjeneste.

Kommunen skal sørge for at virksomheter som yter helse- og omsorgstjenester omfattet av loven her, etablerer systemer for innhenting av pasienters og brukeres erfaringer og synspunkter.

Helse- og omsorgstjenesten skal legge til rette for samarbeid med brukergruppenes organisasjoner og med frivillige organisasjoner som arbeider med de samme oppgaver som helse- og omsorgstjenesten.

Kommuner innenfor forvaltningsområdet for samisk språk, jf. sameloven 1 § 3-1 nr. 1, skal i tillegg til det som fremgår av første og andre ledd, sørge for at samiske pasienters eller brukeres behov for tilrettelagte tjenester blir vektlagt ved utforming av tjenesten. Dette gjelder også den enkeltes utvidede rett til bruk av samisk språk i helse- og omsorgstjenesten etter sameloven § 3-5.

§ 4-1 Forsvarlighet

Helse- og omsorgstjenester som tilbys eller ytes etter loven her skal være forsvarlige. Kommunen skal tilrettelegge tjenestene slik at:

- a. den enkelte pasient eller bruker gis et helhetlig og koordinert helse- og omsorgstjenestetilbud,
- b. den enkelte pasient eller bruker gis et verdig tjenestetilbud,
- c. helse- og omsorgstjenesten og personell som utfører tjenestene blir i stand til å overholde sine lovpålagte plikter og
- d. tilstrekkelig fagkompetanse sikres i tjenestene.

Kongen i statsråd kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om kommunens plikt etter første ledd bokstav d.

Helsepersonelloven § 4

§ 4 Forsvarlighet

Helsepersonell skal utføre sitt arbeid i samsvar med de krav til faglig forsvarlighet og omsorgsfull hjelp som kan forventes ut fra helsepersonellens kvalifikasjoner, arbeidets karakter og situasjonen for øvrig.

Helsepersonell skal innrette seg etter sine faglige kvalifikasjoner, og skal innhente bistand eller henvise pasienter videre der dette er nødvendig og mulig. Dersom pasientens behov tilsier det, skal yrkesutøvelsen skje ved samarbeid og samhandling med annet kvalifisert personell. Helsepersonell har plikt til å delta i arbeid med individuell plan når en pasient eller bruker har rett til slik plan etter pasient- og brukerrettighetsloven § 2-5.

Ved samarbeid med annet helsepersonell, skal legen og tannlegen ta beslutninger i henholdsvis medisinske og odontologiske spørsmål som gjelder undersøkelse og behandling av den enkelte pasient.

Departementet kan i forskrift bestemme at visse typer helsehjelp bare kan gis av personell med særskilte kvalifikasjoner.

Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven §§ 1, 2 og 4

§ 1 Formål

Lovens formål er å fremme likestilling og likeverd, sikre like muligheter og rettigheter til samfunnsdeltakelse for alle, uavhengig av funksjonsevne, og hindre diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne.

Loven skal bidra til nedbygging av samfunnsskapt funksjonshemmende barrierer og hindre at nye skapes.

§ 2 Virkeområde

Loven gjelder på alle samfunnsområder med unntak av familieliv og andre forhold av personlig karakter.

Loven gjelder i riket. Med unntak av §§ 3, 9, 10, 11 og 12 gjelder loven også på Svalbard og Jan Mayen, på installasjoner og fartøy i virksomhet på norsk kontinentalsokkel og på norske skip og luftfartøyer uansett hvor de befinner seg. Kongen kan gi forskrift om anvendelsen av lovens bestemmelser i §§ 3, 9, 11 og 12 på de områdene som er nevnt i andre punktum.

Kongen gir forskrift om lovens anvendelse for utsendte arbeidstakere, jf. arbeidsmiljøloven § 1-7.

§ 4 Forbud mot diskriminering

Direkte og indirekte diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne er forbudt.

Med direkte diskriminering menes at en handling eller unnlattelse har som formål eller virkning at personer på grunn av nedsatt funksjonsevne blir behandlet dårligere enn andre blir, er blitt eller ville blitt behandlet i en tilsvarende situasjon.

Med indirekte diskriminering menes enhver tilsynelatende nøytral bestemmelse, betingelse, praksis, handling eller unnlattelse som fører til at personer på grunn av nedsatt funksjonsevne stilles dårligere enn andre.

Forskjellsbehandling som er nødvendig for å oppnå et saklig formål, og som ikke er uforholdsmessig inngripende overfor den eller dem som forskjellsbehandles, anses ikke som diskriminering etter loven her. Forskjellsbehandling i arbeidslivet må i tillegg være nødvendig for utøvelsen av arbeid eller yrke.

Forbudet mot diskriminering i paragrafen her omfatter diskriminering på grunn av funksjonsevne som er nedsatt, antas å være nedsatt, har vært nedsatt eller vil kunne bli nedsatt, samt diskriminering av en person på grunn av dennes forhold til en person med nedsatt funksjonsevne.

Det er forbudt å medvirke til brudd på diskrimineringsforbudet i paragrafen her.

Diskriminering som skyldes mangelfull fysisk tilrettelegging, er uttømmende regulert i §§ 9 og 12.

Utdrag av forskrifter

Kvalitetsforskriften §§ 1 til 3

§ 1 Formål

Forskriften skal bidra til å sikre at personer som mottar pleie- og omsorgstjenester etter kommunehelse- tjenesteloven og sosialtjenesteloven får ivaretatt sine grunnleggende behov med respekt for det enkelte menneskets selvbestemmelsesrett, egenverd og livsførsel.

§ 2 Virkeområde

Forskriften kommer til anvendelse ved kommunens gjennomføring av pleie- og omsorgstjenester, uavhengig av hvor tjenesten utføres. Dersom deler av disse tjenestene utføres av private, skal kommunen ved avtale sikre seg at denne forskriften også blir fulgt i den private partens utførelse av tjenestene.

§ 3 Oppgaver og innhold i tjenestene

Kommunen skal etablere et system av prosedyrer som søker å sikre at:

- tjenesteapparatet og tjenesteyterne kontinuerlig tilstreber at den enkelte bruker får de tjenester vedkommende har behov for til rett tid, og i henhold til individuell plan når slik finnes
- det gis et helhetlig, samordnet og fleksibelt tjenestetilbud som ivaretar kontinuitet i tjenesten
- brukere av pleie- og omsorgstjenester, og eventuelt pårørende/ verge/ hjelpeverge, medvirker ved utforming eller endring av tjenestetilbudet. Den enkelte bruker gis medbestemmelse i forbindelse med den daglige utførelse av tjenestene.

For å løse de oppgaver som er nevnt foran skal kommunen utarbeide skriftlige nedfelte prosedyrer som søker å sikre at brukere av pleie- og omsorgstjenester får tilfredsstilt grunnleggende behov. Med det menes bl.a.:

- oppleve respekt, forutsigbarhet og trygghet i forhold til tjenestetilbudet
- selvstendighet og styring av eget liv
- fysiologiske behov som tilstrekkelig næring (mat og drikke), variert og helsefremmende kosthold og rimelig valgfrihet i forhold til mat
- sosiale behov som mulighet for samvær, sosial kontakt, fellesskap og aktivitet
- følge en normal livs- og døgnrytme, og unngå uønsket og unødig sengeopphold
- mulighet for ro og skjermet privatliv
- få ivaretatt personlig hygiene og naturlige funksjoner (toalett)
- mulighet til selv å ivareta egenomsorg
- en verdig livsavslutning i trygge og rolige omgivelser
- nødvendig medisinsk undersøkelse og behandling, rehabilitering, pleie og omsorg tilpasset den enkeltes tilstand
- nødvendig tannbehandling og ivaretatt munnhygiene
- tilbud tilrettelagt for personer med demens og andre som selv har vanskelig for å formulere sine behov
- tilpasset hjelp ved måltider og nok tid og ro til å spise
- tilpasset hjelp ved av- og påkledning
- tilbud om eget rom ved langtidsopphold
- tilbud om varierte og tilpassede aktiviteter

Verdighetsgarantien §§ 1 til 3

§ 1 Formål og virkeområde

Forskriften har som formål å sikre at eldreomsorgen tilrettelegges på en slik måte at dette bidrar til en verdig, trygg og meningsfull alderdom.

Forskriften gjelder den eldreomsorg som ytes i medhold av helse- og omsorgstjenesteloven. Forskriften får anvendelse uavhengig av hvor tjenesten utføres. Forskriften klargjør hvordan tjenestetilbudet skal utformes for å sikre retten til nødvendige helse- og omsorgstjenester og et verdig tjenestetilbud.

§ 2 Tjenestens verdigrunnlag

De kommunale pleie- og omsorgstjenestene skal legge til rette for en eldreomsorg som sikrer den enkelte tjenestemottaker et verdig og så langt som mulig meningsfylt liv i samsvar med sine individuelle behov.

§ 3 Tjenestens innhold

Tjenestetilbudet skal innrettes i respekt for den enkeltes selvbestemmelsesrett, egenverd og livsførsel og sikre at medisinske behov blir ivaretatt. For å oppnå disse målsettingene skal tjenestetilbudet legge til rette for at følgende hensyn ivaretas:

- a) En riktig og forsvarlig boform ut fra den enkeltes behov og tilstand.*
- b) Et variert og tilstrekkelig kosthold og tilpasset hjelp ved måltider.*
- c) Et mest mulig normalt liv, med normal døgnrytme og adgang til å komme ut, samt nødvendig hjelp til personlig hygiene.*
- d) Tilby samtaler om eksistensielle spørsmål.*
- e) Lindrende behandling og en verdig død.*
- f) Å bevare eller øke sin mulighet til å fungere i hverdagen. Omsorgen skal bidra til habilitering og rehabilitering.*
- g) Faglig forsvarlig oppfølging av lege og annet relevant personell, som sikrer kontinuitet i behandlingen.*
- h) Tilby eldre som bor på helseinstitusjon enerom.*

Forskrift for sykehjem og boform for heldøgns omsorg og pleie §§ 1-1, 4-4 og 4-6

§ 1-1

Denne forskrift gjelder sykehjem og boform for heldøgns omsorg og pleie som nevnt i kommunehelsetjenesteloven § 1-3 annet ledd nr. 5. Med boform i denne forskrift menes også sykehjem.

§ 4-4

Beboerne skal ha adgang til å dyrke sine interesser og forme sin tilværelse som de ønsker i den utstrekning det er forenlig med den medisinske behandling, drift av boformen og av hensynet til andre beboere.

§ 4-6

Beboerne skal ha frihet til å leve i samsvar med sitt livssyn.

Forskrift om habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator §§ 1, 2, 4, 16 og 17

§ 1 Formålet med forskriften

Formålet med forskriften er å sikre at personer som har behov for sosial, psykososial eller medisinsk habilitering og rehabilitering, tilbys og ytes tjenester som kan bidra til stimulering av egen læring, motivasjon, økt funksjons- og mestringsevne, likeverdighet og deltakelse. Formålet er også å styrke samhandlingen mellom tjenesteyter og pasient og bruker og eventuelt pårørende, og mellom tjenesteytere og etater innen et forvaltningsnivå eller på tvers av forvaltningsnivåene.

Forskriften skal videre sikre at tjenestene tilbys og ytes

- 1. ut fra et pasient- og brukerperspektiv,*
- 2. i eller nærmest mulig pasientens og brukerens vante miljø,*
- 3. samordnet, tverrfaglig og planmessig,*
- 4. i en for pasientens og brukerens meningsfylt sammenheng.*

§ 2 Virkeområde

Forskriften gjelder for habiliterings- og rehabiliteringstjenester som tilbys og ytes etter helse- og omsorgstjenesteloven og spesialisthelsetjenesteloven.

I tillegg gjelder forskriften individuell plan som skal utarbeides etter helse- og omsorgstjenesteloven § 7-1, spesialisthelsetjenesteloven § 2-5 og psykisk helsevernloven § 4-1 og oppnevning av koordinator etter helse- og omsorgstjenesteloven § 7-2 og spesialisthelsetjenesteloven § 2-5a.

§ 4 Pasient- og brukermedvirkning

Kommunen og det regionale helseforetaket skal sørge for at den enkelte pasient og bruker kan medvirke ved gjennomføring av eget habiliterings- og rehabiliteringstilbud jf. pasient- og brukerretrtighetsloven § 3-1. Med gjennomføring menes planlegging, utforming, utøving og evaluering.

Kommunen og det regionale helseforetaket bør legge til rette for at pasient- og brukerretrtigheter deltar i planlegging, utvikling og evaluering av re-/habiliteringsvirksomheten.

§ 16 Pasientens og brukerens rettigheter

Pasient og bruker med behov for langvarige og koordinerte helse- og omsorgstjenester, har rett til å få utarbeidet individuell plan, jf. pasient- og brukerretrtighetsloven § 2-5. Vedkommende har rett til å delta i arbeidet med sin individuelle plan, og det skal legges til rette for dette, jf. pasient- og brukerretrtighetsloven § 3-1. Pårørende skal trekkes inn i arbeidet i den utstrekning pasienten og brukeren og pårørende ønsker det.

Dersom en pasient ikke har samtykkekompetanse, har vedkommendes nærmeste pårørende rett til å medvirke sammen med pasienten eller brukeren, jf. pasient- og brukerretrtighetsloven § 3-1 tredje ledd.

Den individuelle planen gir ikke pasienten og brukeren større rett til helse- og omsorgstjenester enn det som følger av det øvrige regelverket.

Reglene i første ledd andre og tredje punktum og reglene i andre ledd gjelder tilsvarende ved oppnevning av koordinator.

§ 17 Samtykke

Individuell plan skal ikke utarbeides uten samtykke fra pasienten eller brukeren eller den som kan samtykke på vegne av vedkommende. Tilsvarende gjelder ved oppnevning av koordinator.

For pasienter gjelder pasient- og brukerretrtighetsloven kapittel 4 om samtykke til helsehjelp.

Internkontrollforskrift i helsetjenesten §§ 1 til 5

§ 1 Formål

Formålet med forskriften er å bidra til faglig forsvarlige helse- og omsorgstjenester og at helse- og omsorgslovgivningen oppfylles gjennom krav til systematisk styring og kontinuerlig forbedringsarbeid i tjenestene.

§ 2 Virkeområde

Forskriften gjelder de virksomheter som omfattes av helse- og omsorgslovgivningen og er pålagt internkontrollplikt etter lov om statlig tilsyn med helse- og omsorgstjenesten § 3.

§ 3 Internkontroll

I denne forskriften betyr internkontroll systematiske tiltak som skal sikre at virksomhetens aktiviteter planlegges, organiseres, utføres og vedlikeholdes i samsvar med krav fastsatt i eller i medhold av sosial- og helselovgivningen.

§ 4 Innholdet i internkontrollen

Internkontrollen skal tilpasses virksomhetens størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold og ha det omfang som er nødvendig for å etterleve krav fastsatt i eller i medhold av sosial- og helselovgivningen.

Internkontroll innebærer at den/ de ansvarlige for virksomheten skal:

- a) beskrive virksomhetens hovedoppgaver og mål, herunder mål for forbedringsarbeidet samt hvordan virksomheten er organisert. Det skal klart fremgå hvordan ansvar, oppgaver og myndighet er fordelt,
- b) sikre tilgang til aktuelle lover og forskrifter som gjelder for virksomheten,
- c) sørge for at arbeidstakerne har tilstrekkelig kunnskap og ferdigheter innenfor det aktuelle fagfeltet samt om virksomhetens internkontroll,
- d) sørge for at arbeidstakerne medvirker slik at samlet kunnskap og erfaring utnyttes,
- e) gjøre bruk av erfaringer fra pasienter/ tjenestemottakere og pårørende til forbedring av virksomheten,
- f) skaffe oversikt over områder i virksomheten hvor det er fare for svikt eller mangel på oppfyllelse av myndighetskrav,
- g) utvikle, iverksette, kontrollere, evaluere og forbedre nødvendige prosedyrer, instruksjoner, rutiner eller andre tiltak for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelse av sosial- og helselovgivningen,
- h) foreta systematisk overvåking og gjennomgang av internkontrollen for å sikre at den fungerer som forutsatt og bidrar til kontinuerlig forbedring i virksomheten.

§ 5 Dokumentasjon

Internkontrollen skal dokumenteres i den form og det omfang som er nødvendig på bakgrunn av virksomhetens art, aktiviteter, risikoforhold og størrelse.

Dokumentasjonen skal til enhver tid være oppdatert og tilgjengelig.

Rundskriv

Rundskriv I-5/2007 - Aktiv omsorg – sentral del av et helhetlig omsorgstilbud

Aktiv omsorg

Regjeringen legger vekt på kultur, aktivitet og trivsel som helt sentrale og grunnleggende elementer i et helhetlig omsorgstilbud. En rekke undersøkelser tyder imidlertid på at det er på det sosiale og kulturelle området dagens omsorgstjenester kommer til kort, og at tilbud om dagaktiviteter mange steder framstår som det manglende mellomledd i omsorgskjeden. I St.meld. nr. 25 (2005-2006) *Mestring, mening og mangfold* peker Regjeringen på dette som en av de fem viktigste omsorgsutfordringer og legger opp til "Aktiv omsorg" som en hovedstrategi for framtidens omsorgstjenester. En slik strategi vil kreve større faglig bredde i omsorgssektoren med flere faggrupper og økt vekt på kulturtiltak, sosialpedagogikk, ergoterapi, fysioterapi og sosialt arbeid.

Regjeringen understreker samtidig kommunenes plikt til å bidra til at mennesker som ikke kan dra omsorg for seg selv eller som er helt avhengig av praktisk eller personlig hjelp også får mulighet til å leve og bo selvstendig og til å ha en aktiv og meningsfylt tilværelse i fellesskap med andre, i tråd med formålsbestemmelsen i sosialtjenestelovens § 1-1. Dette gjelder tilsvarende for de som er innlagt i sykehjem eller boform med heldøgns omsorgs og pleie etter kommunehelse-tjenesteloven.

Individuelle tiltak

Kommunen skal etter sosialtjenesteloven § 4-3 yte et egnet tjenestetilbud til de som ikke kan dra omsorg for seg selv eller som er helt avhengig av praktisk eller personlig hjelp til å greie dagliglivets gjøremål. Begrepet dagliglivets gjøremål må i denne sammenheng forstås som mer enn rene omsorgsoppgaver. Dette gjelder også muligheten til i så stor grad som mulig å ta del i hverdagslivets opplevelser og aktiviteter, opprettholde kontakt med familie og sosialt nettverk, være i fysisk aktivitet, holde seg orientert og være aktiv med utgangspunkt i egne engasjement og interesser. Tilbud om dagaktiviteter er derfor også en del av det kommunale omsorgstjenestetilbudet. Det vises her til sosialtjenestelovens formålsparagraf og forskrift om kvalitet i omsorgstjenesten der det er presisert at tjenester etter loven skal dekke grunnleggende behov. Grunnleggende behov skal etter forskriften dekkes gjennom tilbud om varierte og tilpassede aktiviteter. I lys av formålsparagrafen og kvalitetsforskriften omfatter kommunenes plikt derfor også tjenester som skal dekke den enkeltes behov for aktivitet.

Kommunen skal i samarbeid med klienten fastsette det konkrete tjenestetilbudet. Etter sosialtjenesteloven § 4-2 bokstav b, er kommunene pålagt å organisere støttekontakt som en tjeneste etter loven. Støttekontakt skal hjelpe til med å fylle et behov for aktivitet og kontakt med andre, og skal kunne tilbys både yngre og eldre med nedsatt funksjonsevne eller psykiske problemer, og personer med utviklingshemming. Dersom tilbud om støttekontakt ikke anses som hensiktsmessig i det enkelte tilfellet, skal kommunen tilby et mer tilpasset tilbud. Sosialtjenestelovens opplisting av lovpålagte tjenester i § 4-2 er på den måten ikke å forstå uttømmende.

Forebygging og avlastning

Det er grunn til å peke på at godt utbygde dagaktivitetstilbud sammen med hjemmetjenester i mange tilfeller kan bidra til å forhindre eller utsette institusjonsinnleggelse. Slike tilbud kan også være avgjørende avlastningstiltak for nære pårørende som står i en krevende omsorgssituasjon. Regjeringen vil spesielt peke på den betydningen dagaktivitetstilbud har for mennesker med ulike demenslidelser eller andre med langvarige og sammensatte sykdomsforløp eller nedsatt funksjonsevne.

Generelle tiltak

Sosialtjenesten skal etter sosialtjenesteloven § 3-1 arbeide for at det blir satt i verk velferds- og aktivitetstiltak for barn, eldre og funksjonshemmede og andre som har behov for det. Dette innebærer ikke at kommunen alltid selv skal iverksette generelle aktivitetstiltak som fritidsklubber eller eldresenter, men at kommunen pålegges å ta aktivt del i arbeidet med å iverksette slike tiltak og bidra til at de er en naturlig del av ethvert lokalsamfunn.

Regjeringen vil understreke den viktige forebyggende betydning fritidsklubber, eldresentra og lignende tiltak har i nærmiljøet som arena for sosial kontakt og bygging av sosiale nettverk. Hvilke forebyggende aktiviserings- og velferdstiltak en kommune skal tilby vil variere ut fra lokale behov og forutsetninger. En kommune kan selv velge å drive slike tiltak, eller tilby tiltak i samarbeid med andre, gjerne lokale frivillige organisasjoner.

Det har vært reist spørsmål om aktivitetstilbud og andre sosiale tiltak, som for eksempel drift av eldresentre bør være en lovregulert oppgave for kommunene. Hvordan tjenestene skal reguleres i framtida vil bli vurdert i arbeidet med oppfølging av NOU 2004:18 Helhet og plan i sosial- og helsetjenestene.

Med vennlig hilsen

Andreas Disen
Ekspedisjonssjef

Anne Cathrine Haug Jørgensen
avdelingsdirektør

DET KONGELIGE
HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENT

Rundskriv

Landets kommuner
Landets fylkesmenn

Nr.
I - 6/2009

Vår ref
200903468 SB/KTA

Dato
1. desember 2009

Rett til egen tros- og livssynsutøvelse

Helse- og omsorgsdepartementet ønsker med dette rundskrivet å sikre at de som er avhengige av praktisk og personlig bistand fra den kommunale helse- og omsorgstjenesten, også får ivaretatt sine muligheter til egen tros- og livssynsutøvelse, i tråd med de grunnlovsfestede bestemmelser om religionsfrihet og ytringsfrihet.

Av FNs internasjonale konvensjon om sivile og politiske rettigheter framgår det at enhver skal ha rett til tankefrihet, samvittighetsfrihet og religionsfrihet. Denne grunnleggende rettigheten omfatter også de som på grunn av sykdom eller nedsatt funksjonsevne trenger bistand og tilrettelegging for å utøve sin tro eller livssyn etter eget valg.

I forskrift om kvalitet i pleie- og omsorgstjenestene går det fram av formålsbestemmelsen at personer som mottar pleie- og omsorgstjenester etter kommunehelsetjenesteloven og sosialtjenesteloven skal få *"ivaretatt sine grunnleggende behov med respekt for det enkeltes menneskets selvbestemmelsesrett, egenverd og livsførsel"*. Retten til tros- og livssynsutøvelse er et slikt grunnleggende behov, selv om det ikke eksplisitt er tatt med i opplistingen i forskriftens § 3. Av sykehjemsforskriftens § 4-6 framgår at *beboerne skal ha frihet til å leve i samsvar med sitt livssyn*. I dette må det innfortolkes en plikt for helse- og omsorgstjenesten til å legge til rette for den enkeltes mulighet til fri tros- og livssynsutøvelse.

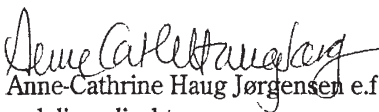
I Helsedirektoratets veileder til forskrift om individuell plan knyttes tjenestemottakerens ytrings- og trosfrihet til prinsippet om medbestemmelse ved

Postboks 8011 Dep, 0030 Oslo
Telefon 22 24 90 90 Telefaks 22 24 95 78

utforming av det tilbudet som skal gis. Det blir understreket at det er tjenesteyter som sammen med tjenestemottakeren og hans/hennes nærmeste har ansvar for å tilrettelegge for tros- og livssynsutøvelse. Kartlegging av behovet den enkelte har på dette området og påfølgende kontakt og samarbeid med tros- og livssynssamfunn, blir nevnt som konkrete tiltak som kan nedfelles i individuell plan for å sikre ivaretagelse av viktige sider i et menneskes liv. For mange vil det for eksempel kunne være av sentral betydning å få mulighet og tilgang til samtaler om eksistensielle spørsmål. Dette innebærer et mer aktivt ansvar for å sette seg inn i livshistorien og legge til rette for den enkelte.

For den kommunale helse- og sosialtjenesten innebærer dette et ansvar for å sikre tilrettelegging av et omsorgstilbud der også kulturelle og åndelige behov blir ivare tatt i samsvar med den enkeltes ønske, bakgrunn og tilhørighet. Det forutsettes på denne bakgrunn at den kommunale helse- og omsorgstjenesten inngår nødvendig samarbeid med aktuelle livssynsorganisasjoner i tillegg til den enkeltes sosiale nettverk, familie og lokalsamfunn, for å sikre at den enkelte brukers mulighet for tros- og livssynsutøvelse ivaretas.

Med vennlig hilsen

Anne-Cathrine Haug Jørgensen e.f
avdelingsdirektør

Steinar Barstad
prosjektleder

VÅR INKLUDERENDE MENIGHET

VI VIL OG VI KAN

Sjekkliste for arbeidet med å bygge en inkluderende menighet

KIRKENS OPPDRAG ER Å LEGGE
TIL RETTE FOR EN LIKEVERDIG
DELTAKELSE FOR ALLE DENS
MEDLEMMER, UAVHENGIG
AV FUNKSJONSEVNE OG
LIVSSITUASJON

Inkludering har vært og er et prioritert område i Borg bispedømme. Derfor lanserer Borg bispedømmeråd prosjekt «Vår inkluderende menighet. Sjekkliste for arbeidet med å bygge en inkluderende menighet».

I den lokale kirke skal det være plass og rom for alle mennesker. Dette ligger i kirkens vesen og oppdrag. En kirke for, med og av alle, blir derfor et av kirkens synlige kjennetegn i verden.

«For med en ånd ble vi alle døpt til å være en kropp, enten vi er jøder eller grekere, slaver eller frie og alle fikk vi én ånd å drikke» 1 kor. 12-13.

Inkludering er basisen for alt kirkens arbeid og må gjennomsyre arbeidet med gudstjenester og samlinger. Erfaringen viser at en inkluderende kirke ikke kommer av seg selv. Det krever bevisst ledelse, bearbeiding av holdninger og konkrete tiltak.

«Inkludering kan defineres som en endringsprosess der samfunnet, samfunnets institusjoner og offentlige tilbud tilpasser seg hele målgruppen for tilbudet».
(NOU 2016:17. På lik linje s. 39.)

I kirka kan inkludering defineres som den endringsprosess som må til for at alle skal ha mulighet til å delta, på lik linje. Med dokumentet «Vår inkluderende menighet» vil Borg biskop og bispedømmeråd gi menighetene konkret hjelp til å skape en inkluderende menighet.

Vennlig hilsen

Karin Elin Berg
leder av Borg bispedømmeråd

og

Atle Sommerfeldt
biskop i Borg bispedømme.

INKLUDERING I PRAKSIS

Kirkens oppdrag er å legge til rette for en likeverdig deltakelse for alle dens medlemmer, uavhengig av funksjonsevne og livssituasjon. Dette ikke ved segregerte særtiltak for enkelte grupper, men ved å legge til rette for naturlig deltakelse i kirkens ordinære gudstjeneste og samlinger. Her er kirken også forpliktet på norsk lovgivning og vedtak fra Kirkemøtet, som er klare og tydelige på alles rett til deltakelse i den ordinære menighet.

VERDISYN OG MENNESKESYN

Inkluderingsstanken er dypt forankret i kirkens lære. Alle mennesker er skapt i Guds bilde og har sitt menneskeverd fra Skaperen. Ingen mennesker er mindre verd enn andre. Det er heller ikke menneskets evner og ressurser som setter verdien på et menneske. Ethvert menneske har sin verdi fordi de er mennesker. Kirkens oppdrag er derfor ikke bare å undervise om menneskets verd, men å vise og praktisere det. Ikke som et oppdrag for de spesielt interesserte, men som et u diskutabelt oppdrag for hele kirken. Dette må synliggjøres i menighetens gudstjeneste. I møte med kirken skal alle mennesker kunne forvente å få bekreftet sitt menneskeverd.

MENNESKER MED UTVIKLINGSHEMMING MIDT I KIRKEN

I arbeidet med å bygge en inkluderende menighet med alle, har bispedømmerådet valgt ut en «pilotgruppe» - mennesker med utviklingshemming - som kan bane vei for en inkluderende menighet for alle. Lærer vi å møte og legge til rette for mennesker med utviklingshemming, lærer vi inkluderingsgrunnprinsipper. Det handler om å vise aksept og respekt, og om å lytte til behov og gi nødvendig bistand.

Når menigheten legger til rette for at mennesker med utviklingshemming kan delta i kirkens ordinære fellesskap, viser erfaringen at menigheten også åpner for de mange andre som har behov for forskjellig grad av bistand, tilrettelegging eller bare det å bli akseptert og respektert.

Mange menigheter i Borg bispedømme har gjennom mange år lagt til rette for gode fellesskap for mennesker med utviklingshemming. Samtidig erfarer vi at få av dem som deltar i de tilrettelagte fellesskapene deltar i menighetens ordinære gudstjenester og samlinger. I praksis utvikles det da en menighetstenkning hvor mennesker med utviklingshemming henvises til et sær fellesskap, og ikke inkluderes i det ordinære menighetsfellesskap.

Vi ønsker menigheter hvor alle fellesskap legges til rette slik at alle kan delta, så langt det overhodet er mulig, og hvor de tilrettelagte fellesskapene blir en bro inn i menigheten og den ordinære gudstjeneste. Samtidig ønsker vi at de tilrettelagte fellesskapene blir arenaer hvor den øvrige menigheten lærer mennesker med utviklingshemming å kjenne.

ET ALLEREDE DEFINERT ANSVAR

Dokumentet «Vår inkluderende menighet» er ikke en samling av nye oppgaver, men tar utgangspunkt i den forpliktelse menighetene allerede har og de føringer som allerede ligger i menighetens oppdrag.

- Diskrimineringslovgivningen, som gir en klar forpliktelse til kirkens arbeid.
- «Den norske kirkes betjening av mennesker med utviklingshemming – likeverd, inkludering, tilrettelegging (Kirkerådet 2009 og Kirkemøtet 2012).
- «Likeverd Inkludering Tilrettelegging. Mennesker med utviklingshemming i kirken», utgitt av Kirkerådet juli 2016.
- «Tilgjengelighet til kirkebygg», utgitt av KA november 2012.
- «Likeverd Inkludering Tilrettelegging. Mennesker med utviklingshemming i kirken», utgitt av Kirkerådet juli 2016.
- «Tilgjengelighet til kirkebygg», utgitt av KA november 2012.

KRITERIER FOR Å VÆRE EN INKLUDERENDE MENIGHET

Borg bispedømme har satt opp fem kriterier som menigheten forplikter seg til å jobbe med for å kunne kalle seg en inkluderende menighet. Under hvert kriterie er det utviklet obligatoriske «VI SKAL» punkter og valgfrie «VI KAN» punkter.

En inkluderende menighet forplikter seg til å jobbe aktivt med «VI SKAL» - punktene i dokumentet, og samtidig vurdere om de har mulighet for også å prioritere enkelte av «VI KAN» - punktene.

01 HOLDNING, KJENNSKAP OG KUNNSKAP

Kirkemøtet har tydelig understreket at mennesker med utviklingshemming skal ha mulighet til å delta i menighetens ordinære fellesskapsarenaer, som helt vanlige deltakere. Dette er en del av kirkens oppdrag. Det er derfor viktig at menighetsrådet er kjent med dokumentene som beskriver dette oppdraget. Samtidig må menighetene kommunisere oppdraget utad; i menigheten, i lokalsamfunnet, i forhold til mennesker med utviklingshemming og i møte med de mange som ikke opplever at det er plass for dem i gudstjenesten og i samlinger forøvrig.

VI VIL:

- KUNNSKAP OG KJENNSKAP:**
Vi vil sørge for at alle ansatte og menighets-rådsmedlemmer er kjent med innholdet i følgende ressursdokumenter:

«Likeverd Inkludering Tilrettelegging. Mennesker med utviklingshemning i kirken». Utgitt av Kirkerådet juli 2016.

«Den norske kirkes betjening av mennesker med utviklingshemning». Uttalelse fra Kirkerådet november 2009 og vedtak i Kirkemøtet april 2012.

Dokumentene tas opp til gjennomgang på et stabsmøte og et menighetsrådsmøte.

Vi vil legge til rette for at også nyansatte og nye menighetsrådsmedlemmer blir kjent med dokumentene.

Ansvarlig:.....

- KVALITETSSIKRE ALL INFORMASJON OG KOMMUNIKASJON**
Vi vil sørge for at all informasjon og kommunikasjon som gis ut av menigheten på en klar og tydelig måte viser at menigheten er for alle.

Ansvarlig:.....

VI KAN:

- TEMAMØTER**
Vi vil sette opp tema «Kirke med alle» på en av menighetens hovedsamlinger, f.eks. på menighetens årsmøte eller temamøter i menighetsrådets regi.

Ansvarlig:.....

- PÅ MIN MÅTE**
Vi vil vise filmen om Torill Edøy, «På min måte – fra Edøy til verden», på et av våre arrangementer. Filmen viser hvordan Torill, som har CP, har jobbet med å bli akseptert og inkludert i samfunn og kirke. Torill Edøy jobber nå som rådgiver i Kirkerådet

Ansvarlig:.....

- SAMTALEGRUPPER**
Vi vil utfordre menighetens småfellesskap/bibelgrupper/samtalegrupper til å ta opp temaet «Kirke med alle» på et av sine møter.

Ansvarlig:.....

- TREFFPUNKT**
Vi vil invitere mennesker med utviklingshemming til samtale om hva de tenker om tro, kirke og fellesskap.

Ansvarlig:.....

02

GUDSTJENESTEN

Alle døpte, uavhengig av livssituasjon og funksjonsevne, har sin rettmessige plass i menighetens hovedgudstjeneste. I gudstjenesten møtes vi som likeverdige deltakere og bistår hverandre gjensidig. Et gudstjenestefellesskap med, for og av alle, er også berikende for alle. Å legge til rette for et gudstjenestefellesskap som gir alle mulighet til å delta, hører med til menighetens grunnoppdrag. En gudstjeneste som rommer alle, synliggjør både menneskeverdet og evangeliet. Erfaringen viser at det er helt nødvendig å ta bevisste grep for å skape en slik gudstjenesteforståelse, jfr. kapittel 7 «Veiledning om ulike sider ved gudstjenesten» i «Gudstjeneste for Den norske kirke».

VI VIL:

 EN GUDSTJENESTE FOR ALLE

Vi vil at gudstjenesten skal være for alle. Derfor vil vi at kapitlene «Noen hovedbegreper i ordningen» (7.3), «En gudstjeneste for alle» (7.9) og «Universell utforming» (7.11) i permen «Gudstjeneste for Den norske kirke», skal være styrende for gudstjenestearbeidet i vår menighet. Gudstjenesteutvalget, i samarbeid med prestene, tar grep for å gjennomføre dette i praksis.

Ansvarlig:.....

 FRIVILLIGE MEDARBEIDERE

Vi vil legge til rettet for at mennesker med utviklingshemming får mulighet til å være frivillige medhjelpere i gudstjenesten.

Ansvarlig:.....

VI KAN:

 DEN INKLUDERENDE KIRKEKAFFE

Vi vil være bevisste på å legge til rette for et inkluderende fellesskap på våre kirkekaffer. Vi vil legge til rette for at kirkekaffen er en arena for relasjonsbygging og inkludering. Vi vil drøfte hvilke grep vi kan ta for å utvikle kirkekaffene til gode fellesskapsarenaer.

Ansvarlig:.....

 SAMHANDLING

Vi vil ta initiativ til at minst en ordinær gudstjeneste i året utvikles i samarbeid med mennesker med utviklingshemming.

Ansvarlig:.....

03

TROSOPPLÆRINGEN OG KONFIRMASJON

Alle barn og unge skal oppleve at de er velkommen til å delta i alle tiltak i menighetens trosopplæring. Dette er tydelig i all tenkning rundt kirkens trosopplæring. Alle barn og unge skal ha mulighet til å bli inkludert i det ordinære opplegget med den tilrettelegging som er nødvendig. Der det er behov og hensiktsmessig må menigheten legge til rette for et tilpasset opplegg. For å få dette til, er det nødvendig at det tas bevisste grep både fra ansatte og menighetsrådets side.

VI VIL:

 OPPLÆRING

Vi vil sørge for at ansatte og frivillige får opplæring i å bygge en trosopplæring og en konfirmasjonsforberedelse hvor alle barn og unge blir respektert, inkludert og deltar på en likeverdig måte.

Ansvarlig:.....

 KOMMUNIKASJON

Vi vil forsikre oss om at all informasjon om trosopplæring og konfirmasjon klart og tydelig kommuniserer at alle tiltak i trosopplæring og konfirmasjon er tilrettelagt for alle, uavhengig av funksjonsevne.

Vi vil samtidig sørge for at foreldre og foresatte til barn og unge med nedsatt funksjonsevne og utviklingshemming mottar en særskilt invitasjon som klart og tydelig formidler at kirken vil legge til rette for at deres barn og unge blir en del av et inkluderende fellesskap.

Ansvarlig:.....

 Vi vil bygge gode relasjoner til familiene

Vi erfarer at foreldre/foresatte som har barn og unge med nedsatt funksjonsevne og utviklingshemming, har behov for tettere samarbeid med kirken. Vi vil derfor legge vekt på å få til en god dialog med foreldrene/foresatte som har barn og unge som har behov for tilrettelegging.

Ansvarlig:.....

VI KAN:

 DELTAKELSE GJENNOM HELE TROSOPPLÆRINGEN

Vi vil tilby foreldrene til barn med behov for tilrettelegging at det lages en enkel oppfølgingsplan for deltakelse gjennom hele trosopplæringen.

Ansvarlig:.....

 FELLESKAPSGRUPPE/VENNEGRUPPE

Barn og unge med utviklingshemming og nedsatt funksjonsevne har behov for å bygge en relasjon som går utover selve trosopplæringstiltakene. Vi vil derfor legge til rette for en fellesskapsgruppe/vennegruppe med barn og unge med og uten utviklingshemming og nedsatt funksjonsevne, som kan møtes jevnlig mellom trosopplæringstiltakene. Dette for å skape gode og trygge relasjoner. Dette vil vi gjøre i samarbeid med andre menigheter.

Ansvarlig:.....

04 SAMHANDLING MED HELSE- OG OMSORGSTJENESTEN I KOMMUNEN

Alle som mottar tjenester fra helse- og omsorgstjenester skal gis mulighet for kontakt med sin menighet. Helse- og omsorgstjenesten har en plikt til å legge til rette for at den enkelte som mottar helse- og omsorgstjenester får mulighet til å praktisere sin tro eller sitt livssyn, alene eller i felleskap med andre. Samtidig har menighetene et ansvar for å informere helse- og omsorgstjenesten i kommunen om menighetens tilbud, og hvilke muligheter for betjening som finnes.

Det er derfor nødvendig å få til en god samhandling med helse- og omsorgstjenesten i kommunen/kommunedelen, både på ledernivå og med dem som yter tjenestene. Helse- og omsorgsdepartementet og Helsedirektoratet har gjennom rundskriv og veileder lagt til rette for en god dialog mellom den lokale helse- og omsorgstjenesten og tros- og livssynsamfunnene.

VI VIL:

VEILEDNINGSHEFTE

Vi vil sørge for at både stab og menighetsråd er kjent med heftet «Samhandling mellom helse- og omsorgstjenesten i kommunene og tros- og livssynsamfunn. Den som mottar helse- og omsorgstjenester har også rett til å utøve sin tro eller sitt livssyn – alene og eller i fellesskap med andre». (Se særlig rundskriv «Rett til egen tros- og livssynsutøvelse» bakerst i hefte)

Ansvarlig i menighetsrådet:.....

Ansvarlig i staben:.....

KONTAKT MED KOMMUNEN

Vi vil ta et initiativ for å få i gang en god samhandling med den delen av helse- og omsorgstjenesten i kommunen (innenfor vår menighet) som betjener mennesker med utviklingshemming.

Ansvarlig:.....

AKTIV DELTAKELSE

Vi vil informere mennesker med utviklingshemming og de tjenesteytere som gir tjenester til mennesker med utviklingshemming om muligheter for deltakelse i menigheten.

Ansvarlig:.....

VI KAN:

VEILEDNING AV ANSATTE:

I samarbeid med bispedømmerrådet kan vi legge til rette for kursing av tjenesteyterne og tilby veiledning av ansatte i helse- og omsorgssektoren i forhold til å kartlegge og tilrettelegge for tros- og livssynspraksis.

Ansvarlig:.....

05 UNIVERSELL UTFORMING – GENERELL TILGJENGELIGHET FOR ALLE

Når kirken ønsker alle velkommen til menighetens fellesskap, er vi også forpliktet til å sikre at alle i praksis får mulighet til å delta. Kirken har et klart ansvar for å sikre at mennesker med ulike behov skal kunne delta i menighetens fellesskap på en likeverdig måte, det være seg astma og allergi, bevegelse, hørsel, lesning og skriving, syn og utviklingshemming.

I praksis handler det om å ta bort hindringer og legge til rette for universell utforming. En vanlig definisjon på universell utforming er at: «produkter, byggverk og uteområder som er i alminnelig bruk skal utformes slik at alle mennesker skal kunne bruke dem på en likestilt måte så langt det er mulig, uten spesielle tilpasninger eller hjelpemidler».

Universell utforming er i praksis ikke bare en tilrettelegging for mennesker med særskilte behov eller nedsatt funksjonsevne. Universell utforming skal sikre at alle får mulighet til å delta uten at det må settes inn særtiltak. Samtidig, i tillegg til universell utforming, vil enkelte alltid ha behov for individuelle tilrettelegginger. Både det kirkelige fellesråd, de ansatte og menighetsrådet har et felles ansvar for å legge forholdene til rette slik at alle får mulighet til å delta på en likeverdig måte.

VI VIL:

PLAN FOR UNIVERSELL UTFORMING AV LOKALER OG UTEOMRÅDER:

Menighetsrådet vil være en pådriver ovenfor fellesrådet for at kirkene og de lokaler menigheten bruker, med tilhørende uteområder, er universelt utformet. Menighetsrådet vil en gang i året ha en gjennomgang av lokaler og uteområder i forhold til status. (Fellesrådet har ansvaret for universell utforming av kirkebyggene og uteområdene.)

Ansvarlig:.....

PLAN FOR UNIVERSELL UTFORMING VED GJENNOMFØRING AV ARRANGEMENTER:

Menighetsrådet vil lage en sjekkliste/huskeliste for å sikre at alle arrangementer i menighetens regi er universelt utformet i forhold til astma og allergi, hørsel, lesing og skriving, syn og utviklingshemming.

Ansvarlig for å lage en sjekkliste/huskeliste:

ORDNING MED LEDSAGERBEVIS FOR MENNESKER MED NEDSATT FUNKSJONSEVNE

Alle fellesråd er tidligere utfordret til å fatte vedtak om at ordningen med ledsagerbevis for mennesker med nedsatt funksjonsevne skal gjelde ved alle arrangementer i kirkene

i fellesrådsområdet, både ved egne arrangementer og ved ekstern utleie som f.eks. konserter. Dette innebærer at den som har ledsagerbevis kan ta med seg en ledsager gratis inn på arrangementet. De fellesråd som har gjort et slikt vedtak, har også satt opp skilt med «ledsagerlogo» i aktuelle lokaler.

Menighetsrådet vil sørge for at ordningen praktiseres, ved at det er rutiner for oppfølging av eksterne og interne arrangører som benytter seg av menighetens lokaler.

Ansvarlig:.....

VI KAN:

TRANSPORTORDNING:

Vi vil arbeide for å få på plass en transportordning for forflytningshemmede og andre som er avhengig av transport til gudstjenester og samlinger i menighetens regi. Vi vil også arbeide med å informere om denne ordningen på en god måte.

Ansvarlig:.....

KIRKEVENN:

Vi vil arbeide for å utvikle en ordning med kirkevenn for dem som er avhengig av personlig assistanse under gudstjenester og øvrige samlinger. Kirkevenn er en frivillig ledsager som har det som en særskilt oppgave.

Ansvarlig:.....

FRAMGANGSMÅTE FOR Å BLI INKLUDERENDE MENIGHET

Bispedømmerådet legger opp til at menighetene som vedtar at de vil jobbe etter kriteriene blir registret og godkjent som inkluderende menighet på bispedømmets nettside. Menigheten vil da få tilsendt et symbol og en logo som bekrefter at menigheten arbeider for å være en inkluderende menighet.

Grunnlaget for å bli godkjent som «inkluderende menighet» er:

- Det dokumenteres at menighetsrådet har gjort vedtak på at menigheten skal jobbe mot å være en inkluderende menighet, ut i fra «VI VIL» - punktene i veiviseren. Samtidig registres «VI KAN» - punkter som menighetsrådet vil jobbe med. Menighetsrådet forplikter seg til å sette opp en ansvarlig person på hvert av «VI VIL» - og «VI KAN» - punktene.

- Menighetsrådet forplikter seg til å lage en årlig statusrapport for inkluderingsarbeidet. Denne tas inn i menighetens årsberetningen og legges digitalt inn på bispedømmets nettside. En av menighetsrådets medlemmer får ansvaret for oppfølging og rapportering. Etter registrering vil menigheten bli kontaktet med tilbud om oppfølging og veiledning. På bispedømmets nettside vil det være en oppdatert liste over hvilke menigheter som er registrert som Inkluderende menighet. Ved visitas vil også en statusrapport om menighetens inkluderingsarbeid bli etterspurt.

Design: Enjoy Design AS. Foto:

DEN NORSKE KIRKE

Borg bispedømmeråd

VEILEDNING OG SUPPORT

På Borg bispedømmes hjemmeside er det en egen ressurside med ytterligere materiell og veiledning. Borg bispedømme vil også legge til rette for kursing, veiledning og support.

Kontaktperson på bispedømmenivå:
spesialprest Tor Ivar Torgauten
tt739@kirken.no, tlf. 91630899

Den norske kirkes betjening av
mennesker med utviklingshemning

likeverd inkludering tilrettelegging

Uttalelse fra Kirkerådet november 2009

Vedtak fra Kirkemøtet april 2012

© Kirkerådet 2012

*Kirkerådets materiellekspedisjon
Postboks 799 Sentrum, 0106 Oslo
E-post: materiell@kirken.no
Tlf.: 23 08 12 00 Faks: 23 08 12 01*

gjennom livet

Uttalelse fra Kirkerådet 15. november 2009

Likeverd, inkludering og tilrettelegging

Den norske kirke skal være en kirke for alle. Alle kirkens medlemmer, uavhengig av livssituasjon, skal ha mulighet til å delta og høre til i den lokale kirkens fellesskap. For mennesker med utviklingshemning er dette ikke like selvsagt. Mange kommer aldri så langt som til kirkedøren, fordi ingen inviterte dem inn eller bekreftet at de var en del av menighetens fellesskap.

Med denne uttalelsen ønsker Kirkerådet å holde fram den retten mennesker med utviklingshemning har til å delta i kirkens fellesskap og minne om kirkens ansvar for å legge forholdene til rette for dette.

Kirkemøtet har i sitt visjonsdokument *I Kristus, nær livet* beskrevet Den norske kirke som *en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke*. Med dette som utgangspunkt vil Kirkerådet løfte fram følgende beskrivelse som en målsetting for Den norske kirke som skal være:

- *En bekjennende kirke* som i ord og gjerning viser at mennesker med utviklingshemning har en uendelig verdi.
- *En misjonerende kirke* som formidler evangeliet i ord og handlinger på en slik måte at det kommuniserer med mennesker med utviklingshemning.
- *En tjenende kirke* som gir mennesker med utviklingshemning mulighet til å være en naturlig del av menighetenes fellesskap der alle gir og mottar omsorg.
- *En åpen kirke* som lytter til den livs- og troserfaring mennesker med utviklingshemning har og som åpner opp for mangfoldet av trosuttrykk.

Med basis i uttalelsen *Den norske kirkes identitet og oppdrag* (sak KM 11/04) vil Kirkerådet konkretisere den rettmessige plass mennesker med utviklingshemning har i kirkens liv ved følgende:

- 1.) Den norske kirke har sitt grunnlag i Jesu liv, død og oppstandelse. Den består av mennesker som ved dåpen er satt inn i fellesskap med Gud og med hverandre. Dette betyr at alle døpte har lik rett til å tilhøre kirkens fellesskap. Mennesker med utviklingshemning må gis samme mulighet til å delta i kirkens fellesskap som alle andre.

- 2.) Troen er en gave som skapes av den treenige Gud, uavhengig av intellektuell utrustning eller kommunikasjonssevne. Troen er Guds verk, ikke en menneskelig prestasjon.
- 3.) Den norske kirke vil bekrefte og ivareta alle døpte som likeverdige medlemmer, og legge forholdene til rette slik at mennesker med utviklingshemning kan se gudstjenesten og menighetsfellesskapet som et sted der de kan utrykke og finne styrke for troen ved å både motta fra og gi til fellesskapet.
- 4.) Den norske kirke rommer et mangfold av tradisjoner og uttrykksformer. Dette er en rikdom. Mennesker med utviklingshemning vil med sin tros- og livserfaring gi et unikt bidrag til både trosliv og teologi.
- 5.) I noen livsfaser og situasjoner kan det være vanskeligere enn ellers å benytte seg av lokalmenighetens tilbud. Mennesker med utviklingshemning vil i stor grad kunne være med i det ordinære fellesskapet, men vil ofte være avhengige av hjelp for å kunne delta. For kirken er det viktig at personer med utviklingshemning får den nødvendige støtten slik at den enkelte kan delta ut fra egne forutsetninger.
- 6.) En kirke hvor mennesker med utviklingshemning ikke får mulighet til å være en del av menighetsfellesskapet, blir selv en kirke med redusert funksjonssevne. Med sin tilstedeværelse og sine gaver har mennesker med utviklingshemning en viktig funksjon i kirkens liv.
- 7.) Religions- og livssynsfriheten er en grunnleggende menneskerett i Norge og i andre land. Den bekrefter enhver rett til å velge religiøs og livssynsmessig tilknytning. Den norske kirke har her en dobbel forpliktelse, å forsvare retten til fri religionsutøvelse for mennesker med utviklingshemning i andre religioner og trosamfunn, og å samtidig sikre at sine egne medlemmer med utviklingshemning får reell mulighet til trosutøvelse alene og i fellesskap med andre.
- 8.) Den norske kirke erkjenner at den er en del av en historie der den retten mennesker med utviklingshemning har til å utøve sin tro i kirkens fellesskap, lenge har blitt oversett. Den norske kirke vil bekrefte at personer med utviklingshemning hører til i menighetens fellesskap som fullverdige medlemmer.

Vedtak fra Kirkemøtet 2012

Inkludering og tilrettelegging. Mennesker med utviklingshemming i Den norske kirke

Kirkemøtekomiteens merknader

Komiteen understreker at alle mennesker har det samme menneskeverdet. Ingen egenskaper eller kvaliteter i mennesket gir det mer eller mindre verd. Gud elsker ethvert menneske like høyt og uten forbehold, og vil at alle mennesker skal leve i samfunn med seg og oppleve troen som en gave.

Kirkens oppdrag er å legge til rette slik at alle kan få mulighet til å leve i samfunn med Gud. Hvis noen av medlemmene utelukkes, blir ikke fellesskapet helt. Når alle deltar, fører det til gjensidig berikelse. En kirke som gir rom for det menneskelige mangfoldet, er en kirke med stort potensiale for vekst og utvikling. Utviklingshemmedes tro og livserfaring gir impulser til hele fellesskapet

Komiteen fremhever at gudstjenesten er for alle. I gudstjenesten er den enkelte en del av det større fellesskapet der ingen har forrang framfor andre. Det samme gjelder innen trosopplæringen. Dette utfordrer både liturgien, forkynnelsen, undervisningen og det sosiale fellesskapet. Dessuten utfordrer det kirkebygningenes og andre aktuelle lokalers universelle utforming.

Flere menigheter har gjort et godt arbeid med dette over tid. Kirkemøtet er takknemlig for den innsatsen som gjøres. Likevel er det langt igjen til at kirken er det inkluderende fellesskapet som den skal være.

Komiteen påpeker at det er en klar sammenheng mellom våre holdninger til født og ufødt liv. Hvordan vi behandler ufødte barn med funksjonshemninger, berører også vårt syn på fødte mennesker i tilsvarende situasjon.

Kirkemøtets vedtak

- 1.) Alle mennesker skal ha samme mulighet til å delta og høre til i den lokale kirkes fellesskap som likeverdige medlemmer, uavhengig av funksjonsevne og livssituasjon. Kirkemøtet slutter seg til den prinsipielle forståelsen som kommer til uttrykk i Kirkerådets uttalelse *Den norske kirkes betjening av mennesker med utviklingshemning. Likeverd, inkludering og tilrettelegging* (sak KR 57/2009). Kirkemøtet ber om at denne uttalelsen legges til grunn for arbeidet i lokalmenigheten, og at dette området synliggjøres i menighetenes og bispedømmenes planer og rapporter. Kirkemøtet framholder dessuten at anliggendet i *Strategiplan for samisk kirkeliv* om rett til eget språk og kultur må realiseres også for mennesker med utviklingshemning innen den samiske befolkningen.
- 2.) Alle kirkens organer skal sikre at mennesker med utviklingshemning får en reell mulighet til å høre til og delta i sin lokale menighet. De som har problemer med å være i et stort fellesskap, må få tilbud som sikrer deltakelse og tilhørighet på andre måter.
- 3.) Kirkemøtet understreker den forpliktelsen vi som kirke har til å inkludere familier som får barn med spesielle behov, i menighetenes liv på en likeverdig måte.
- 4.) For at kirken skal kunne inkludere mennesker med utviklingshemning ut fra deres egne forutsetninger og på en likeverdig måte, kreves det kunnskaps- og kompetanseutvikling på alle nivå i kirken. Kirkemøtet oppfordrer derfor institusjonene som utdanner til kirkelig tjeneste, til å styrke denne tematikken både innen grunnutdanningen og i etter- og videreutdanningen. Kirkemøtet ber om at Kirkerådet tar initiativ til å utvikle opplæringsprogram for menigheter og kirkelig personell som gjør kirken bedre i stand til å inkludere mennesker med utviklingshemning.
- 5.) Kirkemøtet ber bispedømmerådene om å sikre at menighetene har tilgang til ressurspersoner som kan ivareta veilednings- og kompetanseutvikling for å sikre tros- og livssynsutøvelse for mennesker med utviklingshemning. Denne tilretteleggingen må ivaretas overfor både menigheter og kommuner, og må skje i samarbeid med pårørende, verger og andre som ivaretar interessene til personer med utviklingshemning. Også fellesrådene har et ansvar her. Kirkemøtet ber om at Kirkerådet finner en permanent ordning på nasjonalt nivå for å ivareta det faglige ansvaret for inkludering av mennesker med utviklingshemning.

- 6.) Kirkemøtet understreker viktigheten av å opprette flere diakonstillinger. Gode personellmessige ressurser er svært viktig for at visjonen om en kirke for alle kan realiseres lokalt.
- 7.) Kirkemøtet understreker at hver enkelt menighet har ansvar for holdningsskapende arbeid, slik at den enkelte kan bidra til at alle kan delta i det kristne fellesskapet.
- 8.) Utfordringer til offentlige myndigheter:
 - a.
Kirkemøtet vil sterkt framholde samfunnets forpliktelse til å sørge for at de familiene som har barn med spesielle behov, får den hjelp og støtte som de trenger og har rett på. Kirkemøtet oppfordrer Regjeringen til å framskynde arbeidet med å ratifisere FN-konvensjonen om rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne, som ble vedtatt i FNs generalforsamling 13. desember 2006 og som Norge har undertegnet.
 - b.
Kirkemøtet ber myndighetene sørge for at helse- og omsorgstjenesten ivaretar den enkeltes rett til fri tros- og livssynsutøvelse (jfr Rundskriv 1 – 6/2009 og brev til fylkesmennene vedrørende implementering av rundskrivet). Kirken skal kunne bidra med kompetanse på dette området.
 - c.
Kirkemøtet går i mot forslaget om å innføre tilbud om tidlig ultralyd for alle og slutter seg til Bispemøtets uttalelse om denne saken (BM 13/12) som ble vedtatt i februar 2012. Kirkemøtet vil advare mot en praksis som kan føre til at fostre med Downs syndrom eller tilsvarende funksjonshemninger velges bort ved abort. Dette kan i praksis fungere som sortering av mennesker og rangering av liv.

(Enstemmig vedtatt).

«Alle kirkens organer skal sikre at mennesker med utviklingshemning får en reell mulighet til å høre til og delta i sin lokale menighet.

Kirkemøtet understreker at hver enkelt menighet har ansvar for holdningskapende arbeid, slik at den enkelte kan bidra til at alle kan delta i det kristne fellesskapet.»

Fra Kirkemøtets vedtak i sak KM 9/12

Likeverd Inkludering Tilrettelegging

Mennesker med utviklingshemning i kirken

Likeverd – inkludering – tilrettelegging

Mennesker med utviklingshemning i kirken

Innhold

Mennesker med utviklingshemning - plogspiss og veiviser	3
Inkludering på dagsorden i menighetens liv	6
Gudstjenesten	6
Kunsten å bli kjent	7
I trosopplæringen	8
I konfirmasjonstiden	9
Samhandling med helse- og omsorgstjenesten	10
Sorgarbeid	11

Likeverd – inkludering – tilrettelegging
Mennesker med utviklingshemning i kirken
ISBN: 978-82-7545-133-8

© Kirkerådet, Den norske kirke, juli 2016

Bestilles fra Kirkerådets materiellekspedisjon
E-post: materiell@kirken.no

Kirkerådet, postboks 799 Sentrum, 0106 Oslo
Tlf 23 08 12 00

Finnes også på nettet på www.kirken.no

Produksjon: Kirkerådets kommunikasjonsavdeling

Mennesker med utviklingshemning - plogspiss og veiviser

I dette heftet rettes oppmerksomheten mot hvordan kirken arbeider for å inkludere mennesker med utviklingshemning. Lærer vi å se og inkludere mennesker med utviklingshemning, vil vi også lære å inkludere andre. I dette ligger en nøkkel til å være en kirke med rom for alle.

Bevissthet og aktiv handling

En kirke for, med og av alle, kommer ikke av seg selv. Temaet må aktivt settes på dagsorden og presenteres som en grunntanke i alt kirkens arbeid. Kirkens fellesskap skal bygges med rom og plass for alle.

Gudstjenestene og menighetsfellesskapene må hele tiden prøves på om de er åpne for alle, og om det virkelig legges til rette for at alle kan delta på en likeverdig måte. Dette er ikke et arbeid for de spesielt interesserte, men et ansvar som hviler på hele kirken. Kirkens ledere, på alle nivå, har et særskilt ansvar for å ta de nødvendige grep for å sikre at kirken inkluderer alle.

Den norske kirkes grunnlag

Den norske kirke er en kirke for, av og med alle. Dette betyr at alle kirkens medlemmer, uavhengig av funksjonsevne, etnisitet, kjønn, seksuell legning eller livssituasjon, skal ha like muligheter til å delta i den lokale kirkes fellesskap. Slik Gud tar imot oss, skal vi ta imot hverandre. Og slik Gud bekrefter vårt menneskeverd, skal vi bekrefte hverandres menneskeverd.

Alle som tilhører kirken, har sin rettmessige plass i kirkens gudstjeneste og menighetens forskjellige fellesskap. Dette handler om kirkens identitet; om forståelsen av menneskesynet og om forståelsen av evangeliet. Først når alle får mulighet til å delta i kirkens fellesskap, blir kirken en HEL kirke.

Hvert enkelt menneske bærer Guds bilde i seg. Derfor er alle likeverdige, uavhengig av funksjonsevne og livssituasjon. Gud vedkjenner seg hvert menneske han har skapt, uten unntak. Kirkens oppdrag er å vise dette i praksis.

Torunn Torgauten og Torstein Schjøtz Pedersen fra «kirkemøtet» i Fredrikstad.

Ta lærdom av historien

En kirke som i praksis ikke er HEL, mister sin troverdighet, og evangeliet mister sin kraft. Kirken er ikke HEL om ikke alle de som tilhører kirken, får mulighet til å være en naturlig del av kirkens fellesskap. Historien viser at mange grupper og enkeltpersoner har opplevd at det ikke var plass for dem i kirkens fellesskap. Overfor noen grupper har kirken offisielt bedt om tilgivelse. Men historien har dessverre tendens til å gjenta seg. Noen stengsler bygges ned, andre vokser fram.

Holdninger som stenger ute eller åpner opp

Flertallets holdninger til en minoritet kan være et hinder for at andre kan delta. Men holdninger kan også åpne fellesskapet opp for alle. Våre holdninger kommer til syne i hvordan vi møter hverandre.

Holdninger som verdsetter noen mennesker høyere enn andre, bygger i praksis gjerder rundt gudstjenesten og kirkens fellesskap. Vi må tenke gjennom hvordan holdninger til utsatte mennesker kommer til uttrykk ikke bare i våre ord, men i våre handlinger.

Se med Guds øyne

Det handler om å se hverandre med Guds øyne. Da ser vi hvert menneske som skapt i Guds bilde,

og med sitt menneskeverd fra den samme Skaperen. Alle kristne er en del av Kristi kropp og kirkens fellesskap: «Og de delene av kroppen som synes å være svakest, nettopp de er nødvendige» (1. Kor. 12.22). Når bevisstheten om dette gjenomsyrer kirkens arbeid, skapes en HEL kirke.

Frykt og usikkerhet i møte med det ukjente gjør at vi ofte unnlater å ta kontakt med mennesker som er forskjellige fra oss selv. Kunnskap og kjennskap derimot, reduserer frykten og usikkerheten og åpner for ufarliggjøring, respekt og aksept. For å kunne forstå hverandre, må vi ha et minimum av kjennskap til hverandre. Mangfoldet kan da bli en ressurs for fellesskapet som helhet.

Diskrimineringslovgivningen

Norge har fire lover mot diskriminering. Lov om likestilling mellom kjønnene, lov om forbud om diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne, lov om forbud mot diskriminering på grunn av etnisitet, religion og livssyn, og lov om forbud mot diskriminering på grunn av seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk.

Disse lovene gjelder også for arbeidet i Den norske kirke. Det betyr at lokalkirkens planer, strategier og visjoner aktivt må motarbeide diskriminering og sikre muligheten for inkludering og deltakelse.

Mennesker med utviklingshemning i kirken

Kirkemøtet i Den norske kirke har gjennom flere vedtak presisert at mennesker med utviklingshemning skal være en del av det ordinære menighets- og gudstjenestefellesskap.

Den norske kirke har mange gode tilrettelagte tilbud for mennesker med utviklingshemning. Dette skal utvikles videre. Samtidig må også menighetens hovedsamlinger og smågrupper utvikles slik at alle får mulighet til å delta. Det kan være snakk om fysisk tilgjengelighet, forskjellige former for bistand, endring av holdninger etc.

Reidun Elin Stokkedal og Astrid Meidell fra Hauge-sund. Gudstjeneste under tur til Solgården, Spania.

Litteratur:

Den norske kirkes betjening av mennesker med utviklingshemning. Likeverd, inkludering, tilrettelegging. Uttalelse fra Kirkerådet november 2009 og vedtak fra Kirkemøtet april 2012.

Kirke og helse. Kirkemøtesak 09/15.(kirken.no/helse)

Sammen skal vi bygge menighet. Når mennesker med utviklingshemning blir kirkens veiledere. Tor Ivar Torgauten, Verbum forlag 2006.

Luthersk Kirketidende nr. 3 og 4/2016. Å våge å være en kirke for, med og av alle. Del I og del II.

Handling:

- Alle som har lederansvar i kirken gjøres kjent med Kirkemøtets vedtak av 2012 og 2015 (se ovenfor).
- Menighetsrådene utfordres til lage et vedtak som sier at deres menighet skal være en HEL kirke for, med og av alle, og ta de nødvendige grep for å sikre at alle også opplever at det er plass for dem i kirkens fellesskap.

Inkludering på dagsorden i menighetens liv

Gudstjenesten

Kirken og gudstjenesten er et treningssted i fellesskapsbygging. Å feire gudstjeneste er noe menigheten gjør sammen. I gudstjenesten møter vi Gud sammen. Vi sitter sammen. Vi synger sammen. Vi ber sammen. Vi lovpriser sammen. Vi mottar nattverden sammen. Vi er sammen for Guds ansikt.

Gudstjenesten er for alle. Ingen har forrang i gudstjenesten. Alle har sin rettmessige plass i dette fellesskapet. Denne forståelse av hva en gudstjeneste er, må gjennomsyre alt arbeid med gudstjenesten, salmer, bønner, forkynnelse/formidling osv. Gudstjenesten skal prøves på om den fungerer godt for alle.

Litteratur:

Gudstjeneste for Den norske kirke. kap. 7: Veiledning om ulike sider ved gudstjenesten: kap. 7.3 Noen hovedbegreper i ordningen, kap. 7.9 En gudstjeneste for alle, kap. 7.11 Universell utforming og kap. 7.17 Barn og unge i gudstjenesten.

Bønn med alle sanser. Bønnestasjoner til bruk i trosopplæring, gudstjeneste og smågrupper. I: Trosopplæring i praksis. Rune Rasmussen. IKO 2010.

Kirkeårets fortellingstekster Del I Fra advent til pinse. IKO Oslo 2011

Kirkeårets fortellingstekster. Del II. Fra Kristi himmelfartsdag til siste søndag i kirkeåret. IKO Oslo 2012.

Prekendramatisering i Nenset kirke i Skien på Maria Budskapsdag.

Handling:

- Kvalitetssikre at gudstjenesten inkluderer alle.
- Legge til rette for at mennesker med utviklingshemning får mulighet til å delta aktivt i gudstjenesten.
- Legge til rette for en kirkevennordning for dem som har behov for en å gå sammen til gudstjeneste.
- Legge til rette for mulighet for transport til menighetens gudstjenester.

Kunsten å bli kjent

Kjennskap kan effektivt fjerne gjerder som synes som uoverstigelige barrierer. Mennesker med utviklingshemning må få muligheten til å bli kjent i kirken; kjent med de andre som tilhører kirken, kjent med presten og diakonen, kjent med liturgien og kjent med kirkerommet. Andre i kirken må på sin side også få mulighet til å bli kjent med mennesker med utviklingshemning. Kunnskap og kjennskap gir trygghet. Ofte handler det om forberedelse slik at det som er ukjent og utrygt, blir kjent og trygt.

Litteratur:

Bli kjent i kirken. Trosopplæring i praksis. Sølvi Dahle, Heide Thorsen og Leif Arne Økland. IKO 2014.

Boka om kirken min. Aktivitetsbok. Sølvi Dahle, Heide Thorsen og Leif Arne Økland. IKO 2014.

Deltakelse og tilhørighet. Inkludering av mennesker med utviklingshemning i tros- og livssynssamfunn. Utgitt av Kirkerådet, Norges kristne råd og Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn. Se www.deltakelse.no

Helt med! I samme fellesskap uavhengig av funksjonsevne. Sølvi Dahle og Tor Ivar Torgauten (red.) Gyldendal Akademisk. 2015.

Prestens gode hjelpere i Gimsøy kirke i Skien.

Handling:

- Legge til rette for at de som deltar i menighetens fellesskap får muligheten til å bli kjent med hverandre og får mulighet til å bygge relasjoner med hverandre.
- Legge til rette for at nye blir tatt imot på en god måte.
- Legge til rette for at enkeltpersoner og grupper kan få delta på et «bli kjent i kirken» kurs.

I trosopplæringen

Den norske kirkes trosopplæring er for alle døpte i alderen 0–18 år, uavhengig av funksjonsevne. Lokalkirkens oppdrag er å bygge fellesskap hvor alle barn og unge er naturlig med, og hvor de lærer å møte hverandre i gjensidig respekt og aksept. Troen praktiseres i fellesskap, og alle er med og bidrar.

Trosopplæring handler for alle, uavhengig av funksjonsevne, om å utforske identitet, bli kjent med sin egen religion og religiøsitet. Inkludering er en norm i skolen. Det er ingen grunn til at det ikke skal være det i kirken.

Litteratur:

Inkludering - Gud gir vi deler – med absolutt alle. I: OM – heftene Veiledning til trosopplæreren. «Verktøykassa for medarbeidere i trosopplæringen». Se www.verktoykassa.no

Trosopplæring for alle – uavhengig av funksjonsevne – skaper håp. I: Barnet i familien og menigheten. IKO I serien «Barn trenger håp». (Oslo 2013).

Trosopplæring og konfirmasjon med like muligheter for alle. Utgitt av KA Arbeidsgiverorganisasjon for kirkelige virksomheter og Kirkerådet for Den norske kirke. Oslo november 2013. Bestilles hos KA: www.ka.no

Speidergutter Steinar Solheim Enæs (til venstre) og Petter Lothe Nes. Medlem av «Spesialistene» som er en speidergruppe for barn og unge med utviklingshemning i Norheim menighet, Stavanger bispedømme.

Handling:

- Kvalitetssikre trosopplæringen slik at alle barn og unge, uavhengig av funksjonsevne, får mulighet til å delta på en god og inkluderende måte.
- Lage egne prosedyrer for kontakt med barn og unge som har behov for en særskilt tilrettelegging for å kunne delta og med deres familier.

I konfirmasjonstiden

Konfirmasjonstiden er en del av trosopplæringen. De fleste menighetene har utviklet gode rutiner som sikrer at ungdom som har behov for en særskilt tilrettelegging i konfirmasjonstiden, får tilbud om et tilpasset opplegg. Et godt samarbeid med foresatte og konfirmantens nærpersoner er alltid et godt utgangspunkt når et konfirmantopplegg blir til.

Litteratur:

EgOg. Konfirmantopplæring for multifunksjonshemma. Jostein Bildøy. IKO Oslo 2011.

I samme fellesskap. Håndbok for inkluderende trosopplæring i praksis. IKO.2009.

Trosopplæring og konfirmasjon med like muligheter for alle. Utgitt av KA Kirkelig arbeids- og interesseorganisasjon og Kirkerådet for Den norske kirke. Oslo november 2013. Bestilles hos KA: www.ka.no

Se, smak og kjenn. Tilrettelagt konfirmantopplegg for mennesker med utviklingshemning med bakgrunns- og metodestoff. Til lederheftet er det laget en CD med kopieringsoriginaler og egne bilder på kort og CD. Rune Rasmussen, IKO 2006.

Handling:

- Kvalitetssikre at alle unge, uavhengig av funksjonsevne, får god informasjon om de mulighetene kirken kan gi den enkelte konfirmant.
- Sørge for at de ansatte som har ansvar for konfirmasjonsforberedelsen, får nødvendig opplæring.

Konfirmasjon i Bragernes kirke, Drammen. (Foto: Sveinung Bråthen)

Samhandling med helse- og omsorgstjenesten

En god relasjon og samhandling mellom lokalkirken og helse- og omsorgstjenesten i kommunen (og foreldre/foresatte/verge) er en forutsetning for om mennesker med utviklingshemning skal få mulighet til å delta i menigheten. Tjenesteyterne i helse- og omsorgstjenesten har ansvar for å kartlegge behov og ønsker og for å legge til rette for deltakelse. Lokalkirken har ansvar for å informere om hvilke tilbud og muligheter som finnes, og for å sørge for at informasjonen blir mottatt av den som trenger den. Tjenesteyterne, foresatte/verge og lokalkirken samarbeider om hvordan en best kan legge til rette for god praksis.

Litteratur:

Rundskriv I – 6/2009 Rett til egen tros- og livssynsutøvelse. Helse- og omsorgsdepartementet.

Utviklingshemning og tros- og livssynsutøvelse. Rettinger og tilrettelegging. Sølvi Dahle og Tor Ivar Torgauten. Universitetsforlaget. (Oslo 2010).

Veiledere: *Samhandling mellom helse- og omsorgstjenesten i kommunene og tros- og livssynssamfunn.* Den som mottar helse- og omsorgstjenester har også rett til å utøve sin tro eller sitt livssyn – alene og i fellesskap med andre. Utgitt av Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn og Helsedirektoratet. (Oslo 2013.)

Retten til å praktisere tro- og livssyn. Hvordan kartlegge tjenestemottakers ønsker og behov? En veileder til kvalitetssikring av kartleggingssamtalen mellom tjenesteyter og tjenestemottaker. Utgitt av Fredrikstad

kommune og Borg Biskop/Borg bispedømmeråd. (Fredrikstad 2014)

Hvem jeg er og hva jeg vil. Jeg vil praktisere min tro eller mitt livssyn – alene og i fellesskap med andre. Utgitt av Norsk Forbund for Utviklingshemmede (NFU), Kristelig studieforbund (K-stud) og Kirkerådet.

Heftene kan lastes ned fra www.deltakelse.no

Handling:

- Kvalitetssikre at mennesker med utviklingshemning får informasjon om menighetens aktiviteter og tilbud.
- Ta initiativet til god samhandling med ledelsen og tjenesteyterne i helse- og omsorgstjenesten og foresatte/verge.

Sorgarbeid

Erfaringen viser at mennesker med utviklingshemning ofte vil ha behov for ekstra oppfølging når noen av deres nærmeste dør. Det er derfor viktig at ansatte og frivillige i menigheten som møter mennesker i sorg, er oppmerksom på dette og tilegner seg den nødvendige kunnskapen.

Litteratur:

Sorgarbeid blant mennesker med utviklingshemning. Beredningsplaner. Einar Sand. Se <https://kirken.no/globalassets/bispedømmer/agder-og-telemark/dokumenter/inkluderende-kirkeliv/sorgperm-hele.pdf>

Utviklingshemning og sorg. Sissel Bøckmann. Cappelen Damm. Oslo 2008.

Handling:

- Sikre at mennesker med utviklingshemning får oppfølging i situasjoner hvor en opplever sorg.
- Prest og diakon kan bistå tjenesteytere og foresatte med kurs og veiledning om sorgarbeid.

*Fra «Bli kjent i kirken» IKO-Forlaget 2014.
(Foto: Morten Krogvold)*

For nærmere informasjon og veiledning:

Kontakt det enkelte bispedømmekontor. Se bispedømmenes hjemmesider for kontaktinformasjon.

Eller kontakt Kirkerådets sekretariat: Telefon 23 08 12 00 - Epost: post.kirkeradet@kirken.no

En kirke med rom for alle

Dette heftet retter oppmerksomheten mot hvordan kirken arbeider for å inkludere mennesker med utviklingshemning. Lærer vi å se og inkludere mennesker med utviklingshemning, vil vi også lære å inkludere andre.

I dette ligger en nøkkel til å være en kirke med rom for alle.

Kjennskap kan effektivt fjerne gjerder som synes som uoverstigelige barrierer. Mennesker med utviklingshemning må få muligheten til å bli kjent i kirken; kjent med de andre som tilhører kirken, kjent med presten og diakonen, kjent med liturgien og kjent med kirkerommet.

Andre i kirken må på sin side også få mulighet til å blir kjent med mennesker med utviklingshemning.

Kunnskap og kjennskap gir trygghet.

Ofte handler det om forberedelse slik at det som er ukjent og utrygt, blir kjent og trygt.

SAKSFRAMLEGG

Saksbehandler	Klasse	Saksmappe	Gradering
Gunn Kari Fjæren Frost	411	21/00028-97	Ugradert

Råd/utvalg	Saksnummer	Møtedato
Fjellhamar menighetsråd	40/21	20.05.2021

Vår inkluderende menighet

Vedlegg:

210422 FH Samhandling-mellom-helse-og-omsorgstjenestene-i-kommunene-og-tros-og-livssynssamfunn

210422 FH Vår inkluderende menighet, brosjyre-sjekkliste

210511 FH Likeverd, inkludering og tilrettelegging, mennesker med utviklingshemning i kirken (1)

210427 FH heftet-likeverd-inkludering-tilrettelegging

Saksframlegg

Fjellhamar menighet er med i ordningen «Vår inkluderende menighet». I den vedlagte brosjyren for «Vår inkluderende menighet» kan vi lese følgende om ordningen: I den lokale kirke skal det være plass og rom for alle mennesker. Dette ligger i kirkens vesen og oppdrag. En kirke for, med og av alle, blir derfor et av kirkens synlige kjennetegn i verden. «For med en ånd ble vi alle døpt til å være en kropp, enten vi er jøder eller grekere, slaver eller frie og alle fikk vi én ånd å drikke» 1 kor. 12-13. Inkludering er basisen for alt kirkens arbeid og må gjennomsyre arbeidet med gudstjenester og samlinger. Erfaringen viser at en inkluderende kirke ikke kommer av seg selv. Det krever bevisst ledelse, bearbeiding av holdninger og konkrete tiltak. I kirka kan inkludering defineres som den endringsprosess som må til for at alle skal ha mulighet til å delta, på lik linje. Kirkens oppdrag er å legge til rette for en likeverdig deltakelse for alle dens medlemmer, uavhengig av funksjonsevne og livssituasjon. Med dokumentet «Vår inkluderende menighet» vil Borg biskop og bispedømmeråd gi menighetene konkret hjelp til å skape en inkluderende menighet.

I «Vår inkluderende menighet» er det en sjekkliste for hva som skal gjøres i menigheten, og menighetsrådet er ansvarlig for følgende:

Kjennskap til plandokumenter:

- Være kjent med «Likeverd Inkludering Tilrettelegging Mennesker med utviklingshemning i kirken». Utgitt av Kirkerådet juli 2016.
- Være kjent med «Den norske kirkes betjening av mennesker med utviklingshemning. Uttalelsene fra Kirkerådet november 2009 og vedtak i Kirkemøtet april 2012.
- Være kjent med heftet «*Samhandling mellom helse- og omsorgstjenesten i kommunene og tros- og livssynssamfunn. Den som mottar helse- og omsorgstjenester har også rett til å utøve sin tro eller sitt livssyn – alene og eller i fellesskap med andre*». (Se særlig rundskriv «Rett til egen tros- og livssynsutøvelse» bakerst i hefte)

Universell utforming:

- Plan for universell utforming av lokaler og uteområder:
Menighetsrådet vil være en pådriver ovenfor fellesrådet for at kirkene og de lokaler menigheten bruker, med tilhørende uteområder, er universelt utformet.
Menighetsrådet vil en gang i året ha en gjennomgang av lokaler og uteområder i forhold til status. (Fellesrådet har ansvaret for universell utforming av kirkebyggene og uteområdene.) Det vil være en gjennomgang av lokaler og uteområder før menighetsrådsmøte med muntlig rapport på rådsmøtet.
- Plan for universell utforming ved gjennomføring av arrangementer:
Menighetsrådet vil lage en sjekkliste/huskeliste for å sikre at alle arrangementer i menighetens regi er universelt utformet i forhold til astma og allergi, hørsel, lesing og skriving, syn og utviklingshemning.
- Ordning med ledsagerbevis for mennesker med nedsatt funksjonsevne
Alle fellesråd er tidligere utfordret til å fatte vedtatt om at ordningen med ledsagerbevis for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Dette innebærer at ledsagerordningen skal gjelde ved arrangementer i kirkene i fellesrådsområdet, både ved egne arrangementer og ved eksternt utleie som f.eks. konserter. De fellesråd som har gjort et slikt vedtak, har også satt opp skilt med «ledsagerlogo» i aktuelle lokaler.
Menighetsrådet vil sørge for at ordningen praktiseres, ved at det er rutiner for oppfølging av eksterne og interne arrangører som benytter seg av menighetens lokaler.

Forslag til vedtak

1. FMR er gjort kjent med dokumentene A) «Likeverd Inkludering Tilrettelegging Mennesker med utviklingshemning i kirken». Utgitt av Kirkerådet juli 2016. B) «Den norske kirkes betjening av mennesker med utviklingshemning. Uttalelsene fra Kirkerådet november 2009 og vedtak i Kirkemøtet april 2012. C) «*Samhandling mellom helse- og omsorgstjenesten i kommunene og tros- og livssynssamfunn. Den som mottar helse- og omsorgstjenester har også rett til å utøve sin tro eller sitt livssyn – alene og eller i fellesskap med andre*»
2. FMR takker for gjennomgang av lokaler og uteområder med tanke på universell utforming, og ber kirkevergen følge opp saken videre. Kirkevergen bes også sørge for at ordningen med ledsagerbevis er i ivaretatt og operativ.
3. FMR ber diakonvikar Øystein Skarholm utarbeide en sjekkliste for at arrangementer i menighetens regi er universelt utformet.

Uavhengig revisors beretning

Til Fjellhamar Menighetsråd

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon med forbehold

Vi har revidert årsregnskapet til Fjellhamar Menighetsråd.

<p>Årsregnskapet består av:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Balanse per 31. desember 2021 • Resultatregnskap 2021 • Noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper. 	<p>Etter vår mening:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oppfyller årsregnskapet, med unntak av virkningen av forholdet som er omtalt i avsnittet "Grunnlag for konklusjonen med forbehold", gjeldende lovkrav og • Gir årsregnskapet, med unntak av virkning av forholdet som er omtalt i avsnittet «Grunnlag for konklusjon med forbehold», et rettviseende bilde av menighetsrådets finansielle stilling per 31. desember 2021 og av dets resultat for regnskapsåret i samsvar med regnskapslovens regler og god kommunal regnskapsskikk i Norge.
---	---

Grunnlag for konklusjon med forbehold

Menighetsrådet har balanseført en fordring på kr 94 425 knyttet til inngående merverdiavgift for tidligere år. Kravet er imidlertid foreldet jf. Merverdiavgiftskompensasjonsloven § 10, og burde derfor vært nedskrevet i regnskapet. Dersom posten hadde vært nedskrevet ville resultatet blitt redusert med kr 94 425 og egenkapitalen vært kr 94 425 lavere enn det som er presentert i det avlagte regnskapet.

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet nedenfor under Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet. Vi er uavhengige av menighetsrådet slik det kreves i lov, forskrift og International Code of Ethics for Professional Accountants (inkludert internasjonale uavhengighetsstandarder) utstedt av the International Ethics Standards Board for Accountants (IESBA-reglene), og vi har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Innhentet revisjonsbevis er etter vår vurdering tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Annen informasjon

Menighetsrådet er ansvarlig for annen informasjon. Annen informasjon består av årsberetningen, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår konklusjon om årsregnskapet ovenfor dekker ikke annen informasjon.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese annen informasjon. Formålet er å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom annen informasjon og årsregnskapet og den kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen av årsregnskapet, eller

hvorvidt informasjon i annen informasjon ellers fremstår som vesentlig feil. Vi har plikt til å rapportere dersom annen informasjon fremstår som vesentlig feil. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Menighetsrådet ansvar for årsregnskapet

Menighetsrådet er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til organisasjonens evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avviklet.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

For videre beskrivelse av revisors oppgaver og plikter vises det til:

<https://revisorforeningen.no/revisjonsberetninger>

Uttalelse om andre lovmessige krav

Konklusjon om budsjett

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at de disposisjoner som ligger til grunn for årsregnskapet i det alt vesentlige er i samsvar med budsjettvedtaket, og at budsjettbeløpene i årsregnskapet stemmer med regulert budsjett.

Konklusjon om årsberetning

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Andre forhold

Menighetsrådets årsregnskap er avlagt etter utløpet av lovens frist for avleggelse av årsregnskap.

BDO AS

Leif Åge Aabø
statsautorisert revisor
(elektronisk signert)

Fjellhamar Sokn
Postboks 304
1471 Lørenskog

Lillestrøm, 20.03.2023

Skriftlig kommunikasjon med styret etter revisorloven § 9-5, nr. 2

I forbindelse med vår revisjon av Fjellhamar Sokn sitt årsregnskap for 2021 plikter vi iht. revisorloven § 9-5 og god revisjonsskikk å informere om observasjoner som fremkommer under revisjonen og som etter vår mening er viktige og relevante i forhold til styrets overordnede ansvar for soknets styring og kontroll.

Revisors formål med revisjonen er å gi uttrykk for en mening om regnskapet. Revisjonen omfatter en vurdering av den interne kontrollen knyttet til utarbeidelsen av regnskapet for å utføre revisjonshandlinger som er hensiktsmessige ut fra omstendighetene, men ikke med det formål å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av den interne kontrollen. Forholdene som rapporteres begrenser seg til de manglene som vi har identifisert under revisjonen og som vi mener er tilstrekkelig viktig til at de fortjener å bli rapportert til styret. Brevet gir således ikke en fullstendig oversikt over de svakheter som eventuelt måtte foreligge.

Vi vil minne om at nummererte brev i henhold til bokføringsloven § 13, pkt. 4 er inkludert i oppbevaringspliktig regnskapsmateriale som må oppbevares på en ordnet og betryggende måte.

For sent levert regnskap mv.

Vi viser til tidligere kommunikasjon per telefon og e-post i 2022, samt skriftlig kommunikasjon med styret nr. 1 i desember 2022 hvor vi tar opp forholdet rundt for manglende og for sent oversendt dokumentasjon for regnskapet 2021. Vi har mottatt menighetens regnskap for 2021 til revisjon først rundt årsskiftet 2022/2023 og har følgelig ikke hatt mulighet til å kunne avlegge revisjonsberetning innenfor kravet i forskriften.

Etter forskrift om økonomiforvaltningen for kirkelige fellesråd og menighetsråd i Den norske kirke § 17 skal årsregnskap og årsrapport være fremlagt innen 22. februar i året etter regnskapsåret. Årsregnskapet og årsrapporten fastsettes av rådet og undertegnes av rådets leder og daglig leder der det finnes innen 20. mars, og revisor skal for hvert regnskapsår avgi revisjonsberetning innen 30. april. Forholdet er omtalt i revisjonsberetningen for 2021.

Vi ber menigheten om å gjennomgå sine rutiner på området for å sikre at tilsvarende forsinkelser ikke oppstår i kommende regnskapsperioder. I denne forbindelse er det avgjørende at menigheten bygger kapasitet og kompetanse i økonomifunksjonen for å kunne stå bedre rustet for kommende regnskapsperioder. Dersom det er spørsmål eller uklarheter i forbindelse med brevet eller andre forhold, vennligst ta kontakt.

Verdi fordring

I regnskapet til menigheten er det i 2021 bokført en fordring på kr 93 611 knyttet til momskompensasjon etter Lov om Merverdiavgiftskompensasjon for kommuner, fylkeskommuner mv. Kravet gjelder regnskapsåret 2018 og er i henhold til nevnte lov § 10 foreldet og burde derfor vært tapsført i menighetens regnskap.

Dersom fordringen hadde vært nedskrevet i 2021 ville dette redusert årets resultat med kr 93 611

og menighetens egenkapital med tilsvarende beløp. På grunn av beløpets størrelse har vi tatt forbehold i revisjonsberetningen knyttet til denne regnskapsposten.

Vi ber om at menighetsrådet sørger for at fordringen nedskrives i regnskapet, slik at balansen gir et korrekt bilde av menighetens stilling og faktiske verdier.

Dersom det er spørsmål eller uklarheter i forbindelse med brevet eller andre forhold, vennligst ta kontakt.

Vi ber om en skriftlig tilbakemelding på når rapportene kan være klare så snart som mulig og senest fredag 14. april.

Med vennlig hilsen
BDO AS

Leif Åge Aabø
statsautorisert revisor
(elektronisk signert)

PENNEO

Signaturene i dette dokumentet er juridisk bindende. Dokument signert med "Penneo™ - sikker digital signatur".
De signerende parter sin identitet er registrert, og er listet nedenfor.

"Med min signatur bekrefter jeg alle datoer og innholdet i dette dokument."

Leif Åge Aabø

Partner

På vegne av: BDO AS

Serienummer: 9578-5993-4-2459280

IP: 188.95.xxx.xxx

2023-03-20 15:01:25 UTC

Dokumentet er signert digitalt, med **Penneo.com**. Alle digitale signatur-data i dokumentet er sikret og validert av den datamaskin-utregnede hash-verdien av det opprinnelige dokument. Dokumentet er låst og tids-stemplet med et sertifikat fra en betrodd tredjepart. All kryptografisk bevis er integrert i denne PDF, for fremtidig validering (hvis nødvendig).

Hvordan bekrefter at dette dokumentet er originalen?

Dokumentet er beskyttet av ett Adobe CDS sertifikat. Når du åpner dokumentet i

Adobe Reader, skal du kunne se at dokumentet er sertifisert av **Penneo e-signature service** <penneo@penneo.com>. Dette garanterer at innholdet i dokumentet ikke har blitt endret.

Det er lett å kontrollere de kryptografiske beviser som er lokalisert inne i dokumentet, med Penneo validator - <https://penneo.com/validator>